



ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**«ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΦΩΝΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΕ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΜΕ
ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΦΑΡΣΙ Ή ΑΡΑΒΙΚΑ»**

Σπουδαστές

Βαρδαξή Μαρία

Γκαγκάρας Χαράλαμπος

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Δρ. Σταυρούλα Γεωργοπούλου

ΠΑΤΡΑ 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μεγάλη ευθύνη για την υλοποίηση της εργασίας αυτής, φέρουν άτομα τα οποία θεωρούμε υποχρέωσή μας να κατονομάσουμε και να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα.

Πρώτον και κύριον, θα θέλαμε να ευχαριστούμε την υπεύθυνη καθηγήτρια Δρ. Γεωργοπούλου Σταυρούλα, η οποία με την καθοδήγηση και τις συμβουλές της, μας βοήθησε στο να εκπονήσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την παρούσα εργασία.

Αμέσως μετά, οφείλουμε να εκφράσουμε ένα μεγάλο ευχαριστώ στην καθηγήτρια και φίλη κα Αλεξάκη Αγγελική, η οποία φέρει κι αυτή μεγάλο μέρος ευθύνης για την πραγμάτωση της εργασίας αυτής.

Ακόμη, θέλουμε να ευχαριστήσουμε την πρόεδρο του τμήματος μας Δρ. Αρχόντω Τερζή, η οποία μας έφερε σε επαφή με τον κος. Μάριο, που μετέφρασε το ερωτηματολόγιο μας στα Αραβικά, καθώς και τον ίδιο για την τόσο χρήσιμη βοήθεια του.

Επιπρόσθετα, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε εκ καρδίας τους ενεργά συμμετέχοντες στην εν λόγω εργασία, κα Δέσποινα Παπουτσιδέλλη που με την βοήθειά της έκανε ευκολότερη την είσοδό μας στο κέντρο φιλοξενίας στο οποίο πραγματοποιήθηκε η έρευνα και η οποία μας έφερε σε επαφή με την μεταφράστρια του ερωτηματολογίου στα Farsi, την οποία και ευχαριστούμε. Ακόμη, το φίλο μας Γιώργο, ο οποίος ήταν αυτός που παρήγαγε τις λέξεις στο χορηγούμενο ηχογραφημένο κομμάτι. Τέλος, τα 30 πρόσωπα που συμμετείχαν στην έρευνα, όπου με μεγάλη ευχαρίστηση δέχθηκαν να συμμετάσχουν και να αποτελέσουν το βασικό κομμάτι της πτυχιακής μας εργασίας.

Σημαντικός αρωγός σε όλη αυτή την διαδικασία, αποτελεί η οικογένειά μας και κυρίως οι γονείς μας, όπου με υπομονή, μας βοήθησαν και μας υποστήριξαν τόσο στο κομμάτι της έρευνας όσο και στην εγγραφή της πτυχιακής.

Κλείνοντας, αξίζει να αναφέρουμε τους κοντινούς και πιστούς μας φίλους, όπου μας στήριξαν ψυχολογικά σε όλο το διάστημα αυτό.

“ Όταν η θέληση είναι μεγάλη, οι δυσκολίες δεν μπορεί να είναι μεγάλες. ”

Niccolò Machiavelli

Ιταλός πολιτικός φιλόσοφος

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα ερευνητική πτυχιακή εργασία με τίτλο « Έλεγχος παραγωγής φωνημάτων της Ελληνικής σε ενήλικες μετανάστες με μητρική γλώσσα Φαρσί ή Αραβικά » εκπονήθηκε με στόχο την ολοκλήρωση του κύκλου σπουδών μας στο τμήμα Λογοθεραπείας του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδος.

Η έρευνα αυτή έχει ως βασικό σκοπό να μας βοηθήσει να εντοπίσουμε το πόσο εύκολη και πραγματοποιήσιμη είναι η παραγωγή των ελληνικών φωνημάτων από ενήλικες μετανάστες με Αραβικά ή Φαρσί ως μητρική γλώσσα. Ιδιαίτερα αποσκοπούμε να βοηθήσουμε τα παιδιά αυτών, τα οποία ενδέχεται να παραμείνουν στην Ελλάδα και να βρεθούν σε ελληνικά σχολεία, ώστε να μπορέσουν να προσαρμοστούν και να κατανοήσουν την ιδιαιτερότητα της Ελληνικής γλώσσας και των γραμμάτων της.

Καθώς το μεταναστευτικό κύμα απασχόλησε πολύ την Ελλάδα και κυρίως την Λέσβο, όπου εκεί πραγματοποιήθηκε και η έρευνα, θεωρήσαμε ιδιαίτερος σημαντικό να ασχοληθούμε με αυτό το οξύ κοινωνικό θέμα. Άμεσος στόχος μας είναι να παρέχουμε χειροπιαστές πληροφορίες σχετικά με το πως είναι η παραγωγή των μεταναστών στα ελληνικά φωνήματα μετά από μία πρώτη επαφή με την ελληνική γλώσσα αλλά και σε ποια από αυτά εντοπίζεται συγκεκριμένα η δυσκολία.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία ερευνά την παραγωγή ελληνικών λέξεων από μετανάστες που έφτασαν πρόσφατα στην Ελλάδα, με Αραβικά ή Φαρσί ως μητρική τους γλώσσα. Αρχικά, γίνεται αναφορά στο βασικό ζήτημα της μετανάστευσης, όπου δυστυχώς, ανεξάρτητα από το χρόνο και τον τόπο, παρουσιάζει δυσκολίες τόσο για τους μετανάστες όσο και για τους κατοίκους των χωρών υποδοχής.

Ειδικότερα, γίνεται αναφορά στην ανεξέλεγκτη άφιξη των μεταναστών στην Ελλάδα το έτος 2015, πώς εξελίχθηκε και τί επιπτώσεις είχε στους ντόπιους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο νησί της Λέσβου, όπου είναι και ο τόπος διεξαγωγής της έρευνας. Υπάρχουν διαθέσιμοι υποστηρικτικοί μηχανισμοί για το κράτος και για τα άτομα, λαμβάνοντας τη Μάλτα και τη Φινλανδία ως επιρόσθητα παραδείγματα.

Με βάση τη σημασία της ίδιας της γλώσσας και της συμβολής της εκμάθησης σε έναν μετανάστη, αναφέρεται η σχέση μεταξύ της Ελληνικής γλώσσας και της γλώσσας των Αραβικών και των Περσικών (Φαρσί), του αλφαβήτου και του αντίστοιχου λεξιλογίου τους. Με την ευκαιρία της έρευνας, ήρθαμε σε επαφή με αυτούς τους ανθρώπους, παρατηρώντας την καθημερινή τους ρουτίνα, το χώρο φιλοξενίας και διαμονής τους. Η προετοιμασία και η υλοποίηση της διαδικασίας αποτελείται από ερωτηματολόγια, επιλογή από 15 λέξεις, καταγραφή 30 συμμετεχόντων, μεταγραφή και καταγραφή δεδομένων.

Τα δεδομένα που λάβαμε από τους άντρες και τις γυναίκες ποικίλλουν και διαφοροποιούνται σε αποτελέσματα που βασίζονται σε πολλαπλές κατηγορίες (δείκτες, φωνήματα, φασματογραφήματα). Τα αποτελέσματα έδειξαν την ιδιαίτερη δυσκολία των μεταναστών στα φωνήματα / λ /, / ps /, / δ /, / η /, / ρ / και / θ /. Αυτό οδήγησε σε μια σειρά συμπερασμάτων, υποδεικνύοντας μια πρώτη επαφή ανθρώπων με την Ελληνική γλώσσα. Ωστόσο, η έρευνα έχει περιορισμούς που προκύπτουν από τους περιορισμούς της διεξαγωγής της ίδιας της έρευνας, αλλά και από την απουσία λεπτομερούς γνώσης του ιστορικού κάθε συμμετέχοντος. Τέλος, παρατίθενται προτάσεις για την πραγματοποίηση μελλοντικών ερευνών που θα ενθαρρύνουν και θα ευνοήσουν τη διαμονή των μεταναστών στην Ελλάδα.

Λέξεις κλειδιά: Μετανάστης, Λέσβος, Έρευνα, Φωνήματα, Ελληνική γλώσσα, Αραβική γλώσσα, Περσική γλώσσα, Τόπος άρθρωσης, Τρόπος άρθρωσης, Φασματογραφήματα

ABSTRACT

This thesis, researches the production of Greek words by immigrants, recently having arrived in Greece, with Arabic or Farsi as their first language. Initially, there is reference of the key issue of immigration, where unfortunately, regardless of time and place, presents difficulties both for the immigrants as well as the inhabitants of the host countries.

More specifically, reference is made to the uncontrolled arrival of immigrants in Greece in the year 2015, how it evolved and what impact it had on the locals. A special emphasis is given to the island of Lesbos, where it is also the place where the research is carried out. There are supportive mechanisms available for the state and for the individuals, taking Malta and Finland as additional examples.

Based on the importance of the language itself and the contribution of learning to an immigrant, the relationship between the Greek language and the Arabic and Persian (Farsi) language, the alphabet of each one, and their respective vocabulary, is referenced. On the occasion of the survey, we came into contact with these people, looking at their daily routine, their space of hospitality and accommodation. The preparation and implementation of the process consists of questionnaires, a selection of 15 words, recording of 30 participants, transcription and recording of data.

The data we received from men and women varied and were differentiated into results based on multiple categories (markers, phonemes, spectrograms). The results showed the particular difficulty of the immigrants in the phonemes / ʎ /, / ps /, / ð /, / ŋ /, / ɲ / and / θ /. This led to a variety of conclusions, indicating a first contact of people with Greek language. However, the research has limitations that arise from the limitations of conducting the research itself, but also from the absence of detailed knowledge of the background of each participant. Finally, proposals are listed for realization of future research to encourage and favor immigrants' stay in Greece.

Key words: Immigrants, Lesbos, Survey, Phonemes, Greek language, Arabic language, Persian language, Place articulation of phonemes, Way articulation of phonemes, Spectrograms

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ.....	6
1.1 ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΟΡΙΣΜΩΝ	6
1.2 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΑ	7
1.3 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΕΛΛΑΔΑ 2014	7
1.4 ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	8
1.5 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΛΕΣΒΟΣ	8
1.6 ΑΦΙΞΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	9
1.7 ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΝΤΟΠΙΟΥΣ	10
1.8 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ & ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΜΥΤΙΑΗΝΗΣ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΡΟΠΟΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	12
2.1 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ.....	12
2.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ	13
2.2.1 ΜΑΛΤΑ	13
2.2.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΜΑΛΤΑΣ	14
2.2.3 ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	15
2.2.4 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ	16
2.2.5 ΛΟΠΙΕΣ ΧΩΡΕΣ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΓΛΩΣΣΑ	18
3.1 ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ: Η ΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	18
3.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	18
3.3 ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΜΕΡΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	19
3.4 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ.....	19
3.4.1 ΗΧΗΡΟΤΗΤΑ - ΤΟΠΟΣ & ΤΡΟΠΟΣ ΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΦΩΝΗΜΑΤΩΝ	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΑΡΑΘΕΣΗ & ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ, ΑΡΑΒΙΚΗΣ, ΠΕΡΣΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	25
4.1 ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΛΩΣΣΩΝ	25
4.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΑΡΑΒΩΝ & ΕΛΛΗΝΩΝ - ΠΕΡΣΩΝ	25
4.3 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΦΩΝΗΜΑΤΑ	26
4.4 ΑΡΑΒΙΚΑ ΦΩΝΗΜΑΤΑ	27
4.5 ΠΕΡΣΙΚΑ ΦΩΝΗΜΑΤΑ	28
4.6 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΩΝΗΜΑΤΩΝ & ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	32
5.1 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	32
5.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ	32
5.3 ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	32
5.4 ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΜΕΣΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	32
5.5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	33
5.5.1 ΠΡΟΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	33
5.5.2 ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ	36
5.5.3 ΣΧΟΛΙΑ & ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	39
6.1 ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	39
6.2 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	39
6.3 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	39
6.3.1 ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΦΩΝΗΜΑΤΩΝ	39
6.3.2 ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΑΡΘΡΩΣΗΣ.....	41
6.3.3 ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΑΡΘΡΩΣΗΣ.....	41
6.3.4 ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΧΗΡΟΤΗΤΑ	42
6.3.5 ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ.....	42
6.4 ΔΕΙΚΤΕΣ.....	45
6.4.1 ΦΥΛΟ.....	45
6.4.2 ΗΛΙΚΙΑ	46
6.4.3 ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	47
6.4.4 ΑΛΛΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ	47

6.4.5 ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	48
6.4.6 ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	49
6.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΦΑΣΜΑΤΟΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	89
7.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΦΩΝΗΜΑΤΩΝ	89
7.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΩΝ	98
7.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΦΑΣΜΑΤΟΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	102
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ.....	103
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	104

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην καθημερινότητά μας, ένα από τα πιο βασικά στοιχεία για τις λειτουργικές σχέσεις των ανθρώπων και την ομαλή συνύπαρξή τους, είναι η επικοινωνία. Δεν είναι τυχαίο πως από την πρώτη στιγμή της γέννησής μας υπάρχει η έμφυτη ανάγκη για επικοινωνία με τον περίγυρο. Αυτή, είτε λεκτική είτε μη λεκτική, βοηθάει τον άνθρωπο να εκφράσει διάφορες ανάγκες και επιθυμίες.

Βασικές ανάγκες επιβίωσης του ανθρώπου που εκφράζονται μέσα από την ικανότητα της επικοινωνίας είναι το φαγητό, η εύρεση εργασίας, η ιατρική περίθαλψη, η συνομιλία, η στέγαση καθώς και η ανταλλαγή απόψεων με τους γύρω μας.

Η λεκτική επικοινωνία είναι κάτι που εκφράζεται μέσα από την ομιλία του κάθε ανθρώπου, δηλαδή από γράμματα και λέξεις που μπαίνουν σε μία σειρά και απεικονίζουν τις σκέψεις και τις επιθυμίες του.

Έτσι ανεξάρτητα από το φύλο, τον τόπο καταγωγής, το μορφωτικό επίπεδο, την επαγγελματική κατάρτιση και την οικονομική κατάσταση, όλοι έχουν την ανάγκη για επικοινωνία όπως επίσης και το δικαίωμα του να μπορούν να συμμετάσχουν σε ένα διάλογο ή μία συζήτηση. Πιο σημαντικό όμως, είναι να μπορούν μέσα από αυτήν να καλύψουν και να εκφράσουν τις προς το ζην ανάγκες τους.

Η ομιλία είναι κάτι το οποίο χρησιμοποιούμε καθημερινά και το θεωρούμε δεδομένο, δεν είναι όμως. Ειδικότερα, αν φέρουμε στο μυαλό μας το παράδειγμα ενός μετανάστη, ο οποίος ναι μεν κατέχει την ικανότητα της ομιλίας, αλλά έχει υποστεί μια απότομη αλλαγή τόπου, όπου είναι πολύ πιθανό να μη γνωρίζει τη γλώσσα της χώρας στην οποία μεταναστεύει. Αυτομάτως παύει και η ομιλία να έχει την τόσο πλούσια αξία της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

1.1 Επεξήγηση Ορισμών

Ξεκινώντας την παρούσα πτυχιακή ερευνητική εργασία, τίθεται σημαντικό πριν την ανάλυση του θέματός μας, να διασαφηνίσουμε τους όρους για τους οποίους πρόκειται να αναφερθούμε όπως πρόσφυγας, οικονομικός μετανάστης και παράνομος μετανάστης.

Πρόσφυγας, λοιπόν, είναι κάποιος που αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα του εξαιτίας πολιτικής, εθνικής, φυλετικής και θρησκευτικής δίωξης ή επειδή ανήκει σε μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα η οποία διώκεται. Πρόσφυγας είναι επίσης όποιος κινδυνεύει στη χώρα του λόγω πολέμου ή γενικευμένης βίας. Για τους λόγους αυτούς δεν μπορεί να επιστρέψει στην πατρίδα του και δικαιούται άσυλο και διεθνή προστασία στη χώρα που καταφεύγει. Οι πρόσφυγες προστατεύονται από τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και από διεθνείς ευρωπαϊκές συμφωνίες και εθνικούς νόμους. Δικαιούνται να ζητήσουν άσυλο με βάση την Αρχή της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Μετανάστες είναι όσοι εγκαταλείπουν τη χώρα τους προσπαθώντας να βρουν εργασία και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Συχνά υποχρεώνονται να φύγουν λόγω περιβαλλοντικών συνθηκών και απόλυτης φτώχειας. Οι μετανάστες διαχωρίζονται σε οικονομικούς και παράνομους.

Ως οικονομικός μετανάστης χαρακτηρίζεται το άτομο που αποδημεί για βελτίωση της οικονομικής του κατάστασης με σκοπό την εύρεση εργασίας. Μερικές φορές χρησιμοποιείται ο όρος «εργασιακός μετανάστης» ως συνώνυμος του όρου «οικονομικός μετανάστης». Ωστόσο, ο «οικονομικός μετανάστης» είναι γενικότερος, αφού μπορεί να αφορά σε περιπτώσεις όπου το άτομο μεταναστεύει για να βελτιώσει την ποιότητα ζωής του από κοινωνική και οικονομική άποψη.

Παράνομος μετανάστης είναι εκείνος που δεν έχει την απαραίτητη άδεια από το νόμο ή τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα για να μπει ή να παραμείνει σε μια χώρα. Ακόμη μπορεί να εισήλθε με νόμιμο τρόπο και με κάποια δηλωμένη ιδιότητα (τουρισμός, εργασία, σπουδές) αλλά πλέον συνεχίζει να διαμένει στην χώρα παράνομα και χωρίς την απαραίτητη άδεια παραμονής (Τριανταφυλλίδου & Μαρούκης, 2010).

Έχει σημασία να αναφερθεί πως συνήθως εισέρχονται στην Ελλάδα, τόσο οι πρόσφυγες όσο και οι μετανάστες οι οποίοι δεν διαθέτουν έγγραφα και δεν είναι εύκολο να εξακριβωθεί η ταυτότητα τους. Επομένως κύριο μέλημα είναι να ελεγχθούν οι άνθρωποι και να εξακριβωθεί ποιος είναι πρόσφυγας και ποιος είναι οικονομικός ή παράνομος μετανάστης.

Μιας και αυτό δεν αποτελεί αντικείμενο της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας, χρησιμοποιείται ο γενικός όρος «μετανάστες» με σκοπό να αναφερθούμε σε αυτούς τους ανθρώπους αφού δεν γνωρίζουμε την προέλευσή τους.

1.2 Μετανάστες - Καινούργια χώρα

Ένα από τα πιο καιρία και δύσκολα προβλήματα που αντιμετωπίζει ένας μετανάστης κατά την άφιξή του σε μία άγνωστη χώρα - χώρα υποδοχής είναι η έλλειψη επικοινωνίας. Είναι προφανής η δυσκολία αυτή, καθώς οι μετανάστες έχουν ξεκινήσει από την χώρα τους για ένα άγνωστο προορισμό χωρίς προετοιμασία. Η συναισθηματική και ψυχολογική φθορά που έχουν υποστεί εφόσον εκδιώχτηκαν από τον τόπο τους, επιβαρύνει την προσαρμογή τους στη χώρα άφιξης. Για το λόγο αυτό ένα από τα πιο σημαντικά οφέλη που θα πρέπει να τους δίδεται από τη χώρα υποδοχής για μία αξιοπρεπή καθημερινότητα στο “νέο τόπο”, είναι η γλώσσα του τόπου αυτού και η εκμάθησή της.

1.3 Μετανάστες - Ελλάδα 2014

Τον Ιανουάριο του 2014, “ομάδες” μεταναστών άρχισαν να καταφθάνουν στην Ελλάδα και συγκεκριμένα σε νησιά όπως η Λέσβος, η Σάμος, η Χίος και τα Δωδεκάνησα. Νησιά τα οποία ήταν σχετικά προσβάσιμα καθώς η απόστασή τους από τις τουρκικές ακτές δεν ήταν μεγάλη. Η απόβασή τους στα νησιά αυτά γίνονταν από φουσκωτές βάρκες οι οποίες υπερφορτώνονταν από την χώρα τους κι από τους Τούρκους, φέρνονταν σε μεγάλο κίνδυνο τη ζωή όσων βρίσκονταν μέσα. Σε πολλές ακτές, πλησίον της Τουρκίας κατέφθαναν ολόκληρες οικογένειες μεταναστών, με γυναίκες και άντρες, εφήβους και νεογέννητα. Αισθητή ήταν η παρουσία πολλών αντρών υπολογίσιμης ηλικίας 18 με 30 χρόνων και βρεφών μόλις μερικών ημερών.

Σύμφωνα λοιπόν με στοιχεία του Λιμενικού Σώματος που δόθηκαν στη δημοσιότητα, το πρώτο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου 2015 εισήλθαν παράνομα στην Ελλάδα διά θαλάσσης 10.445 άτομα. Ενώ το αντίστοιχο πρώτο τρίμηνο του 2014, είχαν μπει στην Ελλάδα 2.863 άτομα. Οι αφίξεις το ενδεκάμηνο του 2015 έφθασαν τις 797.370 μεταναστών, συντριπτική διαφορά από το ενδεκάμηνο του 2014 όπου καταγράφηκαν 72.632 μετανάστες.

Ημερομηνία	Αριθμός μεταναστών
1 ^ο τρίμηνο 2014	2.863 μετανάστες
1 ^ο τρίμηνο 2015	10.445 μετανάστες
11μηνό 2014	72.632 μετανάστες
11μηνο 2015	797.370 μετανάστες

Πίνακας 1-1. Μετανάστες 2014-2015

Αναλυτικότερα, από τις 797.370 μη νόμιμες αφίξεις, οι 445.037 συνελήφθησαν στη Λέσβο, 109.000 στα Δωδεκάνησα 99.000 στη Χίο και περίπου 95.000 στη Σάμο.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, το τριήμερο 24-26 Δεκεμβρίου του 2015 έφταναν ημερησίως στην Ελλάδα 2.950 μετανάστες ενώ συγκεντρωτικά το 2015, από την 1η Ιανουαρίου μέχρι την 26η Δεκεμβρίου 2015 οι αφίξεις έφτασαν τις 836.627.

1.4 Μετεγκατάσταση μεταναστών από την Ελλάδα στην Ευρώπη

Αυτή η παλίρροια μεταναστών που κατέφθανε στην Ελλάδα ξεπερνούσε κατά πολύ τον προγραμματισμό και τους υπολογισμούς του Ελληνικού κράτους. Θέτοντας σε λειτουργία το ευρωπαϊκό πρόγραμμα μετεγκατάστασης των μεταναστών από την Ελλάδα σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη, αυτό προβλέπει 66.400 μετακινήσεις. Αναφέρεται ότι μέχρι τις 29/12/2015 έχουν μετεγκατασταθεί μόλις 82 πρόσφυγες, 30 για Λουξεμβούργο, 24 για Φινλανδία, 14 για Πορτογαλία, 10 για Γερμανία και 4 για Λιθουανία και μόνο 13 χώρες της Ευρώπης έχουν προσφέρει 565 θέσεις μεταναστών. Οι χώρες αυτές είναι: Λουξεμβούργο, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Ρουμανία, Φινλανδία, Λιθουανία, Πορτογαλία, Κύπρος, Ιρλανδία, Βουλγαρία, Λετονία και Πολωνία.

Μέχρι και τις 30 Απριλίου του 2017 έχουν μετεγκατασταθεί 13.000 μεταναστών από Ελλάδα όπου στην πλειονότητα τους είναι Σύριοι, ενώ σε αναμονή για την μετακίνησή τους μέχρι τον Οκτώβρη του 2017, βρίσκονται 14.000 ακόμη.

1.5 Μετανάστες – Λέσβος

Το μεγαλύτερο πλήγμα, όσον αφορά την άφιξη των μεταναστών στη χώρα μας, δέχθηκε το νησί της Λέσβου. Η Λέσβος λόγω της κοντινής απόστασης από τις τουρκικές ακτές, αποτελούσε το πιο προσβάσιμο μέρος για τα πλεούμενα μέσα που κατέφθαναν, αφού υπάρχει παραθαλάσσιο σημείο του νησιού, το οποίο απέχει λιγότερο από 10 χιλιόμετρα από την τουρκική ηπειρωτική χώρα. Το νησί λόγω του τεραστίου αριθμού των μεταναστών, δημιούργησε δύο κέντρα φιλοξενίας, προκειμένου να στεγάσει και να εξυπηρετήσει τους χιλιάδες μετανάστες.

1^ο Κέντρο Φιλοξενίας – Μόρια

Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), όπου παρέχει θέσεις για 2.330 πρόσφυγες και φιλοξενεί νεαρούς ή ηλικιωμένους άντρες χωρίς οικογένεια.

2^ο Κέντρο Φιλοξενίας - Μαυροβούνι (Καρά Τεπέ)

Κέντρο Υποδοχής, όπου φιλοξενούνται ευάλωτες ομάδες δηλαδή οικογένειες, ασυνόδευτα παιδιά και άτομα με αναπηρίες (Τόπος διεξαγωγής της έρευνας).

Βάσει αριθμών, η Λέσβος αποτέλεσε την κυριότερη πύλη των μεταναστών, όπου παράτυπα πέρασαν στο νησί αυτό, συνολικά μέχρι και το Νοέμβριο του 2015, 445.037 μετανάστες. Πιο αναλυτικά περίπου 4.500 μετανάστες και πρόσφυγες πέρασαν στην Λέσβο το πρώτο τρίμηνο (Ιανουάριο με Μάρτιο) του 2015. Έπειτα από τις 11 Απριλίου (Μεγάλη Παρασκευή) έως τις 14 Απριλίου (Δευτέρα του Πάσχα), έφτασαν στο νησί 497 άτομα. Κατά τους θερινούς μήνες, οι αφίξεις στην Λέσβο έφταναν έως και τις 400 ημερησίως, ενώ μετά τα τέλη Αυγούστου, ο αριθμός αυτός άρχισε να πολλαπλασιάζεται, φτάνοντας τους 6.000 μετανάστες την ημέρα. Το τρομακτικό για τους ντόπιους ήταν, πως υπήρξαν μέρες, που ο πληθυσμός του νησιού 27.000, ήταν μικρότερος από αυτού των μεταναστών, που άγγιζαν και τις 30.000. Σύμφωνα με

αστυνομικές πηγές, στις 28 Δεκεμβρίου του 2015, περιμέναν να πιστοποιηθούν στο Κέντρο Πιστοποίησης και Καταγραφής στη Μόρια πάνω από 4.000 άτομα. Πιο πρόσφατα, από την 1^η Ιουλίου μέχρι και τη 10^η Ιουλίου του 2017, αποβιβάστηκαν στη Μυτιλήνη, 399 άτομα.

Τέλος, σύμφωνα με ανακοίνωση του Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου ελέγχου συνόρων, μετανάστευσης και ασύλου του υπουργείου Εσωτερικών, την Τρίτη 22 Αυγούστου 2017,

υπήρχαν πάνω στο νησί της Λέσβου 5.111 πρόσφυγες και μετανάστες που είχαν αιτηθεί για χορήγηση ασύλου. Από αυτούς οι 3.660 διέμεναν στο ένα από τα δύο κέντρα, στο ΚΥΤ στη Μόρια, του οποίου οι υποδομές επαρκούν μόλις για 2.330 άτομα.

Ημερομηνία	Αριθμός μεταναστών στη Λέσβο
1 ^ο τρίμηνο 2015	περίπου 4.500 μετανάστες
11 έως και 13 Απριλίου 2015	497 μετανάστες
11μηνό 2015	445.037 μετανάστες
μέχρι και τις 22 Αυγούστου 2017	5,111 μετανάστες

Πίνακας 1-2. Μετανάστες 2015- 2017

1.6 Άφιξη μεταναστών

Πώς όμως έφταναν στο νησί οι μετανάστες; Τί αντιμετώπιση βρήκαν; Όλοι αυτοί οι μετανάστες ξεκινούσαν από τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Ιράν, το Ιράκ και άλλες Μεσανατολικές χώρες, θέλοντας να γλυτώσουν τη φρίκη του πολέμου και να σώσουν τους εαυτούς και τις οικογένειές τους. Ερχόμενοι στη Μυτιλήνη, υπέστησαν στιγμές τρόμου και δυσκολίες, καθώς ο αριθμός των ατόμων που στοιβάζονταν στις φουσκωτές βάρκες, ήταν κατά πολύ μεγαλύτερος από εκείνον που χωράει κάθε μία απ' αυτές. Μαρτυρίες των ίδιων αναφέρουν, πως το ταξίδι τους ξεκινούσε όσο άσχημες κι αν ήταν οι καιρικές συνθήκες, αφού όσοι από αυτούς διέθεταν λίγα λεφτά, π.χ. 500 € έφευγαν με φουρτούνα, ενώ όσοι διέθεταν περισσότερα έφταναν στην Μυτιλήνη με καλό καιρό. Έτσι λοιπόν έφταναν στις παράλιες ακτές της Λέσβου. Η Οδύσσεια των ανθρώπων αυτών όμως δεν τελείωνε εκεί. Εφόσον, και αν επιβίωναν από το ταξίδι τους μέσα σε ένα φουσκωτό πλεούμενο, έπρεπε σε μία άγνωστη χώρα όπου ο αριθμός των συμπασχόντων μεταναστών ήταν τεράστιος, να καταφέρουν με ολίγα ή και καθόλου αγγλικά να επικοινωνήσουν και να εκφράσουν το αίτημα ασύλου για μια Ευρωπαϊκή χώρα.



Εικόνα 1-1. Ταξίδι μεταναστών εν μέσω κακοκαιρίας. **Πηγή:** Στράτος Μακροδούλης



Εικόνα 1-2. Ταξίδι μεταναστών εν μέσω κακοκαιρίας. **Πηγή:** Στράτος Μακροδούλης

1.7 Επαφή με ντόπιους

Οι παράλιες ακτές, όπου αποβιβάζονταν τα διάφορα μέσα διά θαλάσσης, δεν ήταν μόνο το λιμάνι της Μυτιλήνης αλλά και άλλα παραθαλάσσια χωριά, όπως η Σκάλα Συκαμυνέας και ο Μόλυβος. Από εκεί, είτε με τα πόδια είτε με αυτο - stop, έπαιρναν το δρόμο για το λιμάνι της Μυτιλήνης, μια απόσταση γύρω στα 60 χιλιόμετρα. Πριν όμως φτάσουν στο ΚΥΤ ή στο λιμάνι στη Μυτιλήνης, στα χωριά όπου αποβιβάζονταν, έβρισκαν βοήθεια και συμπαράσταση από

τους ντόπιους, δίνοντάς τους νερό, φαγητό, καθαρά και στεγνά ρούχα ενώ δέχονταν ακόμη και να φορτίσουν τα κινητά τους. Από την άλλη, υπήρξαν κι αυτοί, όπου εκμεταλλεύτηκαν την αδυναμία των μεταναστών, πουλώντας τους ένα μπουκάλι νερό ή παριστάνοντας τους ταξιτζήδες, ζητώντας τους τεράστια ποσά για τη μεταφορά τους, από τα χωριά αυτά στο κέντρο της Μυτιλήνης.

1.8 Εγκατάσταση και συμπεριφορά μεταναστών στο κέντρο της Μυτιλήνης

Φτάνοντας στο κέντρο, στόχος τους ήταν να πιστοποιήσουν τα χαρτιά τους και αμέσως να γίνει δεκτό το αίτημα ασύλου για να περάσουν σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Συγκεντρώνονταν στο περικλειστο τμήμα του λιμανιού της Μυτιλήνης και από εκεί διοχετεύονταν στο ΚΥΤ, όπου καταγράφονταν και με ρυθμούς της τάξης των 120 με 150 τη μέρα, αφήνονταν ελεύθεροι στο λιμάνι της Μυτιλήνης και με το πλοίο της γραμμής αναχωρούσαν κάθε απόγευμα για τον Πειραιά. Πριν όμως την καταγραφή και την αναχώρησή τους, η αναμονή τους στο λιμάνι και στην πόλη της Μυτιλήνης, ήταν δυσχερής. Εφόσον, ο αριθμός των προσφύγων ξεπερνούσε κατά πολύ τον διαθέσιμο χώρο φιλοξενίας και στέγης, πολλοί από αυτούς δεν είχαν που να κοιμηθούν και είχαν κατασκηνώσει, υπό άθλιες συνθήκες, γύρω από το λιμάνι. Δεν υπήρχαν επαρκείς τουαλέτες, παρά μόνον δύο δημόσιες, με αποτέλεσμα να έχουν μετατρέψει σε ένα απέραντο αποχωρητήριο την περιοχή καθώς επίσης, δεν υπήρχε και τρόπος να πλυθούν. Τέλος, δεν έλειπαν οι τσακωμοί κι οι καβγάδες μεταξύ αυτών και των ντόπιων, που τους προκαλούσαν οι ερχόμενοι μόνον άντρες μετανάστες, αφότου εξέφραζαν απαιτήσεις, οι οποίες δεν ήταν δυνατό να υλοποιηθούν.



Εικόνα 1-3. Μετανάστες στο λιμάνι της Μυτιλήνης. Πηγή: Lifo

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΤΡΟΠΟΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

2.1 Προτεινόμενοι τρόποι ενσωμάτωσης

Η μετανάστευση από ένα τόπο σε ένα άλλο όπως έχουμε ήδη αναφέρει, είναι μια κατάσταση στην οποία το εκάστοτε άτομο καλείται να προσαρμοστεί στην χώρα υποδοχής. Οι βασικές δυσκολίες ξεκινούν από την αδυναμία εκμάθησης της νέας γλώσσας από τα παιδιά και τους ενήλικες. Βάσει βιβλιογραφίας, η σχολική εκπαίδευση των παιδιών των μειονοτήτων πρέπει τα πρώτα 3 - 4 σχολικά έτη να στηρίζεται κυρίως στη μητρική τους γλώσσα, στην οποία θα πρέπει να πραγματοποιείται και η κατάκτηση του γραπτού λόγου. Η δεύτερη γλώσσα (L2), δηλαδή η γλώσσα της χώρας υποδοχής, θα πρέπει το διάστημα αυτό να διδάσκεται μερικές ώρες την εβδομάδα. Μόνο μετά την ολοκλήρωση της κατάκτησης της πρώτης γλώσσας (L1) θα μπορεί να διδάσκεται περισσότερες ώρες η L2. Άλλες προτάσεις οι οποίες βοηθούν στην ενσωμάτωση των ανθρώπων αυτών, είναι η αφομοίωση, δηλαδή η απόρριψη των συνηθειών, αξιών, ηθών και εθίμων της χώρας προέλευσης και η αποδοχή και η εφαρμογή εκείνων της χώρας υποδοχής. Επίσης, βασικό ρόλο διαδραματίζει η προσαρμογή στον τρόπο ζωής της χώρας άφιξης έτσι ώστε να καταφέρουν να ζήσουν με αρχές τις οποίες παρέχει η νέα χώρα. Από την άλλη πλευρά, ένας τρόπος ενσωμάτωσης είναι και η διατήρηση του δικού τους τρόπου ζωής από την χώρα προέλευσής τους όπου στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι η άρνηση αποδοχής του τρόπου ζωής της νέας χώρας. Βέβαια αυτό, είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει στην ανάπτυξη κοινωνικής και ψυχολογικής απόστασης που αναμένεται να υπάρξει ανάμεσα στις δύο ομάδες.

Όλα τα παραπάνω, συνοδεύονται από βασικές αρχές οι οποίες κατευθύνουν και συνοδεύουν την ενσωμάτωση των μεταναστών οι οποίες αναφέρονται επιγραμματικά ως εξής:

- Οι ομοιότητες/αναλογίες (Kongruenz der Kulturen) μεταξύ των πολιτισμών, δηλαδή η ανεύρεση κοινών σημείων στους πολιτισμούς βοηθούν στην καλύτερη επαφή των ανθρώπων.
- Ο βαθμός απόστασης (Grad der Abgrenztheit) που υπάρχει μεταξύ των δύο ομάδων στην καθημερινότητα, στον χώρο εργασίας, στη γειτονιά, στο σχολείο.
- Το μέγεθος της ομάδας της γλωσσικής μειονότητας, όπου από αυτό εξαρτάται το κατά πόσο ένα άτομο της γλωσσικής μειονότητας θα θέλει να έρθει σε επαφή με φυσικούς ομιλητές.
- Ο προγραμματισμός παραμονής στη χώρα υποδοχής (Verweildauer), ο οποίος παίζει καθοριστικό ρόλο στην ετοιμότητα για επαφές με φυσικούς ομιλητές καθώς και στην θετική αντιμετώπιση της εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας (L2).

Αφού λοιπόν αναφέραμε κάποιους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν τα άτομα αυτά να προσαρμοστούν και να ενσωματωθούν στην νέα χώρα, θα αναλύσουμε παρακάτω τον τρόπο με τον οποίο άλλες χώρες διευθέτησαν μεταναστευτικά ζητήματα.

2.2 Σύγκριση με άλλες χώρες

Όπως αναφέραμε προηγουμένως, η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο που παίρνει διάσταση σε πολλά μέρη ανά τον κόσμο και μπορεί να έχει μεγάλη διάρκεια, είναι ωφέλιμο να αναφερθούμε σε αντίστοιχα μεταναστευτικά κύματα που σημειώθηκαν σε άλλες χώρες.

2.2.1 Μάλτα

Το άρθρο «**Conceptual Framework for Speech Language Pathologists to Work with Migrants: A Focus on Malta**» της συγγραφέως Helen Grech, κάνει λόγο για τον ερχομό των μεταναστών στη Μάλτα το χρονικό διάστημα από το 2002 και μετά. Σημειώνει το πώς η κυβέρνηση της Μάλτας αλλά και η Ε.Ε. αντιμετώπισαν την άφιξη αυτή και τι μέτρα έλαβαν. Ξεκινάει με την χρονική περίοδο της δεκαετίας 2003 - 2013, όπου πλήθος ανθρώπων από τις Αφρικανικές χώρες (Σομαλία, Σουδάν, Ερυθραία και Νιγηρία) έφθαναν στις Ευρωπαϊκές χώρες, αιτούμενοι ασύλου και καλύτερων συνθηκών διαβίωσης. Βάρκες με παράνομους μετανάστες, έφταναν σε Μάλτα, Ελλάδα, Ιταλία και άλλες κοντινές χώρες ή νησιά.

Στη Μάλτα συγκεκριμένα το 2013, όπου υπήρχε σχετική ύφεση στην άφιξη των μεταναστών, έφθασαν με βάρκα 2008 μετανάστες, ένας αριθμός αυξημένος κατά 6,8% από τους 1890 που κατέφθασαν το 2012. Η πλειοψηφία των ανθρώπων αυτών είχε δεχθεί ανθρωπιστική προστασία, ενώ ελάχιστοι από αυτούς τη “θέση” του πρόσφυγα έπειτα από αίτημά τους. Η Ύπατη αρμοστέα του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (UNHCR), προέβλεψε πως όλο αυτό συνέβη λόγω πολιτικής αστάθειας στη Λιβύη και σε άλλες βόρειες Αφρικανικές χώρες, καθώς και λόγω φτωχών οικονομικών ευκαιριών.

Ο Pickering και ο Gerard (2011), ανέφεραν πως η αντιμετώπιση της Μάλτας ήταν αυστηρή, αφού αποθάρρυναν και τιμωρούσαν, όσους έρχονταν ζητώντας άσυλο, εξαιρουμένων των εγκύων γυναικών και των γυναικών με παιδιά. 26 γυναίκες που ταξίδεψαν χωρίς άδεια, πέρασαν από συνέντευξη από 2 εκπροσώπους της κυβέρνησης της Μάλτας και από 2 εκπροσώπους Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης (NGO). Η πλειοψηφία αυτών ήταν από τη Σομαλία και ισχυρίστηκαν, πως είχαν άντρες και παιδιά που δεν ζούσανε τότε μαζί τους. Ο Gerard και ο Pickering (2012) ανέφεραν πως οι γυναίκες αυτές τιμωρήθηκαν κατά τον συνοριακό έλεγχο, ενώ η ίδια πρακτική χρησιμοποιήθηκε και σε γυναίκες που εισήλθαν νόμιμα. 4 από τις γυναίκες της συνέντευξης υποστήριζαν πως είναι έγκυοι, πράγμα που οι συντάκτες της συνέντευξης το αποδίδουν σε αναγκαστική εγκυμοσύνη, που προήλθε από βιασμό κατά τη μεταφορά τους. Οι Bradford και Clark (2014), επισημαίνουν πως μέσα από συνεντεύξεις, σε εκείνους που ζούσαν σε ανοιχτά κέντρα ή ενοικιαζόμενα καταλύματα και που είχαν εισέλθει παράνομα, ακούστηκαν παρόμοιες ιστορίες. Έκαναν λόγο για την έντονη διάκριση που έδειχναν οι Μαλτέζοι λόγω του χρώματος του δέρματός τους και των ιδιοματισμών στην γλώσσα. Η UNCHR και ο επίτροπος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μίλησαν για το ρατσισμό και τη ξενοφοβία που υπέδειξαν οι Μαλτέζοι, ενώ ο ίδιος ο πρωθυπουργός ισχυρίστηκε, πως ο αυξανόμενος αριθμός παράνομων μεταναστών αποτελεί θέμα εθνικής ασφάλειας. Δεν έλειψαν οι αρνητικές παρατηρήσεις προς τη Μάλτα, έπειτα από τη χρονοβόρα διαδικασία λήψης των αιτήσεων.

Όσον αφορά την κράτηση των μεταναστών, η συγγραφέας σημειώνει πως τα κέντρα κράτησης (πρώην στρατώνες) ήταν υπερφορτωμένα και η κατάσταση εκεί μέσα ήταν άθλια. Η Μάλτα είναι η μόνη χώρα που είχε πολιτική κράτησης των προσφύγων μέχρι ενάμιση χρόνο. Αυτό εξυπηρετούσε τον περιορισμό και την αναβολή των εισερχόμενων μεταναστών καθώς και την ενθάρρυνση για επαναπατρισμό. Οι απόψεις των τελευταίων πάνω στην πολιτική κράτησης

ήτανε ποικίλες. Άλλη θεωρούσαν πως δεν θα αναβληθεί ο ερχομός κι άλλων παράνομων μεταναστών, άλλοι πως δεν θα επιστρέψουν και θα μείνουν όσο χρειάζεται στη Μάλτα, άλλοι πως η Μάλτα αποτελεί σταθμό και πως επιθυμία τους είναι να πάνε σε άλλη Ευρωπαϊκή χώρα, ενώ άλλοι πως δεν είχαν γνώση της πολιτικής κράτησης πριν φθάσουν. Η άποψη της UNCHR ερχόταν σε αντίφαση με την πολιτική κράτησης που είχε εφαρμοστεί και τις προσπάθειες επαναπατρισμού των προσφύγων. Λόγω της προσωρινής κράτησης των μεταναστών, ο τομέας της δικαιοσύνης της Ε.Ε. και των εσωτερικών υποθέσεων παρείχε ένα πρόγραμμα, κατά το οποίο τα κράτη - μέλη της Ε.Ε. θα ενισχύονταν οικονομικά για την δημιουργία κι άλλων εγκαταστάσεων κράτησης.

Αναφορικά με την ιατρική περίθαλψη των κρατηθέντων ατόμων, αυτοί υποεξυπηρετούνταν. Οι Γιατροί χωρίς Σύνορα (Médecins Sans Frontières), σε μία έκθεσή τους το 2009, υποστήριξαν πως η άθλια ποιότητα κράτησης και η υπερβολική συγκέντρωση ατόμων στα κέντρα, οδήγησαν σε σωματικά και ψυχολογικά προβλήματα, όπως ανεμοβλογιά, φυματίωση, ψώρα, κατάθλιψη κ.α. Παρόλο που οι άρρωστοι κρατηθέντες, ανέμεναν να απομονωθούν, τα πρωτόκολλα απομόνωσης ήταν ασαφή κι έπειτα από πρωτοβουλίες φρουρών, πολλά υγιή άτομα απομονώνονταν και κατέληγαν άρρωστα. 30% των ανθρώπων αυτών παρουσίασαν κατάθλιψη και 25% άγχος. Η παροχή υπηρεσιών στα άτομα αυτά, αφορούσε την εκμάθηση της γλώσσας καθώς και τη λογοθεραπευτική παρέμβαση. Το 83% των κρατηθέντων δεν γνώριζε για τη λογοθεραπεία που είχαν δικαίωμα να δεχθούν.

Ο Wylie, ο McAllister, ο Davidson, και ο Marshall (2013), ώθησαν Λογοθεραπευτές (SPLs), να παρέχουν υπηρεσίες σε άτομα με διαταραχές επικοινωνίας και κατάποσης, λαμβάνοντας υπόψη βέβαια τις διαφορετικές κουλτούρες. Έτσι οι λογοθεραπευτές, έπρεπε να διαμορφώσουν τις προσεγγίσεις τους ώστε να ανταποκρίνονται στο νέο πληθυσμό και η αξιολόγηση και η παρέμβαση να σχετίζονται με τις γλωσσικές ανάγκες των ατόμων αυτών. Θεώρησαν, πως το πρότυπο παροχής υπηρεσιών πρέπει να έχει ισορροπημένη και πολιτιστικά αρμόδια υπηρεσία, βάσει του ατόμου με την ανάγκη επικοινωνίας. Αυτή η παροχή υπηρεσιών κατά τους παραπάνω, έπρεπε να στηρίζεται και να διέπεται από 6 παράγοντες. Την επικοινωνία, το χώρο, την κοινωνική οργάνωση, το χρόνο, τον περιβαλλοντικό έλεγχο και τις βιολογικές παραλλαγές. Οι κυβερνητικές στρατηγικές κινήθηκαν βάση των πολιτισμικών αναγκών των μεταναστών. Οι επαγγελματίες υγείας έπρεπε να διαχωρίσουν ανήλικα, άντρες και γυναίκες, να ελέγχουν τις συνθήκες διαβίωσης και να τους μοιράζουν στις εγκαταστάσεις ύδρευσης και αποχέτευσης. Έπρεπε να υπάρξει διερμηνέας ώστε να γίνονται καλύτερα κατανοητές οι ανάγκες. Τέλος, να χρηματοδοτηθούν οι λογοθεραπευτές για περισσότερα υλικά και υπηρεσίες που θα προσαρμοστούν γλωσσικά και πολιτισμικά στους διαφορετικούς πληθυσμούς, ενώ πρέπει να υπάρξει ιδιαίτερη φροντίδα σε ηλικιωμένους, σε άτομα με ειδικές ανάγκες ή αναπηρίες και σε παιδιά.

2.2.2 Σύγκριση Ελλάδας - Μάλτας

Βλέποντας, λοιπόν, τη ροή του μεταναστευτικού κύματος στην Μάλτα και πως η χώρα αυτή το αντιμετώπισε, συναντάμε κοινά και διαφορετικά σημεία σχετικά με το αντίστοιχο κύμα στην Ελλάδα. Η άφιξη των ανθρώπων αυτών και στις 2 χώρες έγινε ξαφνικά και παράνομα, ζητώντας άσυλο και θέλοντας να ξεφύγουν από τις άθλιες συνθήκες που επικρατούσαν στις χώρες τους. Οι συνεντεύξεις των προσφύγων στη Μάλτα έφεραν στο φως, την κακομεταχείριση που δέχθηκαν τα άτομα αυτά κατά τη μεταφορά τους, καθώς και την ρατσιστική συμπεριφορά των ντόπιων προς το πρόσωπό τους. Το παραπάνω, ομοιάζει εν μέρει με την συμπεριφορά των ανθρώπων στην Ελλάδα, αφότου η άφιξη των μεταναστών γινόταν

μέσα σε στοιβαγμένες βάρκες, καθώς επίσης σημειώθηκαν και περιστατικά εκμετάλλευσης από ορισμένους ντόπιους. Ωστόσο δεν υπήρξαν από τη μεριά των Ελλήνων, ρατσιστικές προσβλητικές συμπεριφορές, αλλά και ούτε βίαιες κινήσεις. Η 18μηνη πολιτική κράτησης που ίσχυε στην Μάλτα, σε συνδυασμό με την προσπάθεια επαναπατρισμού των προσφύγων, ήρθε σε αντίφαση με την UNCHR και με το ελληνικό κράτος, όπου προσπάθησε και ακόμη προσπαθεί να ολοκληρώσει την μετεγκατάσταση τους σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Η κράτηση τους στη Μάλτα, έγινε σε φορτωμένα κέντρα με μη βιώσιμες συνθήκες, πράγμα που ίσχυε και στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στο λιμάνι της Μυτιλήνης. Μετά την αναγκαστική εγκατάσταση των προσφύγων εκεί, λόγω της υπερφόρτωσης των κέντρων φιλοξενίας, υπήρξε μόλυνση και δυσοσμία του χώρου αυτού. Οι υπηρεσίες στη Μάλτα που προτάθηκαν για χάρη των προσφύγων, ήταν ιατρικής περιθαλψής και επικοινωνίας. Αυτό καθώς μεγάλο πλήθος ατόμων είχε νοσήσει σωματικά και ψυχολογικά και καθώς η αντιμετώπιση των δυσκολιών επικοινωνίας ήταν αναγκαία για την επιβίωση των ανθρώπων. Στην Ελλάδα, αντιστοίχως, δεν υπάρχει ακόμη επίσημη βιβλιογραφία, που να αναφέρει το πώς συγκεκριμένα χειρίστηκαν το θέμα αυτό. Βέβαια στο κέντρο φιλοξενίας που βρεθήκαμε, είδαμε χώρους εκμάθησης της Ελληνικής και Αγγλικής γλώσσας, χώρους ψυχαγωγίας, παιδικές χαρές και πλήθος ατόμων που παρείχε βοήθεια και εξυπηρετούσε πολλαπλά τους ανθρώπους αυτούς. Τέλος, δεν έχει σημειωθεί μέχρι τώρα περιστατικό με σοβαρό πρόβλημα υγείας ή κάποια επικίνδυνη μεταδοτική ασθένεια από τους μετανάστες ή τους ντόπιους.

2.2.3 Φινλανδία

Σύμφωνα με τους αρθρογράφους Pöyhönen, Sari Tarnanen, Mirja οι οποίοι κάνουν μια ιστορική αναδρομή για το μεταναστευτικό στη Φινλανδία, διαπιστώνουν ότι η μετανάστευση ήταν σποραδική και βασίστηκε σε κυβερνητικές απαντήσεις διεθνών ανθρωπιστικών κρίσεων που οδήγησαν στην άφιξη των προσφύγων. Η Φινλανδία δεχόταν άτομα από το 1970 μέχρι και 2010 όπου η μετανάστευση πέρασε από τρεις φάσεις.

Η πρώτη, μπορεί να χαρακτηριστεί ως η εκπλήρωση ανθρωπιστικών υποχρεώσεων. Με την προσχώρηση της Φινλανδίας στις άλλες σκανδιναβικές χώρες, πρόσφυγες εισήλθαν από την Χιλή και το Βιετνάμ υπό την αιγίδα της επιτροπής των ηνωμένων εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η δεύτερη ονομάστηκε Εθνική – Εθνοτική υποχρέωση, όταν το 1990 διαλύθηκε η Σοβιετική Ένωση ως συνέπεια να επιστρέψει ένας αριθμός Φινλανδών στη χώρα τους. Η τρίτη φάση και η τελευταία, καταγράφηκε ως η φάση της διαχείρισης της μετανάστευσης με υπογραφή της συνθήκης του Δουβλίνου και της συμφωνίας Schengen.

Στην πράξη λοιπόν, η εκπαίδευση για την ενσωμάτωση αποτελείται από μαθήματα Φινλανδικών ή Σουηδικών, μαθήματα διαβίωσης και πολιτικών δεξιοτήτων και μια περίοδο πρακτικής άσκησης. Τα μαθήματα οργανώνονται κατά την διάρκεια εργασιακών ωρών, και το πρόγραμμα εκπαίδευσης είναι περίπου 25 ώρες την εβδομάδα. Οι συμμετέχοντες τοποθετούνται συνήθως σε ομάδες αφού αξιολογηθούν με χρήση κλίμακας γλωσσικής επάρκειας, αναλογικά με το επίπεδο τους. Στόχος αυτής της αξιολόγησης είναι να υποστηριχτούν καλύτερα οι ατομικές εκπαιδευτικές γραμμές, οι στόχοι και να μάθουν γενικές δεξιότητες. Οι δάσκαλοι γνώριζαν Φινλανδικά και τους μάθαιναν τις δεξιότητες πολιτικού και επαγγελματικού βίου. Η διδασκαλία τους βασιζόταν σε διάφορα πειθαρχικά υπόβαθρα όπως κοινωνικές σπουδές και ανθρωπολογία. Αυτή η εκπαίδευση ενσωμάτωσης, δεν αφορά μόνο την μάθηση της δεξιότητας του πολίτη και της εργατικότητας, αλλά είναι μία περίπλοκη διαδικασία ταυτοποίησης με πρακτικές της τάξης που θέτουν τους ενήλικες συμμετέχοντες ως “μαθητές”. Τους ενήλικες, τους περιορίζουν κάνοντας δύσκολο για αυτούς να δημιουργήσουν

νέες ταυτότητες στη νέα τους χώρα, χρησιμοποιώντας τους πόρους επικοινωνίας που είναι διαθέσιμοι σε αυτούς. Τέλος, είναι ασυνήθιστο στη Φινλανδία να συμμετέχουν άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο, ακόμη και αν έχουν δεύτερη γλώσσα τα Φινλανδικά, στον δημόσιο τομέα, στα εθνικά και περιφερειακά ιδρύματα.

Αναφορικά με τις μελλοντικές κατευθύνσεις, δεν υπάρχει κοινή πολιτική συμφωνία για το ποιος θα επιβλέπει την ένταξη των ενηλίκων μεταναστών, οι οποίοι είναι προσωρινά ή μόνιμα εκτός εργασίας π.χ. οι μητέρες στο σπίτι, οι οποίες έχουν σχετικά μικρή εμπειρία ανάγνωσης και γραφής σε γλώσσες διαφορετικές από τη Φινλανδική ή τη Σουηδική. Η κύρια ευθύνη για την αντιμετώπιση των αναγκών αυτών των ομάδων, επιβαρύνεται από τους δήμους, οι οποίοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην παροχή υπηρεσιών για όλους, κυρίως λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων και εμπειρίας. Θα υπάρξει περισσότερη συζήτηση μεταξύ πολιτικών, πολιτών και τοπικών αρχών για το αν θα δέχονταν μετανάστες υψηλής ειδίκευσης αντί ανειδίκευτων μεταναστών. Υπάρχουν μεγάλα κενά ακόμη στη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν οι διαδικασίες της δημιουργίας πολιτικής, της ερμηνείας και της λήψης αποφάσεων για το πως μπορούν να βελτιωθούν οι εμπειρίες μάθησης και οι οικονομικές συνθήκες των μεμονωμένων μεταναστών. Για να εμβαθύνουμε στην κατανόηση και να οικοδομήσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα των διαδικασιών πολιτικής που εφαρμοζόταν επί του παρόντος στη Φινλανδία και σε άλλες χώρες της Ευρώπης θα χρειαστεί συγκριτική, διεπιστημονική έρευνα κρίσιμης εθνογραφικής φύσης.

2.2.4 Σύγκριση Ελλάδας - Φινλανδίας

Η Ελλάδα, σε σχέση με αυτά που διατυπώθηκαν στο συγκεκριμένο άρθρο για τη Φινλανδία δεν έχει σχεδιάσει κάποιο συγκεκριμένο σχέδιο για την ενσωμάτωση των μεταναστών αλλά και την απορρόφησή τους. Το μεταναστευτικό στην Ελλάδα δεν έχει φτάσει ακόμα στο επίπεδο της αφομοίωσης των ανθρώπων αυτών μιας και δεν είναι γνωστός ο χρόνος παραμονής τους. Επιπρόσθετα, δεν υπάρχει κάποια συζήτηση για το πώς θα πρέπει να είναι το εκπαιδευτικό σύστημα προκειμένου να περιλαμβάνει και την δική τους γλώσσα όπως στη Φινλανδία. Οι πληροφορίες που μας δόθηκαν από το κέντρο φιλοξενίας, μας κάνουν γνωστό το γεγονός ότι τα παιδιά μαθαίνουν ελληνικά αγγλικά από εκπαιδευτικά προγράμματα που υπάρχουν μέσα στα κέντρα. Όμως, τους μαθαίνουν λέξεις με τις οποίες θα μπορέσουν να επιβιώσουν και να επικοινωνήσουν, προκειμένου να εκπληρώσουν τις πρώτες τους ανάγκες. Σύμφωνα με τελευταία νέα υπάρχουν αντίστοιχα προγράμματα από πανεπιστήμια της χώρας μας τα οποία απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς. Ως σκοπό έχουν την κατάρτιση των εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση μεταναστών, ώστε να είναι ενημερωμένοι σχετικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Χρειάζονται ακόμα όμως έρευνες για να δούμε πως και αν θα λειτουργούσε κάτι τέτοιο που συμβαίνει στην Φινλανδία στην Ελλάδα.

2.2.5 Λοιπές Χώρες

Με βάση έρευνες που αναγράφονται στο άρθρο «**Migrants and the language of instruction: Is the EU policy deficit driving new innovations in social inclusion?**» τα κυριότερα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι όσον αφορά το σχέδιο δράσης μόνο μερικά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε) πλησιάζουν την επίτευξη στόχων υλοποίησης αποκατάστασης μεταναστών σε όλους τους τομείς. Η εφαρμογή ήταν ιδιαίτερα χαμηλή για την στρατηγική: Οικοδόμηση ενός καλύτερου γλωσσικού περιβάλλοντος. Το κυριότερο στοιχείο που υποστηρίζει την εκμάθηση γλωσσών για την κοινωνική ένταξη παρουσίαζε ιδιαίτερα χαμηλές βαθμολογίες σε χώρες όπως η Ιρλανδία, η Σλοβακία, η Βουλγαρία, η Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στον αντίποδα, χώρες όπως η Φινλανδία, η Ουγγαρία, η Τσέχικη Δημοκρατία, η Πολωνία και η Σουηδία παρουσιάζουν σχετικά καλή πρόοδο σε δράσεις όπως η εξασφάλιση της παροχής εκπαίδευσης στη γλώσσα των μειονοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΓΛΩΣΣΑ

3.1 Κύρια προσφορά: Η μάθηση της γλώσσας για επικοινωνία

Είναι γεγονός πως οι άνθρωποι αυτοί, έχουν υποστεί ψυχολογική και σωματική φθορά, κατόπιν της δίωξής τους από την χώρα τους. Η υποδοχή τους στη νέα χώρα - στη νέα πατρίδα - όπως καλείται, οφείλει να περιλαμβάνει βοήθεια και στήριξη, ώστε η προσαρμογή και η ένταξή τους να είναι όσο το δυνατόν πιο ομαλή. Συγκεκριμένα, ει δυνατόν να παρέχονται εφόδια, όπως τροφή, στέγαση, ώστε να καλύπτονται οι βιοποριστικές ανάγκες τους. Ο χειρισμός των αρχών, οφείλει να είναι ομαλός, εφόσον έρχονται σε επαφή με ταλαιπωρημένα άτομα. Τίθεται ακόμη σημαντική και η παροχή ρουχισμού, αν αναλογιστεί κανείς, πως η μετακίνησή τους στα διάφορα μέσα διά θαλάσσης, τους έφερνε στην Ελλάδα βρεγμένους, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει ακόμη και η υγεία τους.

Πως όμως σε μία άγνωστη χώρα, χωρίς τη γνώση της γλώσσας της, θα μπορέσει ένας μετανάστης να επιβιώσει και να αφομοιωθεί; Και πόσο θα καταφέρει να επικοινωνήσει, εφόσον ελλείπει η γνώση αυτή; Η προφανής απάντηση είναι “μαθαίνοντας τη γλώσσα της”. Πόσο εύκολο όμως είναι αυτό να συμβεί και πόσο πιθανό είναι να δοθούν τέτοιες ευκαιρίες μάθησης από τη χώρα άφιξης; Γίνεται έτσι φανερό, πως οι υπηρεσίες που θα παρέχει η χώρα άφιξης στους νεοφερθέντες, δηλαδή το φαγητό, η στέγη και τα πρώτα μέσα ανάγκης που θα δοθούν είναι αναγκαία για την επιβίωση, αλλά οφείλουν να συνοδεύονται από τη μάθηση της γλώσσας. Κι αυτό, ώστε οι άνθρωποι αυτοί να μπορούν να επικοινωνούν και να ανταποκρίνονται μόνοι τους πλέον στις ανάγκες επιβίωσης, να αναζητούν δουλειά και να καλύπτουν τις επιθυμίες τους.

Για το λόγο αυτό, και η παρούσα ερευνητική εργασία, κάνει λόγο για το τι είναι γλώσσα και ξεκινάει να δίνει τις πρώτες πληροφορίες σχετικά με τη γλώσσα της χώρας άφιξης (Ελληνικά) και τη γλώσσα των μεταναστών (Αραβικά και Farsi). Επισημαίνει την πρώιμη σχέση που υπάρχει μεταξύ των 3 αυτών γλωσσών αλλά και την πρώτη επαφή που έχει δημιουργηθεί μεταξύ των μεταναστών και της Ελληνικής γλώσσας.

3.2 Ορισμός της γλώσσας

Είναι σημαντικό πριν αναφερθούμε στις 3 γλώσσες με τις οποίες ασχολείται η εργασία αυτή, να διευκρινίσουμε τον όρο γλώσσα, ώστε να δούμε τι σημαίνει και ποια είναι η λειτουργία της. *Η γλώσσα είναι ένα κοινωνικό εργαλείο, που ορίζεται ως ένας κοινωνικά μοιραζόμενος κώδικας ή ένα συμβατικό σύστημα για την αντιπροσώπευση εννοιών μέσω της χρήσης, αυθαιρετικών συμβόλων και συνδυασμών αυτών των συμβόλων, οι οποίοι διέπονται από κανόνες. Κάθε γλώσσα, όπως η Αγγλική, η Κορεάτικη ή η Αραβική, έχει τα δικά της σύμβολα και τους δικούς της κανόνες για συνδυασμούς συμβόλων.* (Backus, 1999).

3.3 Συστατικά μέρη γλώσσας

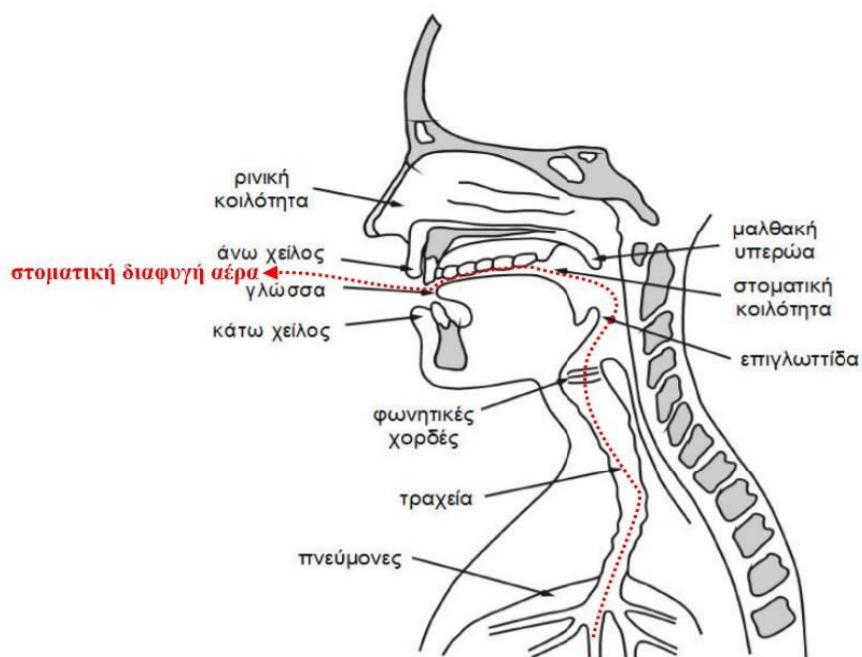
Αναφερθήκαμε πολλάκις στον όρο γλώσσα, εξηγήσαμε τι σημαίνει, πως μπορεί να ομοιάζει και να διαφέρει από χώρα σε χώρα, αλλά και πόσο χρησιμεύει για μια επιτυχημένη επικοινωνία. Έτσι, μένει να επισημάνουμε τα κύρια συστατικά της, τα οποία είναι τρία. Η μορφή, το περιεχόμενο και η χρήση. *Η μορφή περιλαμβάνει τη σύνταξη, τη μορφολογία και τη φωνολογία, συστήματα τα οποία συνδέουν ήχους ή σύμβολα με το νόημα. Το περιεχόμενο περιλαμβάνει το νόημα ή τη σημασιολογία και η χρήση περιλαμβάνει τη πραγματολογία. Αυτά τα πέντε συστήματα κανόνων - σύνταξη, μορφολογία, φωνολογία, σημασιολογία και πραγματολογία - είναι τα βασικά συστήματα κανόνων, που υπάρχουν στη γλώσσα (Τρίμμης, 2013).*

Αναλυτικά, η “σύνταξη”, ασχολείται με τη δομή της πρότασης και τους συνδυασμούς λέξεων που θα φτιάξουν μία πρόταση. Κάθε ορθή συντακτική πρόταση, έχει μια ονοματική φράση (ουσιαστικό) και μία ρηματική φράση (ρήμα), ενώ μέσα σε αυτές, παρουσιάζονται και συγκεκριμένες κατηγορίες λέξεων. Η “μορφολογία”, αφορά την εσωτερική οργάνωση των λέξεων και ασχολείται με τις μικρότερες μονάδες γραμματικής που αποτελούν μία λέξη, τα λεγόμενα μορφήματα. Η μορφολογία δίνει τη δυνατότητα στον χρήστη μια γλώσσας να τροποποιήσει το νόημα των λέξεων (Τρίμμης, 2013). Η “φωνολογία”, αφορά τα φωνήματα, τους ήχους δηλαδή που έχει κάθε γλώσσα. Συγκεκριμένοι συνδυασμοί φωνημάτων, διαμορφώνουν λέξεις, ξεχωριστές για κάθε γλώσσα. Η “σημασιολογία” έχει να κάνει με το νόημα των λέξεων μια γλώσσας και επιτρέπει συγκεκριμένους συνδυασμούς λέξεων. Η “σημασιολογία” ασχολείται με την σχέση της γλωσσικής μορφής με αντικείμενα, γεγονότα και σχέσεις, και με λέξεις και συνδυασμούς λέξεων (Τρίμμης, 2013). Τέλος η “πραγματολογία” ή χρήση της γλώσσας αφορά τις δεξιότητες συνομιλίας ή συζήτησης. Το πλαίσιο συζήτησης είναι αυτό, που προσδιορίζει το πώς και τι επιλέγει ο ομιλητής να πει και το πώς αυτό ερμηνεύεται (Τρίμμης, 2013).

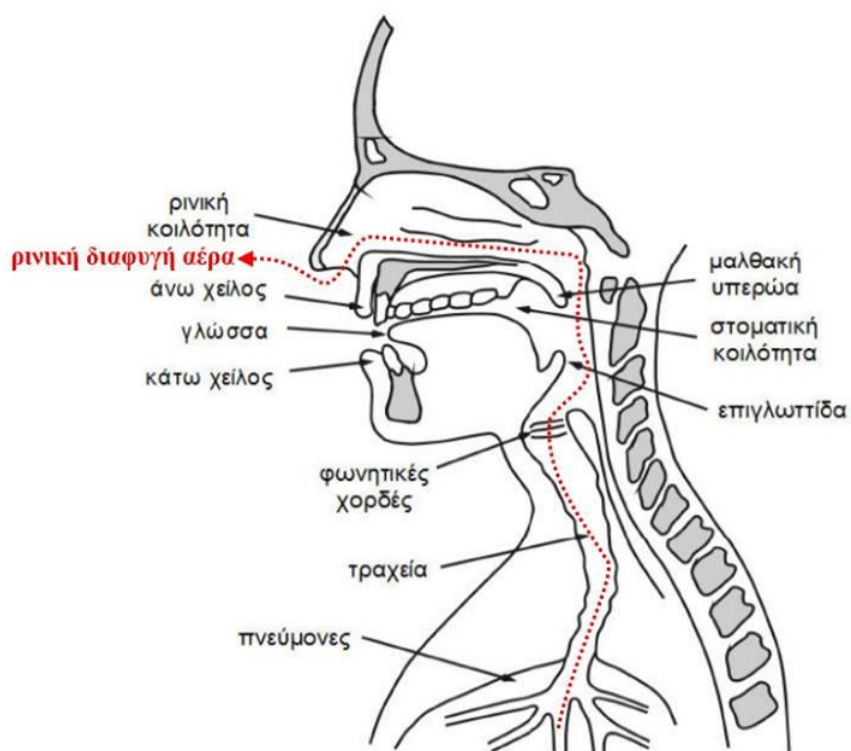
3.4 Μηχανισμός παραγωγής ομιλίας

Από τα προαναφερθέντα συστατικά της γλώσσας, ασχολούμαστε και αναλύουμε αυτό της φωνολογίας. Αυτό γίνεται γιατί κάνουμε λόγο για τα φωνήματα, τα χαρακτηριστικά αυτών ανά τη γλώσσα, καθώς και το πώς ο καθείς μπορεί να επιτύχει την ολοκληρωμένη άρθρωση του καθενός από αυτά.

Αξίζει να αναφερθούμε στο μηχανισμό παραγωγής ομιλίας, όπου για να παραχθεί ένα φώνημα και να διαφοροποιηθεί από τα υπόλοιπα, είναι απαραίτητη η χρήση του αέρα. Με αυτό εννοούμε, ότι ο αέρας που ξεκινάει από τους πνεύμονες, κινείται προς τα πάνω στην τραχεία και έπειτα στον λάρυγγα όπου περνάει μέσα από 2 μυώδεις πτυχές, τις φωνητικές χορδές. Οι φωνητικές αυτές πτυχές, ανάλογα με το μέγεθος, τη θέση και την τάση διαμορφώνουν τον ήχο. Στη συνέχεια ο αέρας τροποποιείται στα ανώτερα συστήματα της αεροφόρου οδού και στη στοματική κοιλότητα. Έπειτα ο ήχος παρουσιάζει διακυμάνσεις στην πίεση του αέρα, οι οποίες προέρχονται από τις κινήσεις των αρθρωτών (μετάφραση από Anna W. Kummer (2008) Cleft Palate & Craniofacial Anomalies: Effects on Speech and Resonance).



Εικόνα 3-1. Μηχανισμός Παραγωγής Ομιλίας Στοματική Διαφυγή Αέρα. **Πηγή:**Bin-06 Pronunciation Class Blog.



Εικόνα 3-2. Μηχανισμός Παραγωγής Ομιλίας Ρινική Διαφυγή Αέρα. **Πηγή:**Bin-06 Pronunciation Class Blog.

3.4.1 Ηχηρότητα - Τόποι & τρόποι άρθρωσης των φωνημάτων

Η καταληπτότητα ενός φωνήματος εξαρτάται από το πόσο σταθερή και ξεκάθαρη είναι η παραγωγή του. Απαραίτητα στοιχεία που το διαφοροποιούν από τα υπόλοιπα φωνήματα ως προς την παραγωγή του, είναι 1^ο η ηχηρότητα, 2^ο ο τόπος άρθρωσης, 3^ο ο τρόπος άρθρωσης.

Οι φωνητικές πτυχές που αναφέραμε παραπάνω στο μηχανισμό παραγωγής ομιλίας, ανάλογα με την κίνηση τους, κρίνουν εάν ένα φώνημα παρουσιάζει ηχηρότητα ή όχι. Πιο συγκεκριμένα κατά την παραγωγή ενός φωνήματος, εάν κατά την εξώθηση του αέρα, οι φωνητικές πτυχές είναι ανοιχτές και ο αέρας κινείται ανενόχλητος, τότε το φώνημα δεν έχει αέρα και ονομάζεται άηχο. Αν από την άλλη, οι δύο φωνητικές πτυχές, έχουν μετακινηθεί η μία κοντά στην άλλη, αφήνοντας ένα μικρό κενό ανάμεσά τους, τότε ο αέρας που περνάει ανάμεσα τους, θα τις θέσει σε παλμική κίνηση και το φώνημα έχοντας ηχηρότητα, καλείται ηχηρό.

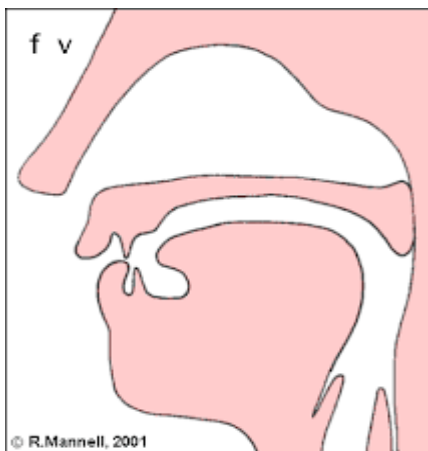
Συνεχίζοντας με τον τόπο άρθρωσης, αναφερόμαστε στο πως οι αρθρωτές της στοματικής κοιλότητας κινούνται και παράγουν ένα φώνημα. Τα φωνήματα βάσει του τόπου άρθρωσης διαχωρίζονται σε:

1. **Διχειλικά:** δηλαδή η παραγωγή στα χείλη, όπου το ένα χείλος έρχεται σε πλήρη επαφή με το άλλο (στην Ελληνική: /m/, /p/, /b/).



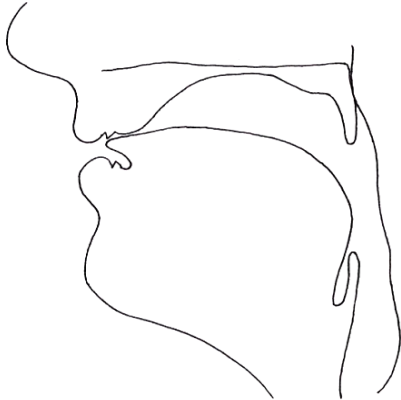
Εικόνα 3-3. Διχειλικά φωνήματα, **Πηγή:**Bin-06 Pronunciation Class Blog.

2. **Χειλοδοντικά:** επαφή δοντιών με χείλη, κατά την οποία τα άνω δόντια ακουμπούν στα κάτω χείλη (στην Ελληνική: /f/, /v/).



Εικόνα 3-4. Χειλοδοντικά φωνήματα. **Πηγή:**Bin-06 Pronunciation Class Blog.

3. **Οδοντικά:** όπου το πρόσθιο μέρος της γλώσσας (άκρη) ακουμπάει στα δόντια (στην Ελληνική: /θ/, /ð/)



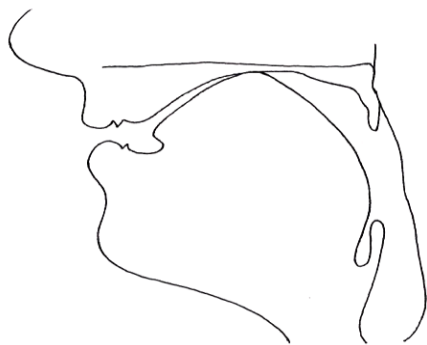
Εικόνα 3-5. Οδοντικά φωνήματα . **Πηγή:** Bin-06 Pronunciation Class Blog.

4. **Φατνιακά:** όπου και πάλι η άκρη της γλώσσας, κάνει την κίνηση και προσεγγίζει, το πάνω μέρος πίσω από τα άνω δόντια, τη λεγόμενη φατνία (στην Ελληνική: /π/, /τ/, /δ/, /σ/, /ζ/, /ρ/, /λ/, /τσ/, /τζ/).



Εικόνα 3-6. Φατνιακά φωνήματα . **Πηγή:** Bin-06 Pronunciation Class Blog.

5. **Ουρανικά:** κατά τα οποία, η ράχη της γλώσσας εδώ ακουμπάει τον ουρανίσκο (στην Ελληνική: /ρ/, /ç/, /ʝ/, /ç/, /j/, /k/).



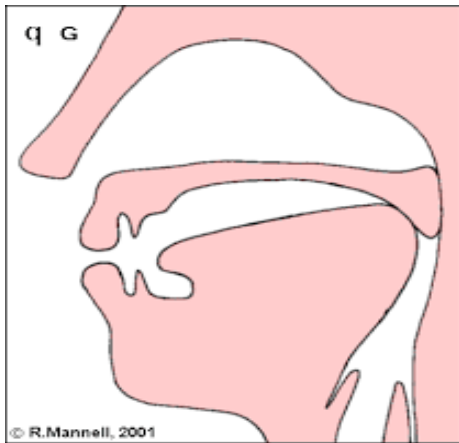
Εικόνα 3-7. Ουρανικά φωνήματα , **Πηγή:** Bin-06 Pronunciation Class Blog.

6. **Υπερωικά:** στα οποία, το οπίσθιο μέρος της γλώσσας ακουμπάει στο σημείο μετά του ουρανίσκο, την υπερώα (στην Ελληνική: /η/, /κ/, /g/, /x/, /γ/).



Εικόνα 3-8. Υπερωικά φωνήματα. **Πηγή:**Bin-06 Pronunciation Class Blog.

7. **Σταφυλικά:** όπου το οπίσθιο μέρος της γλώσσας, ακουμπάει στην σταφυλή, το μικρό κομμάτι κρέατος, που αποτελεί την προέκταση της μαλακής υπερώας (στην Ελληνική: δεν υπάρχουν).



Εικόνα 3-9. Σταφυλικά φωνήματα. **Πηγή:**Bin-06 Pronunciation Class Blog.

8. **Λαρυγγικά:** στα οποία η παραγωγή γίνεται στο λάρυγγα και συγκεκριμένα στη γλωττίδα, όπου γλωττίδα είναι το κενό που δημιουργείται μεταξύ των φωνητικών πτυχών (στην Ελληνική: δεν υπάρχουν).
9. **Φαρυγγικά:** όπου παράγονται με το τράβηγμα της γλώσσας ή της επιγλωττίδας (χόνδρος της ρίζα της γλώσσας) πίσω στο φαρυγγικό τοίχωμα (στην Ελληνική: δεν υπάρχουν).

Συνεχίζοντας, αναφερθήκαμε νωρίτερα στον τρόπο άρθρωσης των φωνημάτων, το πώς δηλαδή οι αρθρωτές προσεγγίζονται και αφήνουν τον αέρα να κινηθεί ανάμεσα σε αυτούς.

Αυτοί είναι:

1. **Κλειστά / Έκκροτα:** όπου υπάρχει απόλυτη επαφή των αρθρωτών, ώστε το ρεύμα αέρα να μη μπορεί να διαφύγει από το στόμα. Μετά την αποκόλληση των αρθρωτών, ο αέρας απελευθερώνεται και δημιουργείται κρότος. Διαχωρίζονται σε: **α)** Στοματικά κλειστά, όπου πέρα από την πλήρη επαφή στην στοματική κοιλότητα, υπάρχει και φράξιμο της ρινικής κοιλότητας από την ανυψωμένη υπερώα, με αποτέλεσμα το ρεύμα του αέρα να εμφράσσεται εντελώς. **β)** Ρινικά κλειστά, με φραγή στην στοματική κοιλότητα αλλά με χαμηλωμένη υπερώα, αφήνοντας ανεμπόδιστο τον αέρα να περνάει στη ρινική κοιλότητα (στην Ελληνική: στοματικά κλειστά: /p/, /b/, /t/, /d/, /c/, /j/, /k/, /g/, ρινικά κλειστά: /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/).
2. **Τριβόμενα:** όπου οι αρθρωτές αλληλοπροσεγγίζονται τόσο, ώστε ο αέρας που περνάει να εμποδίζεται και να δημιουργεί τριβή, δηλαδή θόρυβο (στην Ελληνική: /f/, /v/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /ç/, /j/, /x/, /γ/).
3. **Προστριβόμενα:** στα οποία υπάρχει ένας συνδυασμός έκκροτων και ομοργανικών τριβόμενων. Ομοργανικά είναι τα φωνήματα που έχουν τον ίδιο τόπο άρθρωσης (στην Ελληνική: /ts/, /dz/)
4. **Μονοπαλλόμενα:** όπου επιτυγχάνονται με ένα χτύπο βαλλιστικής μορφής του ενεργητικού αρθρωτή στον παθητικό (στην Ελληνική: /t/)
5. **Πολυπαλλόμενα:** όπου οι χτύποι βαλλιστικής μορφής είναι επαναλαμβανόμενοι (2-3) (στην Ελληνική: δεν υπάρχουν).
6. **Πλευρικά:** όπου υπάρχει ένα εμπόδιο στη ροή του αέρα στο κέντρο της στοματικής κοιλότητας και παράλληλα τα πλάγια της γλώσσας προσεγγίζουν την οροφή της στοματικής κοιλότητας.
7. **Προσεγγιστικά:** κατά τα οποία, ένας αρθρωτής πλησιάζει κάποιον άλλον, σε τέτοιο σημείο ώστε να αποφεύγεται να δημιουργηθεί στένωση και αναταραχή στο διαφεύγον ρεύμα αέρα (στην Ελληνική: δεν υπάρχουν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΠΑΡΑΘΕΣΗ & ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ, ΑΡΑΒΙΚΗΣ, ΠΕΡΣΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

4.1 Ιστορία γλωσσών

Η Ελληνική γλώσσα ανήκει στις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες, γλώσσες οι οποίες στο παρελθόν αποτελούσαν μια ομοούσια ομιλούμενη γλώσσα και διαφοροποιήθηκαν έπειτα από την επαφή με άλλα γλωσσικά ιδιώματα. Αποτελεί μία από τις 23 επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής ένωσης και είναι η επίσημη γλώσσα της Ελλάδας και της Κύπρου. Το ελληνικό αλφάβητο προέρχεται από το φοινικικό αλφάβητο και χρησιμοποιείται από τον 8^ο αιώνα π.Χ.

Η Αραβική γλώσσα ανήκει στις σημιτικές γλώσσες, γλώσσες οι οποίες μιλούνται στη Μέση Ανατολή, στη Βόρεια και στην Ανατολική Αφρική και ανήκει στην αφροασιατική γλωσσική οικογένεια. Αποτελεί την καθημερινή ομιλούμενη γλώσσα της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Το αραβικό αλφάβητο προέρχεται από την Αραμαϊκή γραφή, στην οποία φέρει μια αόριστη ομοιότητα όπως το κοπτικό ή το κυριλλικό αλφάβητο με το ελληνικό αλφάβητο.

Η Περσική γλώσσα ή αλλιώς Φαρσί (όπως καλείται στο Ιράν) είναι μια ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, όπου αποτελεί τμήμα της ινδοιρανικής γλωσσικής οικογένειας. Αποτελεί την ομιλούμενη γλώσσα σε πάνω από 10 χώρες, όπως το Ιράν, την Αρμενία, το Αφγανιστάν, το Τατζικιστάν κ.α. Το περσικό αλφάβητο είναι μια τροποποιημένη εκδοχή του αραβικού αλφάβητου, με διαφορετική προφορά των γραμμάτων.

4.2 Ιστορική αναδρομή Ελλήνων - Αράβων & Ελλήνων – Περσών

Αναζητώντας μια παλαιότερη επαφή μεταξύ Ελλήνων και Αράβων, βρίσκουμε ότι από τις κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου γεννιέται η πρώτη επαφή της Ελληνικής με την Αραβική γλώσσα. Οι Άραβες παίρνουν ελληνικές λέξεις οι οποίες έχουν επικρατήσει μέχρι και σήμερα, όπως ο χάρτης (=qirtas), η δραχμή (=dirbam) και το σήμα (=sima). Ακόμα, οι Άραβες λόγιοι προσαρμόζουν στην γλώσσα τους τις ελληνικές λέξεις “φιλοσοφία” και “γραμματική”.

Όσον αφορά την σχέση Ελλήνων - Περσών, βλέπουμε πως από τον 6^ο με 5^ο αιώνα π.Χ. η εκστρατεία των Περσών στα ελληνικά εδάφη, οδήγησε στο δανεισμό λέξεων από τους Πέρσες στην ελληνική γλώσσα (π.χ. παράδεισος που σημαίνει κήπος). Από την άλλη και πάλι οι κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου, αντίστοιχα έδωσαν στην Περσική γλώσσα, ελληνικές λέξεις όπως η δραχμή (=dirbam).

Συμπερασματικά, η ελληνική γλώσσα έχει δανειστεί και έχει δώσει στοιχεία στις σημιτικές και στις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες, ήδη από τα Μυκηναϊκά χρόνια. Αντιστοίχως το ελληνικό αλφάβητο είναι δανεισμένο από τους Φοίνικες, όπου είναι σημιτικός λαός.

4.3 Ελληνικά φωνήματα

Πριν όμως αναφερθούμε και κατονομάσουμε τα φωνήματα της κάθε γλώσσας, διαχωρίζοντας τα βάση τόπου άρθρωσης, τρόπου άρθρωσης και ηχηρότητας, είναι απαραίτητο να αναφερθούμε σε μία κατηγοριοποίηση κάποιων ελληνικών φωνημάτων. Συγκεκριμένα στα φωνήματα, που καλούνται ως αλλόφωνα. Η Μαρία Μπαλτατζάνη στο βιβλίο «**Εισαγωγή στη Φωνητική**», αναφέρει: *Οι παραλλαγές των φωνημάτων που απαντώνται σε λεπτομερείς φωνητικές μεταγραφές είναι γνωστές με το όνομα αλλόφωνα (allophones). Τα αλλόφωνα παράγονται όταν εφαρμόσουμε τους φωνολογικούς κανόνες στα υποκείμενα φωνήματα.* Παραδείγματα ελληνικών αλλόφωνων φωνημάτων: το φώνημα /k/ έχει ως αλλόφωνο το /c/, διότι στη θέση - περιβάλλον που βρίσκεται το ένα φώνημα, δε μπορεί να βρεθεί το άλλο (π.χ. /kato/, /cipos/). Ακόμη, το /x/ με αλλόφωνο το /ç/ (π.χ. /xoma/, /çeri/, το /g/ με αλλόφωνο το /j/ (π.χ. /gazi/, /jemi/), το /ɣ/ με αλλόφωνο το /j/ (π.χ. /ɣala/, /jaja/, το η με αλλόφωνο το /ɲ/ (π.χ. /neɣo/, /ɲoti/) και το /l/ με αλλόφωνο το /ʎ/ (π.χ. /lemos/, /ʎakaða/). Το φωνήεν λοιπόν είναι αυτό, που αποτελεί το περιβάλλον και που επηρεάζει το φώνημα που προηγείται.

Το ελληνικό αλφάβητο περιλαμβάνει 24 γράμματα εκ των οποίων τα 17 είναι σύμφωνα. Ωστόσο, τα ελληνικά σύμφωνα κατά το ΔΦΑ είναι 27, κι αυτό συμβαίνει λόγω της αλλοφωνικής φύσης κάποιων συμφώνων.

Πιο συγκεκριμένα, βάσει του τόπου άρθρωσης τους και ξεκινώντας από το πρόσθιο τμήμα της στοματικής κοιλότητας (χειίλη) έως και το οπίσθιο (υπερώα) αυτά είναι:

Διχειλικά: /m/, /p/, /b/

Χειλοδοντικά: /f/, /v/

Οδοντικά: /θ/, /ð/

Φατνιακά: /n/, /t/, /d/, /s/, /z/, /r/, /l/, /ts/, /dz/

Ουρανικά: /ɲ/, /c/, /j/, /ç/, /j/, /ʎ/

Υπερωικά: /ɲ/, /k/, /g/, /x/, /ɣ/

* Να σημειωθεί πως υπάρχουν κι οι δίφθογγοι /ps/ και /ks/, χωρίς τόπο άρθρωσης που αντιστοιχούν στα ελληνικά σύμφωνα ψ και ξ.

Αντίστοιχα, βάσει του τρόπου άρθρωσης του κάθε φωνήματος, τα φωνήματα της Ελληνικής διαχωρίζονται σε:

Στοματικά κλειστά: /p/, /b/, /t/, /d/, /c/, /j/, /k/, /g/

Ρινικά κλειστά: /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/

Τριβόμενα: /f/, /v/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /ç/, /ʝ/, /x/, /ɣ/

Προστριβόμενα: /ts/, /dz/

Μονοπαλλόμενα: /ɾ/

Πλευρικά: /l/, /ʎ/

* Να σημειωθεί πως υπάρχουν κι οι δίφθογγοι /ps/ και /ks/, χωρίς τρόπο άρθρωσης που αντιστοιχούν στα ελληνικά σύμφωνα ψ και ξ και δεν παρουσιάζονται στο ΔΦΑ.

Τέλος, η ηχηρότητα στα ελληνικά φωνήματα διαχωρίζεται ως εξής:

Άηχα: /p/, /f/, /θ/, /t/, /s/, /ts/, /c/, /ç/, /k/, /x/

Ηχηρά: /m/, /b/, /v/, /ð/, /n/, /d/, /z/, /ɾ/, /l/, /dz/, /ɲ/, /j/, /ʝ/, /ʎ/, /ŋ/, /g/, /ɣ/

* Όσον αφορά τους δίφθογγους /ps/ και /ks/, λόγω του ότι το καθένα προκύπτει από την ένωση δυο άηχων φωνημάτων, είναι κι αυτά άηχα.

4.4 Αραβικά φωνήματα

Τα σύμφωνα της Αραβικής είναι 26 και σύμφωνα με το ΔΦΑ και τον τόπο άρθρωσης τους είναι τα εξής:

Διχειλικά: /m/, /b/

Χειλοδοντικά: /f/

Οδοντικό - φατνιακά: /n/, /θ/, /ð/, /t/, /d/, /s/, /z/, /ɾ/, /l/ και τα **εμφατικά** τους: /t̤/, /d̤/, /s̤/, /z̤/

Ουρανικά: /ʃ/, /ʒ/

Υπερωικά: /k/, /g/, /x/, /ɣ/

Σταφυλικά: /q/

Λαρυγγικά: /h/

Φαρυγγικά: /ħ/, /ʕ/

Ως προς τον τρόπο άρθρωσης, τα φωνήματα της Αραβικής κατά το ΔΦΑ χωρίζονται ως εξής:

Κλειστά / Έκκροτα: /b/, /t/, /d/, /k/, /g/, /q/, /ʔ/ και τα **εμφατικά** τους: /t̤/, /d̤/

Ρινικά: /m/, /n/

Τριβόμενα: /f/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /x/, /γ/, /ħ/, /h/ και τα **εμφατικά** τους: /s̤/, /z̤/

Προστριβόμενα: /ʃ/, /ʒ/

Πολυπαλλόμενα: /r/

Πλευρικά: /l/

Τέλος, ως προς την ηχηρότητα αυτά διαχωρίζονται:

Άηχα: /f/, /θ/, /t/, /s/, /t̤/, /s̤/, /ʃ/, /k/, /x/, /q/, /ħ/, /h/, /ʔ/

Ηχηρά: /m/, /b/, /n/, /ð/, /d/, /z/, /d̤/, /z̤/, /r/, /l/, /ʒ/, /g/, /γ/

4.5 Περσικά φωνήματα

Τα σύμφωνα της Περσικής είναι 27 και στο ΔΦΑ παρουσιάζονται βάσει του τόπου άρθρωσης ως εξής:

Διχειλικά: /m/ /p/ /b/

Χειλοδοντικά: /f/

Οδοντικό - φατνιακά: /n/, /t/, /d/, /s/, /z/, /r/, /l/ και τα **εμφατικά** τους: /t̤/, /d̤/, /s̤/, /z̤/

Φατνιακά - Μεταφατνιακά: /tʃ/, /dʒ/

Ουρανικά: /ʃ/, /ʒ/

Υπερωικά: /k/, /g/, /x/, /γ/

Σταφυλικά: /q/

Λαρυγγικά: /ħ/

Φαρυγγικά: /h/, /ʔ/

Σχετικά με τον τρόπο άρθρωσης τα 27 Farsi φωνήματα ανήκουν στις εξής κατηγορίες:

Κλειστά / Έκκροτα: /p/, /b/, /t/, /d/, /k/, /g/, /q/, /ʔ/ και τα **εμφατικά** τους: /t̪/, /d̪/

Ρινικά: /m/, /n/

Τριβόμενα: /f/, /s/, /z/, /x/, /ç/, /h/, /h/ και τα **εμφατικά** τους: /s̪/, /z̪/

Προστριβόμενα: /tʃ/, /dʒ/, /ʃ/, /ʒ/

Πολυπαλλόμενα: /r/

Πλευρικά: /l/

Κλείνοντας με τα Farsi φωνήματα, αυτά κατηγοριοποιούνται ως προς την ηχηρότητα ως εξής:

Άηχα: /p/, /f/, /t/, /s/, /t̪/, /s̪/, /tʃ/, /ʃ/, /k/, /x/, /q/, /h/, /h/, /ʔ/

Ηχηρά: /m/, /b/, /n/, /d/, /z/, /d̪/, /z̪/, /t̪/, /l/, /dʒ/, /ʒ/, /g/, /ç/

4.6 Σύγκριση των φωνημάτων και των χαρακτηριστικών των τριών γλωσσών

Γενικές διαφορές:

Τα φωνήματα (σύμφωνα) και των τριών γλωσσών Ελληνικά, Αραβικά και Περσικά, διαφέρουν μεταξύ τους και παρουσιάζουν ποικίλα χαρακτηριστικά τόσο ως προς τον τόπο όσο και ως προς τον τρόπο άρθρωσής τους. Στην καταγραφή τους συναντάμε φωνήματα που υπάρχουν στη μία από τις τρεις προαναφερθείσες γλώσσες, στις δύο ή και στις τρεις, όπως π.χ. τα προστριβόμενα /ts/ και /dʒ/ που παρουσιάζονται μόνο στην Ελληνική. Όπως προαναφέραμε, η παραγωγή του /ts/ και του /dʒ/ οφείλεται στον συνδυασμό ενός κλειστού φθόγγου /t/ ή /d/, ο οποίος ακολουθείται από ένα ομοργανικό τριβόμενο /s/ ή /z/. Μέσα από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, έχουν σημειωθεί τα παρακάτω συμπεράσματα σχετικά με τα προστριβόμενα σύμφωνα της Ελληνικής γλώσσας. Με τη χρήση μιας αρθρωτικής και ακουστικής εξέτασης, διαπιστώθηκε ότι οι ήχοι /ts/ και /dʒ/ μπορούν να θεωρηθούν ως προς το φωνητικό επίπεδο σαν ενιαίοι, ξεχωριστοί φθόγγοι καθώς το /s/ και το /t/ δεν είναι απόλυτα ομοργανικά. Ωστόσο έρευνες που πραγματοποιήθηκαν πάνω στη φωνητική, έδειξαν ότι το /ts/, διαφέρει από το /ps/ και το /ks/ καθώς είναι πολύ μικρότερο σε διάρκεια (Arvaniti 1987, Fourakis, Botinis & Nigrianaki 2002). Με παρόμοιο τρόπο διαφέρει και το /dʒ/ (Joseph Lee, 1988).

Έπειτα βλέπουμε το μονοπαλλόμενο /r/ να υφίσταται κι αυτό σε μία μόνο γλώσσα, όπως και τα /tʃ/, /dʒ/. Βλέπουμε την παρουσία δύο διαφορετικών κατηγοριών ως προς τον τόπο άρθρωσης τα οδοντό - φατνιακά και τα φατνιακά - μεταφατνιακά, καθώς επίσης και τα εμφατικά που είναι παρόντα στην Αραβική και στην Περσική.

Πιο αναλυτικά:

Ξεκινώντας τη σύγκριση και τη διαφοροποίηση των Ελληνικών με τα Αραβικά, βλέπουμε πως η πρώτη γλώσσα φέρει 27 σύμφωνα στο φωνητικό της αλφάβητο σε σχέση με την Αραβική γλώσσα, που σημειώνει ένα λιγότερο (26). Συγκεκριμένα, η Ελληνική κατά μήκος της στοματικής κοιλότητας εκτείνεται από τα χείλη μέχρι και την υπερώα ως προς τον τόπο άρθρωσης των φωνημάτων, σε αντίθεση με την Αραβική, όπου ο τελευταίος αρθρωτής είναι ο φάρυγγας αφού σε αυτή συναντάμε και φωνήματα σταφυλικά, λαρυγγικά και φαρυγγικά. Οι τελευταίοι τρεις τόποι άρθρωσης δεν εντάσσονται στα ελληνικά φωνήματα, ούτε μπορούν να παραχθούν από Έλληνες ομιλητές. Έπειτα μία άλλη διαφορά που συναντάμε μεταξύ των δύο αυτών γλωσσών είναι και η παρουσία των λεγόμενων εμφατικών φωνημάτων στην αραβική. Στην Αραβική διάλεκτο τα σύμφωνα περιλαμβάνουν τέσσερα βασικά εμφατικά φωνήματα, τα οποία και διαχωρίζουν τη γλώσσα αυτή, από την πλειοψηφία των ευρωπαϊκών γλωσσών και είναι τα: /t/, /d/, /s/, /z/. Αυτά τα εμφατικά διαφέρουν από τα μη εμφατικά ταίρια τους στην οπισθοχώρηση της ρίζας της γλώσσας για την προσέγγιση του οπίσθιου φαρυγγικού τοιχώματος, που συνοδεύεται με τη συμπίεση του οπίσθιου τμήματος της γλώσσας. (Folia Phomatrica e logopedica, TammerAbouEisaad, HemmatBaz, Manal el Banna-2009). Ακόμα, παρατηρούμε πως στην Αραβική υπάρχει ένας διαφοροποιημένος τρόπος άρθρωσης αυτός των οδοντοφατνιακών, ο οποίος στην Ελληνική αποτελεί δύο διαφορετικούς τρόπους άρθρωσης, τα οδοντικά και τα φατνιακά. Αν κοιτάξουμε τα φωνήματα της Ελληνικής τα οποία μοιράζονται σε κάθε μία από τις δύο κατηγορίες τρόπων άρθρωσης που αναφέραμε, αντίστοιχα στην Αραβική αυτά έχουν συμπεκνωθεί στη μια κατηγορία των οδοντοφατνιακών. Προχωρώντας στους τρόπους άρθρωσης των δύο αυτών γλωσσών, συναντάμε τις ίδιες κατηγορίες με τη μόνη διαφοροποίηση ενός φωνήματος, όπου στην Ελληνική παράγεται ως μονοπαλλόμενο /t/, ενώ στην Αραβική υπάρχει το αντίστοιχο πολυπαλλόμενο /t/. Δεν συναντάμε δίφθογγους στα Αραβικά, πράγμα που παρουσιάζεται στην Ελληνική με τους δύο /ps/ και /ks/. Τέλος, φωνήματα της Ελληνικής όπως, /p/, /v/, /t/, /ts/, /dz/, /n/, /c/, /ɟ/, /ç/, /j/, /k/, /ŋ/ και οι δίφθογγοι /ps/ και /ks/ δεν υφίστανται στην Αραβική. Αντιστοίχως, στην τελευταία συναντάμε τα προαναφερθέντα εμφατικά /t/, /d/, /s/, /z/ τα μεταφατνιακά /ʃ/, /z/, το πολυπαλλόμενο /t/ και τα υπόλοιπα, το σταφυλικό /q/ το λαρυγγικό /h/ και τα φαρυγγικά /h/, /ʕ/ που είναι τόποι άρθρωσης που δεν σημειώνονται στην Ελληνική.

Αναφορικά με τα Ελληνικά και τα Farsi φωνήματα, παρατηρούμε πως αυτά και στις 2 γλώσσες είναι 27. Αντίστοιχα με την παραπάνω σύγκριση ελληνικής με αραβική και εδώ βλέπουμε, πως στην περσική γλώσσα υπάρχουν οι τρεις τόποι άρθρωσης σταφυλικά, λαρυγγικά και σταφυλικά, τα εμφατικά φωνήματα /t/, /d/, /s/, /z/, ο διαφορετικός τρόπος άρθρωσης των οδοντοφατνιακών καθώς και το πολυπαλλόμενο /t/. Από την άλλη στην Ελληνική συναντώνται οι δίφθογγοι/ps/ και /ks/, πράγμα που απουσιάζει από την Περσική. Επιπλέον, άλλη διαφοροποίηση μεταξύ των δύο αυτών γλωσσών, είναι αυτή της κατηγορίας του τρόπου άρθρωσης φατνιακά - μεταφατνιακά που σημειώνεται στην Περσική με τα φωνήματα /tʃ/, /dʒ/ και τα οποία δεν είναι γνώριμα στην Ελληνική. Φωνήματα όπως /v/, /θ/, /ð/, /t/, /ts/, /dz/, /n/, /c/, /ɟ/, /ç/, /j/, /k/, /ŋ/ και οι δίφθογγοι /ps/ και /ks/ είναι παρούσα μόνο στην Ελληνική, ενώ τα /t/, /d/, /s/, /z/ τα προστριβόμενα /tʃ/, /dʒ/, /ʃ/, /z/, το πολυπαλλόμενο /t/ και τα υπόλοιπα /q/, το /h/ και τα /h/, /ʕ/ ανήκουν στην Περσική και λείπουν από την Ελληνική.

Όσον αφορά την ηχηρότητα των φωνημάτων, όσα είναι κοινά και στις τρεις γλώσσες, αυτά κατηγοριοποιούνται ομοίως σε ηχηρά και άηχα χωρίς καμία διαφορά. Τα φωνήματα που συναντώνται μόνο στη μία ή στις δύο γλώσσες από τις τρεις, χωρίζονται σε ηχηρά και άηχα χωρίς κάποια ιδιαιτερότητα ή εναλλαγή.

Τέλος, αναφορικά με τα Αραβικά και τα Farsi, η πρώτη έχει 26 αντί για 27 φωνήματα (σύμφωνα) που παρουσιάζει η δεύτερη. Οι διαφορές τους ως προς τα φωνήματα είναι ελάχιστες αλλά αξιοσημείωτες. Το φώνημα /p/ υπάρχει μόνο στην Περσική και στην Ελληνική και όχι στην Αραβική ενώ αντίθετα τα /θ/ και /δ/ είναι κοινά σε Ελληνική και Αραβική. Αυτό μπορεί να ευνοήσει την απόδοση των συμμετεχόντων στην έρευνα που διεξήχθη και να δώσει διαφορετικά δεδομένα βάσει της μητρική γλώσσας. Στα Farsi φωνήματα συμπεριλαμβάνονται και τα φατνιακά - μεταφατνιακά προστριβόμενα /tʃ/, /dʒ/ τα οποία απουσιάζουν από την Αραβική. Θα μπορούσε κανείς να πει, πως τα δύο τελευταία φωνήματα θα μπορούσαν να ταυτιστούν εν μέρει με τα φατνιακά προστριβόμενα /ts/ και /dz/ της Ελληνικής, έχοντας σχεδόν ίδιο τόπο άρθρωσης, και να ευνοήσουν τα άτομα με μητρική γλώσσα τα Farsi. Ωστόσο δεν υπάρχει βιβλιογραφία ή έρευνα που να αποδεικνύει κάτι τέτοιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Σκοπός της έρευνας

Η παρούσα εργασία διερευνά τον τρόπο εκφοράς των φωνημάτων της ελληνικής γλώσσας από μετανάστες, προερχόμενοι από την Συρία με μητρική γλώσσα τα Φαρσί ή τα Αραβικά. Σκοπός μας είναι, ο εντοπισμός συγκεκριμένων δυσκολιών παραγωγής ελληνικών φωνημάτων σε περίπτωση παραμονής στον ελλαδικό χώρο.

5.2 Ερευνητική υπόθεση

Η υπόθεση που τίθεται σε αυτήν τη έρευνα με βάση την βιβλιογραφία είναι ότι οι μετανάστες είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν πρόβλημα στα διχειλικά, στα χειλοδοντικά, στα οδοντικά, στα ουρανικά και στα φατνιακά φωνήματα της Ελληνικής. Αυτό συμβαίνει καθώς τα περισσότερα φωνήματα της γλώσσας τους είναι σταφυλικά /q/, λαρυγγικά /h/ όπως την λέξη /rehab/ και φαρυγγικά /h/ όπως την λέξη /bealah/. Υποθέτουμε ακόμη πως δεν θα υπάρξει δυσκολία στα υπερωικά φωνήματα, εφ' όσον ο τόπος παραγωγής των υπερωικών είναι κοντά στα λαρυγγικά και σταφυλικά φωνήματα που αυτοί παράγουν.

5.3 Τα υποκείμενα της έρευνας

Η έρευνα που ακολουθεί είχε το εξής πλεονέκτημα αλλά και δυσκολία. Τα υποκείμενα συναντώνται για πρώτη φορά σε μια τέτοιου είδους έρευνα, αφού δεν είναι προσβάσιμα και δεν έχουν καταγραφεί σε παρόμοιες μελέτες. Συμμετείχαν 30 άτομα εκ των οποίων οι 18 ήταν άνδρες και οι 12 γυναίκες.

Το δείγμα συνίστατο να κυμαίνεται από 18 έως 35 ετών και ο χρόνος παραμονής στην Ελλάδα να μην ξεπερνά τους 10 μήνες. Αυτό είναι σημαντικό καθώς μέλημά μας είναι να ακούσουμε και να αναλύσουμε τις πρώτες παραγωγές ελληνικών λέξεων από μετανάστες. Αναφορικά με τον όρο πρώτες παραγωγές εννοούμε τις παραχθείσες λέξεις οι οποίες δεν έχουν επηρεαστεί από ακουστικά ερεθίσματα ελληνικής προέλευσης. Επομένως, όσο πιο μικρό χρονικό διάστημα παραμένουν στην Ελλάδα, τόσο πιο ανεπηρέαστες παραγωγές ελληνικών φωνημάτων θα έχουμε.

5.4 Εργαλεία και μέσα συλλογής δεδομένων

Ένα σημαντικό κομμάτι της εργασίας αυτής ήταν τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για να συλλεχτούν τα δεδομένα. Βασικό μας εργαλείο ήταν ένα Voice Recorder (**Turbo-X Voice Recorder VR-400**). Ακόμη χρησιμοποιήσαμε κινητές συσκευές (**Samsung Galaxy Trend Plus & Samsung Galaxy J7**) στις οποίες περάσαμε της ηχογραφήσεις με σκοπό να κάνουμε ευκολότερη την διαδικασία συλλογής δεδομένων. Έπειτα η ανάλυση των χαρακτηριστικών των φωνημάτων πραγματοποιήθηκε με το πρόγραμμα **Praat**, το οποίο είναι ένα πρόγραμμα επιστημονικής καταγραφής και ανάλυσης φωνής. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό μέσο

συλλογής δεδομένων, είναι το ερωτηματολόγιο που δόθηκε στους συμμετέχοντες της έρευνας. Μας ενδιέφερε να μάθουμε πληροφορίες σχετικά με το φύλο τους, την ηλικία τους, την μητρική τους γλώσσα, την γνώση άλλων γλωσσών, το μορφωτικό τους επίπεδο και τον χρόνο παραμονής τους στην Ελλάδα. Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν μεταφρασμένα στους συμμετέχοντες σε γλώσσα Φαρσί ή Αραβικά αντιστοίχως.

5.5 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων

5.5.1 Προεργασία έρευνας

Εφόσον κάναμε την κατάλληλη επιλογή στα εργαλεία θα πρέπει να ξεκινήσουμε την προεργασία για την διεξαγωγή της έρευνας. Αρχικά έπρεπε να διευθετηθεί το θέμα έγκρισης της εισόδου μας στο κέντρο φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών Μαυροβούνι (Καρά Τεπέ) του δήμου Λέσβου. Μετά από αίτημά μας, η γραμματεία της σχολής, μας παρέδωσε βεβαίωση εκπόνησης πτυχιακής εργασίας. Στην βεβαίωση αυτή, αναγραφόταν η ανάγκη εισόδου στο κέντρο φιλοξενίας για την συλλογή πληροφοριών και δεδομένων. Η επικοινωνία με την γραμματεία του κέντρου έγινε σε πρώτο στάδιο τηλεφωνικώς. Χρειάστηκε βέβαια, να σταλθεί επίσημο e-mail στον Διευθυντή του camp, στο οποίο είχαμε επισυνάψει τη βεβαίωση της σχολής και τους αριθμούς των ταυτοτήτων μας, προκειμένου να πάρουμε την έγκριση εισόδου. Τελικά η έγκριση μας δόθηκε και ορίσαμε σε συνεννόηση με την γραμματεία του κέντρου την ημερομηνία επίσκεψής μας.

Ακολούθησε επιλογή 15 λέξεων οι οποίες περιείχαν όλα τα φωνήματα (σύμφωνα) και τους δίφθογγους της ελληνικής (ps και ks) που δεν περιλαμβάνονται στο Διεθνές Φωνητικό Αλφάβητο. Βασικό μας κριτήριο ήταν οι λέξεις να είναι δισύλλαβες και να έχουν απλή συλλαβική δομή του τύπου (CV), με σκοπό να μην είναι χρονοβόρα η διαδικασία για τους συμμετέχοντες. Επίσης, στην προσπάθεια εύρεσης κατάλληλων λέξεων συμφωνήσαμε ότι οι λέξεις θα πρέπει να τονίζονται κατά βάση στην πρώτη συλλαβή. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά διαμορφώνουν τις λέξεις έτσι ώστε να είναι εύηχες και αντιληπτές. Άλλωστε βασικό μας μέλημα, ήταν να καταγράψουμε τον τρόπο παραγωγής φωνημάτων ανεξαρτήτως φωνημικού περιβάλλοντος.

Εν συνεχεία, προβήκαμε στην αναζήτηση ατόμου το οποίο θα έκανε την ηχογράφιση. Βασικά κριτήρια που θέσαμε ήταν **α)** η ουδέτερη φωνή του ακουστικού ερεθίσματος καθώς εμείς θα ερχόμασταν σε άμεση επαφή με τους συμμετέχοντες και δεν θα υπήρχε αντικειμενική αντίληψη από την πλευρά του δείγματος και **β)** καθαρή άρθρωση και αντήχηση που να μην ταλανιζόταν από κάποια ασθένεια η οποία θα επηρέαζε την ποιότητα της φωνής.

Οι λέξεις ήταν απαραίτητο να ηχογραφηθούν δύο φορές με διαφορετική όμως σειρά, καθώς θέλουμε δυο εκφορές για το κάθε φώνημα ώστε να έχουμε περισσότερα δείγματα. Προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος παραγωγής φωνημάτων λόγω απομνημόνευσης, αλλάζουμε το ηχητικό περιβάλλον κάθε λέξης, στην δεύτερη σειρά λέξεων, ώστε να πετύχουμε την αυθόρμητη παραγωγή φωνημάτων.

Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας με τις σειρές λέξεων που δόθηκαν στους συμμετέχοντες:

Πρώτη σειρά λέξεων	Φωνητική μεταγραφή	Δεύτερη σειρά λέξεων	Φωνητική μεταγραφή
μπάλα	´bala	χάπι	´xapi
γυαλιά	ja´la	γάτα	´yata
Θέση	´thesi	τζάκι	´dzaci
Χιόνια	´çona	βάζο	´vazo
Γάτα	´yata	φέγγω	´fego
Ψάρι	´psari	μπάλα	´bala
Δόξα	´ðoksa	ψάρι	´psari
Τσάντα	´tsada	άγχος	´anhos
Τζάκι	´dzaci	δόξα	´ðoksa
Γκέμι	´jemi	γυαλιά	ja´la
Χάπι	´xapi	κάνω	´kano
Κάνω	´kano	γκέμι	´jemi
Φέγγω	´fego	θέση	´thesi
Βάζο	´vazo	χιόνια	´çona
Άγχος	´anhos	τσάντα	´tsada

Πίνακας 5-1. Σειρές λέξεων που δόθηκαν στους συμμετέχοντες

Επιπλέον αναγκαία ήταν η δημιουργία ερωτηματολογίων, τα οποία έπρεπε να συγγραφούν και να μεταφραστούν πριν την είσοδό μας στο κέντρο ,για να δοθούν προς συμπλήρωση από τους συμμετέχοντες. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, το ερωτηματολόγιο ζητούσε συγκεκριμένες προσωπικές πληροφορίες από τους μετανάστες. Οι περισσότερες ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου και συνοδεύονταν από εναλλακτικές εκ των προτέρων δομημένες απαντήσεις. Υπήρχαν όμως, και ανοιχτού τύπου ερωτήσεις όπως η ηλικία τους και ο χρόνος παραμονής τους στην Ελλάδα. Το ερωτηματολόγιο δόθηκε σε μεταφραστές και για τις δύο γλώσσες (αραβικά και φαρσί), οι οποίες είναι οι ομιλούμενες γλώσσες των μεταναστών. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι, οι πληροφορίες που ζητήθηκαν ήταν στοχευμένες . Σκοπός μας ήταν να ελέγξουμε αν ο χρόνος παραμονής τους, το φύλο, το μορφωτικό τους επίπεδο, η γνώση άλλων γλωσσών και η μητρική τους γλώσσα θα επηρέαζε ή όχι τον τύπο και τον αριθμό λαθών τους. Τέλος, στην αρχή του ερωτηματολογίου γράψαμε ένα κείμενο το οποίο εξηγούσε στους συμμετέχοντες ποιοι είμαστε και με τι σκοπό ξεκινήσαμε αυτή την έρευνα.

Το παρακάτω ερωτηματολόγιο γίνεται στα πλαίσια πτυχιακής εργασίας φοιτητών του τμήματος Λογοθεραπείας Πατρών. Η συμπλήρωσή του είναι εθελοντική και έχει στόχο να συγκρίνει τα χαρακτηριστικά της γλώσσας μας με αυτά της δική σας. Σας ευχαριστούμε για το χρόνο σας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Φύλο:

Άνδρας

Γυναίκα

2. Ηλικία (σε έτη, π.χ. 20):

.....

3. Μητρική γλώσσα:

.....

4. Άλλες γλώσσες:

.....

5. Μορφωτικό επίπεδο:

Δημοτικό

Γυμνάσιο

Λύκειο

Πανεπιστήμιο

Δεν έχω πάει σχολείο

6. Αφιξη στην Ελλάδα (μήνας και έτος)

.....

Εικόνα 5-1. Ερωτηματολόγιο έρευνας

5.5.2 Διεξαγωγή έρευνας

Η έρευνα έλαβε χώρα στο κέντρο φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών Μαυροβούνι (Καρά Τεπέ) του δήμου Λέσβου, στις 10 Απριλίου 2017 (Μεγάλη Δευτέρα) και ώρα 11 π.μ. Ο χώρος για την δημιουργία του κέντρου παραχωρήθηκε από τον δήμο, ενώ όλες οι άλλες εγκαταστάσεις κατασκευαστήκαν από διάφορους Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς (Μ.Κ.Ο.). Στην τοποθεσία αυτή, έχει εδραιωθεί ένα μικρό χωριό όπου φιλοξενούνται ευάλωτες ομάδες όπως οικογένειες, ασυνόδευτα παιδιά και άτομα με αναπηρίες. Η χωρητικότητα του κέντρου είναι 1000 άτομα και τη δεδομένη στιγμή φιλοξενούσε 800 άτομα περίπου.

Πολλές Μ.Κ.Ο. αλλά και πολλοί εθελοντές παρέχουν στους μετανάστες και στους πρόσφυγες σίτιση, εστία και ιατρική περίθαλψη. Συγκεκριμένα μέσα στο κέντρο υπήρχαν πάγκοι οι οποίοι μοίραζαν φαγητό μία καθορισμένη ώρα στους μετανάστες, αλλά και πολλές καντίνες οι οποίες ήταν ανοιχτές καθ' όλη την διάρκεια της ημέρας. Η εστίασή τους εξασφαλιζόταν με τη διαμονή τους σε λυόμενα ανά ομάδες που διατίθενται από τις Μ.Κ.Ο. Δίνονταν ακόμη φάρμακα και ιατρική βοήθεια από εργαζόμενους αλλά και από πολλούς εθελοντές. Ενδιαφέρον ακόμη είναι ότι μέσα στον χώρο αυτό φτιάχτηκε ένα αμφιθέατρο, μέσα στο οποίο οι εργαζόμενοι και οι εθελοντές μεριμνούσαν για την ψυχαγωγία των μεταναστών μέσω διαφόρων εκδηλώσεων. Τέλος, υπήρχαν οργανώσεις οι οποίες αναλάμβαναν την εκπαίδευση και την ενημέρωσή τους. Αναλυτικότερα υπήρχαν άνθρωποι που μάθαιναν στα παιδιά ελληνικά και αγγλικά ώστε να μπορούν να επικοινωνήσουν. Πέρα από τα παιδιά δικαίωμα να παρακολουθήσουν μαθήματα είχαν οι άνδρες αλλά όχι οι γυναίκες, οι οποίες ως βασική τους ασχολία είχαν το πλέξιμο και την συντήρηση του σπιτιού τους. Άλλοι πάλι ετοιμάζαν διαδραστικούς πίνακες, οπού αναγραφόταν μέσω χαρτών η τοποθεσία των μεταναστών.

Την ημέρα της έρευνας (10 Απριλίου το 2017 και ώρα 11 π.μ.) στην είσοδο του κέντρου μας περίμενε η γραμματέας της διεύθυνσης η οποία μας συνόδεψε στο γραφείο του διευθυντή. Η φύλαξη του κέντρου είναι αυστηρή και όπως είναι αντιληπτό, δεν μπορούσαμε να μπούμε δίχως συνοδεία καθαρά για θέματα ασφαλείας. Στο γραφείο μας έδωσαν πληροφορίες σχετικά με το κέντρο και την λειτουργία του. Οι υπεύθυνοι ήταν πολύ ευγενικοί και φιλόξενοι απέναντι μας, πράγμα που μας ενθάρρυνε στην διεξαγωγή της έρευνας.

Αφού έγινε μία ολοκληρωμένη ενημέρωση για το τι πρόκειται να κάνουμε και από κοντά, δηλαδή την συμπλήρωση ερωτηματολογίων και τη μαγνητοφώνηση, μας καθοδήγησαν στον τόπο όπου θα μπορούσαμε να κινηθούμε. Υπήρχαν περιορισμοί στον χώρο όπου μπορούσαμε να αναζητήσουμε μετανάστες καθώς, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, το κέντρο ήταν ένα μικρό χωριό. Βέβαια δεν ήταν σωστό να μπούμε μέσα στις κατοικίες αυτών των ανθρώπων και να “παραβιάσουμε” τον τόπο στον οποίο διέμεναν. Άρα είχαμε την δυνατότητα να μετακινηθούμε σε κοινόχρηστους χώρους όπως το αμφιθέατρο, το πάρκο και το καφενείο αντρών. Σε αυτά τα σημεία βρίσκονταν μετανάστες, οι οποίοι είτε, ήταν περαστικοί είτε αξιοποιούσαν τον χρόνο τους με ασχολίες διαφόρων ειδών.

Συνεχίζοντας, θα αναφερθούμε στον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η συλλογή δεδομένων. Πρώτα εντοπίζαμε τους μετανάστες στους προαναφερθέντες χώρους, τους πλησιάζαμε και τους εξηγούσαμε ποιο είμαστε και τι πρόκειται να κάνουν, προκειμένου να μας βοηθήσουν στη διεξαγωγή της έρευνας. Έπειτα, στην περίπτωση όπου δέχονταν να συμμετάσχουν βεβαιωνόμασταν ότι πληρούσαν τις προϋποθέσεις που είχαμε θέσει ως κριτήριο, δηλαδή την ηλικία και το χρόνο παραμονής τους στον ελλαδικό χώρο. Ακολουθούσε η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, η οποία γινόταν με την βοήθειά μας, προς αποφυγήν λαθών. Ήταν σημαντικό οι απαντήσεις να είναι ακριβείς καθώς αποτελούν δείκτες για την πλοκή των αποτελεσμάτων για τα οποία θα μιλήσουμε παρακάτω. Στην συνέχεια δίναμε

ακουστικά, τα οποία ήταν συνδεδεμένα με κινητό, για να τα τοποθετήσουν στα αυτιά τους και τους εξηγήσαμε ότι θα επαναλαμβάνουν ότι ακούνε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ενεργοποιούσαμε λοιπόν το **Voice-Recorder** και ξεκινούσαμε ταυτοχρόνως την αναπαραγωγή του αρχείου με την πρώτη ηχογράφηση που είχαμε ετοιμάσει. Όταν τελείωνε το πρώτο αρχείο διευκρινίζαμε στους συμμετέχοντες ότι η παραπάνω διαδικασία θα επαναληφθεί για τελευταία φορά. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί πως η διαδικασία αυτή δεν πραγματοποιήθηκε σε ειδικά διαμορφωμένο δωμάτιο για αποφυγή εξωτερικών θορύβων, καθώς εξαρχής είμασταν υποχρεωμένοι να παραμείνουμε στον προαύλιο οριοθετημένο χώρο. Τέλος, ευχαριστούσαμε τους μετανάστες για την συμμετοχή τους και τους αφήναμε να συνεχίσουν τις δραστηριότητές τους. Τα αρχεία ήταν δύο και το καθένα είχε διάρκεια περίπου ένα λεπτό με αποτέλεσμα όλη η διαδικασία να μην ξεπερνά σε διάρκεια τα 10 έως 15 λεπτά.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να κάνουμε γνωστή τη γλώσσα με την οποία επικοινωνήσαμε. Η επικοινωνία μας με τους συμμετέχοντες κατά βάση έγινε σε αγγλική γλώσσα και σε περίπτωση που οι μετανάστες δεν γνώριζαν αγγλικά επικοινωνούσαμε με την γλώσσα σώματος και διάφορα νοήματα, αφού εμείς δεν γνωρίζαμε Φαρσί ή Αραβικά. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει στα ερωτηματολόγια γραφόταν ο σκοπός συμπλήρωσης των παρακάτω ερωτήσεων σε κάθε ομιλούμενη γλώσσα ξεχωριστά. Ακόμη υπήρχε ένας διερμηνέας ο οποίος τυχαία βρισκονταν εκεί και εξηγούσε στους μετανάστες το ποιόν της έρευνας και το τι πρόκειται να κάνουν με σκοπό να μας βοηθήσουν. Ο μεταφραστής εργαζόταν στο κέντρο, σε διαφορετικό όμως πόστο, καθιστώντας αδύνατο να αναλάβει εξ ολοκλήρου την υπόθεση μας. Σε κάθε περίπτωση βέβαια η ευγενική του κίνηση, βοήθησε την προσπάθειά μας αυτή.

Επιλογικά, εξίσου σημαντικό είναι να πούμε ότι οι γυναίκες δεν δέχονταν να συνεργαστούν με άντρες, πράγμα το οποίο πιθανόν να οφείλεται στη νοοτροπία και στις ιδεολογίες τους με αποτέλεσμα να χωριστούμε για τις ανάγκες της ηχογράφησης. Την αναζήτηση γυναικών ανέλαβε η γυναίκα της έρευνας και αντιστοίχως την αναζήτηση αντρών ο άντρας. Ο καθένας μας είχε το δικό του **Voice – Recorder** και η ολοκλήρωση συλλογής δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσα σε διάστημα τεσσάρων ωρών. Έχοντας συλλέξει δεδομένα από 30 υποκείμενα τα οποία ήταν και τα απαιτούμενα σε πλήθος, δεν χρειάστηκε να επισκεφτούμε το κέντρο και δεύτερη μέρα.

5.5.3 Σχόλια και παρατηρήσεις

Αν και ολιγόωρη η παραμονή μας στο κέντρο, ήταν αρκετή για να αντλήσουμε πληροφορίες σχετικά με την ζωή και την συμπεριφορά των φιλοξενούμενων εκεί. Υπήρξαν πολλά σημεία και στιγμές, που μας κίνησαν το ενδιαφέρον και που είναι σημαντικό να αναφέρουμε.

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας συναντήσαμε πολλούς μετανάστες, ο καθένας από τους οποίους είχε το δικό του χαρακτήρα. Οι περισσότεροι ήταν αυθόρμητοι, επικοινωνιακοί και χαμογελαστοί. Ανταποκρίνονταν εύκολα και γοργά στην πρόσκλησή μας με σκοπό να μας βοηθήσουν. Μάλιστα υπήρχαν κάποιοι οι οποίοι μας οδηγούσαν σε γνωστούς τους, προκειμένου να μας βρουν άτομα για την έρευνα. Πολλές φορές μάλιστα εξηγούσαν εκείνοι στους υπόλοιπους μετανάστες, ποιοί ήμασταν και τι ζητούσαμε από αυτούς. Ήταν πολύ σημαντικό να βλέπεις άτομα τα οποία δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν, επειδή δεν κατείχαν την γλώσσα, να προσπαθούν με κάθε τρόπο να μας γνωρίσουν και να συνεργαστούν μαζί μας. Άλλοι πάλι ήθελαν να μοιραστούν το φαγητό τους και τον καφέ τους με εμάς, πράγμα που μας έκανε να νιώσουμε πιο οικία μαζί τους. Όλη αυτή η συμπεριφορά αποδίδεται, στο γεγονός, ότι έχει παρευρεθεί αρκετός κόσμος στο κέντρο φιλοξενίας και τους έχει προσεγγίσει με μόνο

σκοπό να τους παρέχει βοήθεια. Επομένως, το ίδιο αισθάνθηκαν και στην περίπτωση μας, γι' αυτό και ήταν τόσο δεκτικοί.

Από την άλλη μεριά υπήρχαν και εκείνοι οι οποίοι δεν έδειχναν σημεία συνεργασίας. Δεν δέχονταν να συμμετάσχουν στην έρευνα και αυτό εξηγείται μέσα από διάφορους λόγους. Βασικός λόγος ήταν η άρνηση εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, καθώς δεν τους ενδιέφερε να παραμείνουν στην Ελλάδα. Αρνητική ήταν η στάση τους ακόμη και όταν τους διασαφηνίζαμε, ότι θα βοηθούσαν με την συμμετοχή τους στην έρευνα, τον κόσμο που μπορεί να μείνει στην Ελλάδα και να χρειαστεί να μάθει ελληνικά. Τρανταχτό παράδειγμα αποτελεί ένας συγκεκριμένος νεαρός μετανάστης, που επέδειξε ιδιαίτερη άρνηση στο να μας βοηθήσει. Παρόλη την εξήγηση που του δόθηκε σχετικά με το σκοπό της έρευνας και αφότου διάβασε προσεκτικά το εισαγωγικό κομμάτι στο ερωτηματολόγιο, ζήτησε να του εξηγηθεί αναλυτικότερα το ποιόν την έρευνας και μετά από αυτό ο ίδιος ανέφερε: « Δεν με ενδιαφέρει και δεν θέλω να μάθω ελληνικά , η Ελλάδα αποτελεί σταθμό και θέλω να πάω στη Γερμανία». Έπειτα ενώ του εξηγήσαμε ότι δεν αποσκοπούμε στο να μάθει ο ίδιος ελληνικά αλλά τα παιδιά που πρόκειται να παραμείνουν στην Ελλάδα, εκείνος αποκρίθηκε αρνητικά και πάλι και δεν δέχτηκε να συμμετάσχει. Άλλοι πάλι δεν ήθελαν να ασχοληθούν και να ενδιαφερθούν για το αντικείμενο της έρευνας, προκειμένου να αφήσουν κάποια δουλειά στη μέση. Βέβαια υπήρχε κόσμος ο οποίος ήταν καχύποπτος απέναντι μας και δεν ήταν σε θέση να μας εμπιστευτεί.

Το πιο μεγάλο μέρος δυσπιστίας το λάβαμε από τις γυναίκες τις οποίες δεν μπορούσαμε να τις πλησιάσουμε εύκολα. Για το λόγο αυτό άλλωστε την αναζήτηση του γυναικείου φύλου ανέλαβε γυναίκα, έτσι ώστε να έχουμε και γυναικεία δείγματα προς ανάλυση. Οι πιο πολλές γυναίκες μέσα στο κέντρο ήταν παντρεμένες και είχαν ως βασικό μέλημα την φροντίδα των οικογενειών τους. Έτσι βρίσκονταν στα σπίτια τους στα οποία εμείς δεν είχαμε καμία πρόσβαση. Επιπλέον παντρεμένες γυναίκες δεν συμμετείχαν σε διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα όπως την εκμάθηση ξένων γλωσσών ή την παρακολούθηση κάποιων εκδηλώσεων. Ασχολίες τους είχαν το ράψιμο, το πλύσιμο ρούχων, την καθαριότητα του σπιτιού και την ανατροφή των παιδιών τους. Επειδή λοιπόν ήταν δυσεύρετες ο αριθμός των αντρών ξεπερνά αυτόν των γυναικών. (18 άντρες και 12 γυναίκες).

Οι άντρες αντιθέτως περιφέρονταν μέσα στο χώρο και μας εμπιστεύονταν ευκολότερα. Συμμετείχαν στα προγράμματα και ήταν περισσότερο επικοινωνιακοί από τις γυναίκες. Μας μιλούσαν για τις δικές τους εμπειρίες στο κέντρο και για τα μελλοντικά τους σχέδια. Ήταν καλοσυνάτοι και η αίσθηση χιούμορ που τους διακατείχε ήταν φανερή. Ακόμη ένα αξιοσημείωτο περιστατικό που μας εξέπληξε -αν όχι μας μελαγχόλησε- ήταν η αυθόρμητη επιθυμία που εξέφρασε ένας συμμετέχοντας στον άντρα της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, μετά την ολοκλήρωση της συνεργασίας τους, ο μετανάστης ζήτησε από τον άντρα τα παπούτσια που φορούσε ή να του φέρει ένα άλλο ζευγάρι κάποια άλλη μέρα. Υπήρξε επιθυμία και από τον άντρα και από την γυναίκα της έρευνας να αγοραστεί ένα καινούργιο ζευγάρι παπούτσια και να του δοθεί κάποια άλλη μέρα. Κάτι τέτοιο δεν επιτεύχθηκε όμως, καθώς ήταν δύσκολη η είσοδος μας ξανά στο κέντρο αλλά και η εύρεση του μετανάστη ανάμεσα σε τόσα άτομα.

Κλείνοντας, μεγάλη αλληλεγγύη παρουσιάστηκε και μεταξύ των μεταναστών καθώς ο ένας προσπαθούσε να βοηθήσει τον άλλον με τα μέσα που διέθετε. Τρανό παράδειγμα η κίνηση ενός μικρού παιδιού να μοιραστεί το κουλουράκι που του δώσαμε με ένα άλλο παιδάκι μικρότερης ηλικίας. Ακόμη ένας κύριος, μας οδήγησε σε ένα παιδί το οποίο ήταν άρρωστο και χρειαζόταν την βοήθεια μας. Εμείς με την σειρά μας καλέσαμε τους αρμόδιους και το ανέλαβαν. Παρατηρήσαμε ότι υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον και συμπόνια για τον συνάνθρωπο τους, δεδομένου τις παραπάνω κινήσεις που αναφέραμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Δείκτης συμφωνίας

Για την πραγμάτωση μίας αξιόπιστης απομαγνητοφώνησης χρειάστηκε η διαδικασία αυτή να γίνει με συγκεκριμένο τρόπο. Όπως έχουμε αναφέρει, ο αριθμός των δειγμάτων ήταν 30, εκ των οποίων οι 18 ήταν άντρες και οι 12 γυναίκες. Από τα 30 δείγματα, τα πρώτα 20 χωρίστηκαν ισόποσα και στους δύο ερευνητές, τα υπόλοιπα 10 απομαγνητοφωνήθηκαν από κοινού. Κατέγραψε ο καθένας τις παραγωγές των συμμετεχόντων και στη συνέχεια από τα εκάστοτε αποτελέσματα ελέγχουμε αν οι δύο απόψεις ήταν σύμφωνες. Ήταν σημαντικό να διαπιστωθεί αν υπάρχει συμφωνία, καθώς τα δεδομένα ήταν κυρίως ακουστικά και έπρεπε να δούμε αν οι δύο ερευνητές της παρούσας εργασίας έχουν την ίδια ακουστική αντίληψη. Μετά την καταγραφή των 10 ηχογραφήσεων είδαμε ότι ο δείκτης συμφωνίας ήταν 100%, εκτός από την παραγωγή ενός φωνήματος στην ηχογράφιση της γυναίκας 2 όπου ο άντρας άκουσε σωστά την παραγωγή του φωνήματος /θ/ στη λέξη /'θesi/, ενώ η γυναίκα άκουγε /f/ αντί για /θ/. Προκειμένου να καταγράψουμε την τελική παραγωγή του φωνήματος πήραμε υπ' όψιν τη γνώμη τρίτου ατόμου, αφού πρώτα πληροφορηθήκαμε πως δεν το διακατείχε κάποιο ακουστικό πρόβλημα.

6.2 Στατιστική ανάλυση δεδομένων

Η ανάλυση των παρακάτω δεδομένων βασίστηκε σε χρήση προγράμματος word και excel, χρήση γραφημάτων τύπου «περιοχών», οπτική ανάλυση των φασματογραφήμάτων του Praat, και χρήση περιγραφικών στατιστικών όρων, όπως μέσο όρο (M.O.). Τέλος τα δεδομένα αναλύθηκαν με το πρόγραμμα SPSS 20.

6.3 Παρουσίαση αποτελεσμάτων

Η παρούσα ενότητα πραγματεύεται τα αποτελέσματα της έρευνας, έτσι όπως αυτά προκύπτουν μετά από τη διεξαγωγή της και την καταγραφή των δεδομένων.

Αρχικά, ανατρέχοντας στην ημέρα της πραγματοποίησης της έρευνας και μετά την απομαγνητοφώνηση, επισημαίνουμε πως οι εκφορές των μεταναστών κατά βάση, ήταν σχετικά καταληπτές και σε ένα καλό επίπεδο για “πρώτες” ελληνικές παραγωγές. Αυτό μας διευκόλυνε στην καταγραφή των στοιχείων της έρευνας. Τα αποτελέσματα που καταγράψαμε από αυτή παρατίθενται παρακάτω.

6.3.1 Λανθασμένες παραγωγές φωνημάτων

Ξεκινώντας αναφέρουμε, πως συνολικά σε άντρες και γυναίκες οι περισσότερες λανθασμένες παραγωγές σημειώθηκαν στα φωνήματα /k/, /ps/, /d/, /η/, /π/ και /θ/. Δηλαδή, η παραγωγή τους στο μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων, ήταν είτε λανθασμένη (αντικατάσταση των φωνημάτων) είτε δεν σημειώθηκε εκφορά (απαλοιφή). Αμέσως μετά, πιο μέτρια δυσκολία

αντιμετώπισαν με τα φωνήματα /ts/, /d/ και /ç/, ενώ ελάχιστη δυσκολία υπήρξε στα φωνήματα /v/, /ɣ/, /r/, /n/, /χ/, /c/, /ʝ/, /dz/, /p/, /m/, /g/, /j/, /s/ και /t/. Τελικώς, δεν σημειώθηκε λάθος στα φωνήματα /b/, /f/, /z/, /l/, /k/, /ks/.

Από τον παρακάτω πίνακα φαίνεται ακόμη, πως υπήρξαν παραπάνω από 3 διαφορετικές εκφορές για ορισμένα φωνήματα φτάνοντας έως και τις 7. Κατά φθίνουσα σειρά οι διαφορετικές εκφορές σημειώθηκαν στα φωνήματα /ð/, /d/, /η/, /ɣ/, /ç/, /ts/, /k/, /ps/, /η/, /r/, και /j/. Παρατηρείται πως υπήρξε ποικιλία εκφορών στα φατνιακά, στα ουρανικά και στα υπερωικά φωνήματα βάσει του τόπου άρθρωσης, χωρίς να επηρεάζονται από τον τρόπο άρθρωσης και την ηχηρότητα αυτών.

Αρχικό φώνημα	Φώνημα/τα που παρήγαγαν	Ποσοστό λαθών στις 30 παραγωγές	Αριθμός διαφορετικών εκφορών
p	b	7 %	1
b	-	0 %	-
m	n, mn	7 %	2
f	-	0%	-
v	b	20 %	1
θ	f	70 %	1
ð	t, z, d, v, l, tz, 0	73,4 %	7
t	p, 0	3,4 %	2
d	nd, nt, ð, l, t, 0	47 %	6
n	l	10 %	1
r	r, ʀ, l	13,4 %	3
s	rs	3,4 %	1
z	-	0 %	0
ts	s, ps, ks, t,	50 %	4
dz	z	10 %	1
l	-	0 %	0
c	k, nc	7 %	2
ʝ	c, g, 0	7 %	3
ɲ	n, l, 0	70 %	3
ç	ʃ, s, ps, j, 0	47 %	5
j	ɣ	3,4 %	1
ʎ	n, l, j	83,4 %	3
k	-	0 %	-
g	k	3,4 %	1
η	r, x, r, l, 0	70 %	5
x	f	7 %	1
ɣ	r, 0, x, l, k	13,4 %	5
ps	s, ts, z	80 %	3
ks	-	0 %	-

Πίνακας 6-1. Διαφορετικές εκφορές & ποσοστό λαθών φωνημάτων

6.3.2 Λανθασμένες παραγωγές φωνημάτων ως προς τον τρόπο

Έχοντας χρησιμοποιήσει στις λίστες λέξεων όλα τα φωνήματα της ελληνικής και τους δίφθογγους /ps/, /ks/ οι τρόποι άρθρωσης που υπήρξαν σε αυτές είναι:

4 Ρινικά: /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/

8 Έκκροτα: /p/, /b/, /t/, /d/, /c/, /ʃ/, /k/, /g/

10 Τριβόμενα: /f/, /v/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /ç/, /j/, /x/, /ç/

2 Προστριβόμενα: /ts/, /dz/

1 Μονοπαλλόμενα: /r/

2 Πλευρικά: /l/, /ʎ/

*υπάρχουν και οι δίφθογγοι /ps/, /ks/ που ο τρόπος άρθρωσης τους δεν είναι ένας.

Ο παρακάτω πίνακας διαθέτει όλους τους τρόπους άρθρωσης και τον αντίστοιχο αριθμό φωνημάτων που χρησιμοποιήθηκαν. Ωστόσο για τον υπολογισμό του ποσοστού, λήφθηκαν υπόψη τα φωνήματα με το μεγαλύτερο ποσοστό λάθους (άνωθεν 20%). Αυτό συμβαίνει, διότι μας ενδιαφέρει να εντοπίσουμε τα φωνήματα που δυσκολέψανε τους περισσότερους συμμετέχοντες, εξαιρώντας αυτά που είχανε τις λιγότερες λανθασμένες παραγωγές από μεμονωμένες περιπτώσεις συμμετεχόντων.

Τρόποι άρθρωσης	Αριθμός φωνημάτων	Αριθμός λανθασμένων Φωνημάτων	Ποσοστό λαθών ανά τρόπο άρθρωσης
Ρινικά	4	2	50%
Έκκροτα / στιγμαία	8	1	12,5%
Τριβόμενα	10	4	40%
Προστριβόμενα	2	1	50%
Μονοπαλλόμενα	1	0	0%
Πλευρικά	2	1	50%
Δίφθογγοι	2	1	50%

Πίνακας 6-2. Αριθμός φωνημάτων ανά τρόπο

6.3.3 Λανθασμένες παραγωγές φωνημάτων ως προς τον τόπο

Αντιστοίχως, παρακάτω αναφέρονται οι τόποι άρθρωσης των φωνημάτων που χρησιμοποιήθηκαν στις λίστες λέξεων:

3 Διχειλικά: /m/, /p/, /b/

2 Χειλοδοντικά: /f/, /v/

2 Οδοντικά: /θ/, /ð/

9 Φατνιακά: /n/, /t/, /d/, /s/, /z/, /r/, /l/, /ts/, /dz/

6 Ουρανικά: /ɲ/, /c/, /ʝ/, /ç/, /j/, /ɰ/

5 Υπερωικά: /ŋ/, /k/, /g/, /x/, /ɣ/

*υπάρχουν και οι δίφθογγοι /rs/, /ks/ που ο τόπος άρθρωσης τους δεν είναι ένας.

Με τα κριτήρια που αναφέρθηκαν στον πίνακα του τρόπου άρθρωσης σχετικά με τον υπολογισμό του ποσοστού λαθών, υπολογίστηκαν και τα ποσοστά βάση του τόπου άρθρωσης των φωνημάτων (άνωθεν 20%).

Τόποι άρθρωσης	Αριθμός φωνημάτων	Αριθμός λανθασμένων φωνημάτων	Ποσοστό λαθών ανά τόπο άρθρωσης
Διχειλικά	3	0	0%
Χειλοδοντικά	2	1	50%
Οδοντικά	2	2	100%
Φατνιακά	9	2	22%
Ουρανικά	6	3	50%
Υπερωικά	5	1	20%
Δίφθογγοι	2	1	50%

Πίνακας 6-3. Αριθμός φωνημάτων ανά τόπο

6.3.4 Λανθασμένες παραγωγές φωνημάτων ως προς την ηχηρότητα

Τέλος, ελέγχοντας όλα τα φωνήματα ως προς την ηχηρότητα, θα πρέπει να αναφέρουμε πως οι λανθασμένες παραγωγές των συμμετεχόντων, δεν οφείλονταν στο αν ήταν ηχηρά ή άηχα τα φωνήματα.

6.3.5 Φωνολογικές διεργασίες

Καταγράφοντας και διαχωρίζοντας τα λάθη των συμμετεχόντων, βλέπουμε πως υπάρχει ποικιλία και διαφορετικότητα ως προς αυτά. Έτσι καταφεύγουν σε πολλαπλές φωνολογικές διεργασίες, είτε δομικές είτε συστημικές. Λέγοντας δομικές φωνολογικές διεργασίες αναφερόμαστε σε αυτές όπου η δομή της λέξης αλλάζει, καθώς οι συλλαβές της αυξάνονται ή μειώνονται. Αναφορικά με τις συστημικές φωνολογικές διεργασίες, απλοποιούνται οι φωνητικές αντιθέσεις, χωρίς να επέρχεται καμία αλλαγή στη δομή της λέξης.

α) Δομικές:

	Δομική φωνολογική διεργασία	Λέξη - στόχος	Παραγωγή συμμετέχοντα
1.	Πτώση φωνήματος	‘doksɑ	‘oksɑ
2.	Πτώση φωνήματος	‘γɑtɑ	γɑ’ɑ
3.	Πτώση φωνήματος	‘γɑtɑ	‘ɑtɑ
4.	Πτώση φωνήματος	‘tsɑdɑ	‘tsɑɑ
5.	Πτώση φωνήματος	‘ʒɔɲɑ	‘ɔɲɑ
6.	Πτώση φωνήματος κλειστής συλλαβής	‘ɑɲxɔs	‘ɑxɔs
7.	Αρμονία συμφώνων, ως προς τον τόπο	‘vɑzɔ	‘βɑzɔ
8.	Αρμονία συμφώνων, ως προς τον τόπο	‘θesi	‘fesi
9.	Αρμονία συμφώνων, ως προς τον τόπο	‘γɑtɑ	‘kɑtɑ
10.	Αρμονία συμφώνων, ως προς τον τρόπο	‘ʒɔɲɑ	‘jɔɲɑ
11.	Ολικός αναδιπλασιασμός	ja’lɑ	ja’ja
12.	Προσθήκη	‘ʒemi	‘ʒemni
13.	Προσθήκη	‘tsɑdɑ	‘tsɑndɑ
14.	Προσθήκη	‘θesi	‘θersi
15.	Προσθήκη	‘dzɑci	‘dzɑnci

β) Συστημικές:

	Συστημική φωνολογική διεργασία	Λέξη - στόχος	Παραγωγή συμμετέχοντα
1.	Εμπροσθοποίηση	‘γata	‘γapa
2.	Εμπροσθοποίηση	‘ζona	‘ζona
3.	Εμπροσθοποίηση	‘ζona	‘ʃona
4.	Εμπροσθοποίηση	‘ζona	‘sona
5.	Εμπροσθοποίηση	ja’la	ja’la
6.	Εμπροσθοποίηση	‘xapi	‘fapi
7.	Οπισθοποίηση	‘ðoksa	‘dzoksa
8.	Οπισθοποίηση	‘psari	‘psari
9.	Οπισθοποίηση	‘tsada	‘ksada
10.	Οπισθοποίηση	‘dzaci	‘dzaki
11.	Οπισθοποίηση	‘jemi	‘gemi
12.	Οπισθοποίηση	ja’la	‘γαλα
13.	Οπισθοποίηση	‘aηxos	‘axxos
14.	Στιγμικοποίηση	‘tsada	‘tada
15.	Αηχοποίηση	‘jemi	‘cemi
16.	Αηχοποίηση	‘fego	‘feko
17.	Αηχοποίηση	‘γata	‘xata
18.	Αηχοποίηση	‘tsada	‘tsata
19.	Ηχηροποίηση	‘xapi	‘xabi
20.	Χειλικοποίηση / χειλική πραγμάτωση οδοντικών	‘ðoksa	‘voksa
21.	Χειλικοποίηση / χειλική πραγμάτωση οδοντικών	‘tsada	‘psada
22.	Φατνικοποίηση / φατνιακή πραγμάτωση οδοντικών	‘ðoksa	‘toksa
23.	Φατνικοποίηση / φατνιακή πραγμάτωση οδοντικών	‘ðoksa	‘loksa
24.	Φατνικοποίηση / φατνιακή πραγμάτωση οδοντικών	‘ðoksa	‘zoksa
25.	Φατνικοποίηση / φατνιακή πραγμάτωση οδοντικών	‘ðoksa	‘doksa
26.	Φατνικοποίηση / φατνιακή πραγμάτωση χειλικών	‘jemi	‘jeni
27.	Οδοντική πραγμάτωση φατνιακών	‘tsada	‘tsaða
28.	Απλή αντικατάσταση	‘tsada	‘tsala
29.	Απλή αντικατάσταση	‘kano	‘kalo
30.	Απλή αντικατάσταση	‘psari	‘psari
31.	Απλή αντικατάσταση	‘psari	‘psali
32.	Απλή αντικατάσταση	‘tsada	‘sada
33.	Απλή αντικατάσταση	‘tzaci	‘zaci
34.	Απλή αντικατάσταση	‘ζona	‘çola
35.	Απλή αντικατάσταση	ja’la	ja’na
36.	Απλή αντικατάσταση	‘aηxos	‘arxos
37.	Απλή αντικατάσταση	‘aηxos	‘arxos
38.	Απλή αντικατάσταση	‘aηxos	‘alxos
39.	Απλή αντικατάσταση	‘γata	‘rata
40.	Απλή αντικατάσταση	‘γata	‘lata

γ) Μεικτές φωνολογικές διεργασίες:

	Δομική και Συστημική φωνολογική διεργασία	Λέξη - στόχος	Παραγωγή συμμετέχοντα
1.	Προσθήκη φωνήματος – αηχοποίηση	‘tsada	‘tsanta
2.	Προσθήκη φωνήματος – Εμπροσθοποίηση	‘çona	‘psona

Όπως αναγράφεται και παραπάνω, οι δομικές φωνολογικές διεργασίες στο σύνολό τους είναι 15. Κατά φθίνουσα σειρά συναντώνται 5 πτώσεις φωνημάτων (33,5%), 4 προσθήκες φωνημάτων (26,8%), 3 αρμονίες συμφώνων ως προς τον τόπο (20,1%), 1 αρμονία συμφώνου ως προς τον τρόπο (6,7%), 1 ολικός αναδιπλασιασμός (6,7%), και 1 πτώση φωνήματος κλειστής συλλαβής (6,7%).

Σχετικά με τις συστημικές φωνολογικές διεργασίες, αυτές έφτασαν τις 40. Κατά φθίνουσα σειρά, περισσότερες ήταν οι απλές αντικαταστάσεις οι οποίες ήταν 13 (32,5%), έπειτα οι οπισθοποιήσεις που σημειώθηκαν 7 (17,5%), οι εμπροσθοποιήσεις 6 (15%), οι αηχοποιήσεις 4 (10%), οι φατνιακές πραγματώσεις οδοντικών φωνημάτων 4 (10%) και οι χειλικοποιήσεις 2 (5%). Τέλος υπήρξε 1 στιγμακοποίηση (2,5%), 1 ηχηροποίηση (2,5%), 1 φατνιακή πραγμάτωση χειλικού φωνήματος (2,5%) και 1 οδοντική πραγμάτωση φατνιακού φωνήματος (2,5%).

Τέλος, σημειώθηκαν 2 μεικτές φωνολογικές διεργασίες, όπου υπήρξε δομική και συστημική φωνολογική διεργασία ταυτοχρόνως σε ένα φώνημα. Αυτές ήταν 1) Προσθήκη φωνήματος και αηχοποίηση στο φώνημα /d/ και 2) Προσθήκη φωνήματος και εμπροσθοποίηση στο φώνημα /ç/.

6.4 Δείκτες

Σε αυτό το σημείο της ανάλυσης των αποτελεσμάτων θα αναφερθούμε στους δείκτες που παραθέσαμε νωρίτερα. Συγκεκριμένα λέγοντας δείκτες αναφερόμαστε σε 6 προσωπικές ερωτήσεις που περιελάμβανε το ερωτηματολόγιο.

6.4.1 Φύλο

Κατά την διεξαγωγή της έρευνας συνειδητοποιήσαμε πως θα υπάρξει μία ανισορροπία ως προς το πλήθος μεταξύ των δύο φύλων. Αυτό συμβαίνει καθώς η εύρεση των γυναικών μέσα στο κέντρο ήταν περιορισμένη. Επομένως, οι άντρες ήταν 18 και οι γυναίκες ήταν 12.

Οι άντρες σημείωσαν από 5 έως 9 λάθη δημιουργώντας έτσι μία ποικιλία στον αριθμό των λαθών. Ειδικότερα κατά αύξουσα σειρά, καταγράφηκαν:

- ➔ 5 λάθη από 5 συμμετέχοντες.
- ➔ 6 λάθη από 6 συμμετέχοντες.
- ➔ 7 λάθη από 1 συμμετέχοντα
- ➔ 8 λάθη από 4 συμμετέχοντες
- ➔ 9 λάθη από 2 συμμετέχοντες

Τα λάθη των αντρών στο σύνολο τους είναι 118 (25+36+7+32+18=118). Άρα κατά μέσο όρο (118/18) οι άντρες παρουσιάζουν 6,5 λάθη ανά άτομο.

Οι γυναίκες παρήγαγαν από 0 έως 13 λάθη, με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται διαφορετικότητα στον αριθμό των λαθών ανά γυναίκα. Συγκεκριμένα, τα λάθη στην περίπτωση των γυναικών κατά αύξουσα σειρά, είναι:

- 0 λάθη από 1 συμμετέχουσα
- 4 λάθη από 1 συμμετέχουσα
- 6 λάθη από 2 συμμετέχουσες
- 7 λάθη από 1 συμμετέχουσα
- 8 λάθη από 1 συμμετέχουσα
- 10 λάθη από 5 συμμετέχουσες
- 13 λάθη από 1 συμμετέχουσα

Συνολικά, τα λάθη των γυναικών είναι 94 ($0+4+12+7+8+50+13=94$). Άρα κατά μέσο όρο ($94/12$) οι γυναίκες παρουσιάζουν 9 λάθη η κάθε μία.

6.4.2 Ηλικία

Οριοθετήσαμε το εύρος της ηλικίας των συμμετεχόντων από 18 έως 35 χρόνων. Αποφύγαμε να συμπεριλάβουμε ανήλικους ή ηλικιωμένους ώστε τα αποτελέσματα να αντικατοπτρίζουν την συμμετοχή ενός συγκεκριμένου ηλικιακού εύρους. Προκειμένου η συνεργασία να είναι ευκολότερη θελήσαμε να μην συμπεριλάβουμε τα παιδιά, όπου ενδέχεται να μη γνωρίζουν και τη γλώσσα των Αγγλικών, με την οποία κατά βάση επικοινωνήσαμε. Το ίδιο ισχύει και για τους ηλικιωμένους, συν το γεγονός, ότι λόγω φυσιολογικής γήρανσης χάνεται ορισμένο ποσοστό της ακοής και ενδέχεται το ηχογραφημένο ακουστικό σήμα να μη γίνεται εξ ολοκλήρου αντιληπτό.

Παρακάτω ομαδοποιήσαμε τους 30 συμμετέχοντες (άντρες - γυναίκες) ανάλογα με την ηλικία τους και παραθέσαμε τα λάθη του καθενός. Κατά αύξουσα σειρά έχουμε:

- 4 υποκείμενα ηλικίας 18 χρονών, όπου ο καθένας από αυτούς σημείωσε 0, 5, 6 και 9 λάθη.
- 1 υποκείμενο ηλικίας 19 χρονών, όπου σημείωσε 8 λάθη
- 1 υποκείμενο ηλικίας 21 χρονών, όπου σημείωσε 5 λάθη
- 2 υποκείμενα ηλικίας 22 χρονών, όπου σημείωσαν 5 και 8 λάθη
- 2 υποκείμενα ηλικίας 24 χρονών, όπου σημείωσαν 6 και 8 λάθη
- 1 υποκείμενο ηλικίας 25 χρονών, όπου σημείωσε 10 λάθη
- 5 υποκείμενα ηλικίας 26 χρονών, όπου ο καθένας από αυτούς σημείωσε 4, 6, 6, 7 και 9 λάθη.
- 2 υποκείμενα ηλικίας 29 χρονών, όπου σημείωσαν 8 και 10 λάθη
- 3 υποκείμενα ηλικίας 30 χρονών, όπου ο καθένας από αυτούς σημείωσε 6, 10 και 13 λάθη
- 2 υποκείμενα ηλικίας 31 χρονών, όπου σημείωσαν 6 και 8 λάθη
- 2 υποκείμενα ηλικίας 32 χρονών, όπου σημείωσαν 5 και 6 λάθη
- 5 υποκείμενα ηλικίας 35 χρονών, όπου ο καθένας από αυτούς σημείωσε 5, 6, 7, 10 και 10 λάθη.

Έπειτα, παρατίθεται πίνακας με το μέσο όρο λαθών, που αντιστοιχεί σε κάθε ηλικία:

Ηλικίες συμμετεχόντων	Μέσος όρος λαθών
18	5
19	8
21	5
22	6.5
24	7
25	10
26	6
29	9
30	9.5
31	7
32	5.5
35	8

Πίνακας 6-4. Μέσος όρος λαθών ανά ηλικία

6.4.3 Μητρική γλώσσα

Όπως ενημερωθήκαμε από μία εργαζόμενη του Κέντρου φιλοξενίας, οι δυο μητρικές γλώσσες των μεταναστών (αντρών και γυναικών), είναι τα Αραβικά (Arabic) και τα Φαρσί (Farsi). Τους διαχωρίσαμε με βάση την μητρική τους γλώσσα σε 2 υποομάδες:

- Αραβικά: 11 άτομα
- Φαρσί: 19 άτομα

Τα λάθη των 11 ατόμων με μητρική γλώσσα Αραβικά ποικίλουν και κατά αύξουσα σειρά είναι: 5, 5, 5, 5, 6, 6, 7, 8, 8, 10, 13

Σύνολο λαθών: 78

Τα λάθη των 19 ατόμων με μητρική γλώσσα Φαρσί επίσης είναι διαφορετικά και με αύξουσα σειρά είναι: 0, 4, 5, 6, 6, 6, 6, 6, 6, 7, 8, 8, 8, 9, 9, 10, 10, 10, 10

Σύνολο λαθών: 134

Αντίστοιχα υπολογίσαμε το μέσο όρο για κάθε ομάδα, επομένως:

Λάθη για τον καθένα με μητρική τα Αραβικά είναι κατά μέσο όρο 7.

Λάθη για τον καθένα με μητρική τα Φαρσί είναι κατά μέσο όρο: 7.

6.4.4 Άλλες γλώσσες

Ένας άλλος δείκτης που τοποθετήθηκε στο ερωτηματολόγιο για την συλλογή πληροφοριών, ήταν η γνώση άλλων γλωσσών. Αυτό έγινε α) προκειμένου να ελέγξουμε αν η γνώση άλλων γλωσσών βοηθάει την απόδοση των συμμετεχόντων και β) εάν γνωρίζουν κάποια άλλη γλώσσα, που ενδέχεται να μοιάζει ή να παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά με την Ελληνική.

Υπήρξαν άτομα τα οποία δεν γνώριζαν καμία δεύτερη γλώσσα αλλά και άτομα τα οποία γνώριζαν και παραπάνω από 2 γλώσσες πέραν της μητρικής τους.

Αριθμός άλλων γλωσσών	Αριθμός ατόμων	Σύνολο λαθών	Μέσος όρος λαθών ανά άτομο
0	9	72	(72/9) 8
1	17	124	(124/17) 7
2	2	11	(11/2) 5,5
4	1	5	5
6	1	0	0

Πίνακας 6-5. Αριθμός γνώσης άλλων γλωσσών & σύνολο λαθών

Συγκεντρωτικά, οι διαφορετικές γλώσσες που μιλούσαν οι συμμετέχοντες είναι οκτώ: Αγγλικά, Αραβικά, Κουρδικά, Φαρσί, Ολλανδικά, Κονγκολέζικα, Γερμανικά, Γαλλικά. Να σημειώσουμε πως όταν αναφερόμαστε σε άλλες γλώσσες Αραβικά ή Φαρσί, εννοούμε συμμετέχοντες οι οποίοι δεν είχαν ως μητρική τις παραπάνω 2 γλώσσες. Ειδικότερα:

Αγγλικά: 18 άτομα

Αραβικά: 2 άτομα

Κουρδικά: 6 άτομα

Φαρσί: 1 άτομο

Ολλανδικά: 2 άτομα

Κονγκολέζικα: 1 άτομο

Γερμανικά: 1 άτομο

Όπως προαναφέραμε, υπήρχαν άτομα τα οποία δεν γνώριζαν καμία άλλη γλώσσα πέραν της μητρικής τους. Αυτά τα άτομα ήταν 5.

6.4.5 Μορφωτικό επίπεδο

Σημαντικός δείκτης για τα αποτελέσματά μας επίσης αποτελεί το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων. Με βάση το εκπαιδευτικό τους σύστημα η εκπαίδευσή τους περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια ή στοιχειώδη εκπαίδευση (δημοτικό) και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση (γυμνάσιο, λύκειο). Έπειτα υπάρχει και η τριτοβάθμια εκπαίδευση (πανεπιστήμια). Τα τέσσερα παραπάνω επίπεδα, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο και πανεπιστήμιο μαζί με την κατηγορία δεν έχω πάει σχολείο, αποτελούν τις πέντε επιλογές.

Παρακάτω παρατίθεται ένας πίνακας στον οποίο αναγράφονται τα λάθη των ατόμων (αντρών και γυναικών) με βάση το μορφωτικό τους επίπεδο καθώς και το πλήθος των ατόμων που βρίσκεται στο κάθε επίπεδο ξεχωριστά.

Μορφωτικό επίπεδο	Αριθμός ατόμων	Σύνολο λαθών	Μέσος όρος λαθών ανά άτομο
Δημοτικό	7	59	(59/7) 7
Γυμνάσιο	6	28	(28/6) 4,5
Λύκειο	6	45	(45/6) 7,5
Πανεπιστήμιο	8	57	(57/8) 7
Δεν έχω πάει σχολείο	3	23	(23/3) 7,5

Πίνακας 6-6. Μορφωτικό επίπεδο και αριθμός λαθών

6.4.6 Χρόνος παραμονής στην Ελλάδα

Τελευταίος αλλά εξίσου σημαντικός δείκτης που απασχόλησε τα αποτελέσματά μας, είναι αυτός του χρόνου παραμονής των συμμετεχόντων στον ελλαδικό χώρο. Όπως έχει αναφερθεί, ο μέγιστος χρόνος παραμονής που ήταν δεκτός για την συμμετοχή τους ήταν 10 μήνες. Να σημειωθεί πως αρκετοί από τους συμμετέχοντες και συγκεκριμένα άντρες, ανατρέχανε στα χαρτιά τους, όπου αναγραφόταν συγκεκριμένα η ημερομηνία άφιξής τους στην Ελλάδα. Ο χρόνος του καθενός υπολογιζόταν από την ημέρα άφιξης έως και την ημέρα διεξαγωγής της έρευνας (10 Απριλίου 2017).

Στην προσπάθεια καταμέτρησης των αποτελεσμάτων λόγω των πολλών διαφορετικών απαντήσεων, χωρίσαμε τους 30 συμμετέχοντες σε πέντε ομάδες 6 ατόμων. Ο διαχωρισμός αυτός σε ομάδες έγινε με βάση το χρονικό διάστημα που έχουν στην Ελλάδα. Θέσαμε μεγαλύτερο χρονικό εύρος στην πρώτη ομάδα (23 ημέρες έως 3,5 μήνες) καθώς θεωρήσαμε, πως έως και τους 3,5 μήνες τα ερεθίσματα είναι λιγοστά και η παραμονή τους στο κέντρο πρόσφατη. Οι υπόλοιπες ομάδες έχουν πιο μικρό χρονικό εύρος, ενός με ενάμιση μήνα.

Χρόνος παραμονής	Αριθμός ατόμων	Σύνολο λαθών	Μέσος όρος λαθών ανά άτομο
23 ημέρες - 3,5 μήνες	6 άτομα	43	(43/6) 7
5 - 6,5 μήνες	6 άτομα	45	(45/6) 7,5
7 - 7,5 μήνες	6 άτομα	42	(42/6) 7
8 - 8,5 μήνες	6 άτομα	43	(43/6) 7
9 μήνες	6 άτομα	39	(39/6) 6,5

Πίνακας 6-7. Χρόνος παραμονής και αριθμός λαθών

6.5 Ανάλυση φασματογραφημάτων

Κάνοντας την απομαγνητοφώνηση των ηχογραφήσεων των συμμετεχόντων, παρατηρήσαμε, ότι κάποιες παραγωγές φωνημάτων αν και επιτυχημένες, διέφεραν ακουστικά από μία καθαρή ελληνική παραγωγή. Αναλυτικότερα, ήταν κατανοητό το φώνημα, αλλά λόγω διαφορετικής έντασης και μη ολοκληρωμένης άρθρωσης (τόπου και τρόπου), ήταν ελάχιστα αλλοιωμένο ως προς την εκφορά του. Έτσι για να επιβεβαιώσουμε τις παραπάνω υποθέσεις, προβήκαμε στην

χρήση **Praat**, το οποίο είναι ένα πρόγραμμα επιστημονικής καταγραφής και ανάλυσης φωνής, όπως ήδη έχουμε αναφέρει. Η χρήση Praat θα μας προσέφερε την εικόνα των φασματογραφημάτων, προκειμένου να δούμε πως απεικονίζεται το κάθε φώνημα σύμφωνα με τον τρόπο άρθρωσης, ποια είναι η διάρκειά του και ποιος είναι ο χρόνος έναρξης φωνής για τα έκκροτα φωνήματα.

Η διάρκεια ενός φωνήματος μετριέται σε second (s), φαίνεται στην πάνω μπάρα του χρόνου και απεικονίζεται για το κάθε φώνημα ξεχωριστά, επιλέγοντας το από την αρχή μέχρι το τέλος του.

Ως χρόνος έναρξης φωνής (ΧΕΦ) ορίζεται το διάστημα από την απελευθέρωση της άρθρωσης, την έκρηξη / άφεση δηλαδή του έκκροτου συμφώνου έως την έναρξη της φώνησης. Ο χρόνος μεταξύ άφεσης και φώνησης μετριέται σε χιλιοστά του δευτερολέπτου (ms) και με βάση το διάστημα των λίγων δευτερολέπτων μεταξύ της άφεσης και της φώνησης, κατατάσσονται τα κλειστά φωνήματα σε: φωνούμενα, όταν οι φωνητικές χορδές αρχίζουν να δονούνται πριν την έκρηξη (προφώνηση) και άφωνα, όταν οι φωνητικές χορδές αρχίζουν να δονούνται μετά την έκρηξη (αποφώνηση).

Η διαδικασία αυτή ξεκίνησε, με την επιλογή 5 συγκεκριμένων λέξεων από τη λίστα που δόθηκε στους συμμετέχοντες, οι οποίες φροντίσαμε να περιλαμβάνουν τους περισσότερους τύπους και τρόπους άρθρωσης των ελληνικών φωνημάτων με βάση το ΔΦΑ. Οι λέξεις αυτές ήταν:

- α) /'fego/ : όπου /f/: χειλοδοντικό τριβόμενο άηχο
και /g/: υπερωικό κλειστό ηχηρό
- β) /'vazo/ : όπου /v/: χειλοδοντικό τριβόμενο ηχηρό
και /z/: φατνιακό τριβόμενο ηχηρό
- γ) /'psari/ : όπου /ps/: δίφθογγος
και /r/ : φατνιακό μονοπαλλόμενο ηχηρό
- δ) /'jemi/ : όπου /j/: ουρανικό έκκροτο ηχηρό
και /m/ : διχειλικό ρινικό ηχηρό
- ε) /'dzaci/ : όπου /dz/: φατνιακό προστριβόμενο ηχηρό
και /c/ : ουρανικό έκκροτο άηχο

Έπειτα, πήραμε τις 2 καλύτερες αποδόσεις των συμμετεχόντων στο σύνολό τους (από άντρες και γυναίκες ξεχωριστά), εκείνους δηλαδή που σημείωσαν τα λιγότερα λάθη. Λάβαμε υπόψη τα άτομα με τις καλύτερες παραγωγές, καθώς τα φασματογραφήματα των λέξεών τους, θα παρουσίαζαν καλύτερη εικόνα προς ανάλυση.

Εν συνεχεία, έγινε ηχογράφηση των 5 παραπάνω επιλεγμένων λέξεων, κατά την παραγωγή τους από τον άντρα και τη γυναίκα που διεξήγαγαν την έρευνα (άντρας έρευνας ΑΕ - γυναίκα έρευνας ΓΕ), έτσι ώστε να έχουμε ένα δείγμα μιας τυπικής ελληνικής εκφοράς των φωνημάτων.

Οι ηχογραφήσεις αυτές έγιναν σε εξωτερικό χώρο, προκειμένου να υπάρχουν οι ίδιες εξωτερικές ηχητικές παρεμβολές.

Προχωρώντας, περάσαμε τις ηχογραφήσεις των 4 συμμετεχόντων (μεταναστών) και των 2 ατόμων (που διεξήγαγαν την έρευνα) στο Praat. Εντοπίσαμε και αποκόψαμε τις λέξεις - στόχους και τις κάναμε screenshot, ώστε να έχουμε τα φασματογραφήματα σε εικόνες και να μπορούμε να προβούμε στην οπτική ανάλυση και στην σύγκριση των φωνημάτων.

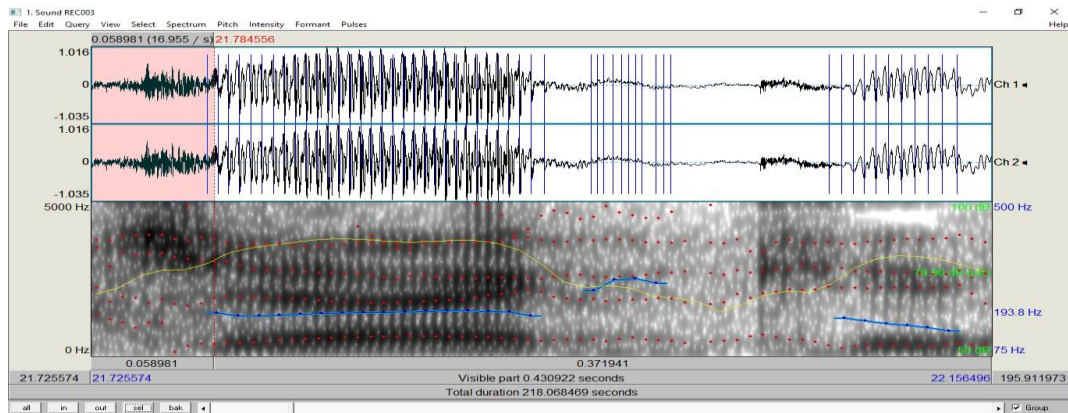
Τοποθετώντας σε σειρά τις εικόνες (screenshot), ξεχωριστά αντρών και γυναικών, προχωρήσαμε στην παρατήρηση και στην καταγραφή των διαφορών ανάμεσα στα φωνήματα.

* Να σημειωθεί, ότι τα μεγάλα άσπρα κενά που φαίνονται σε ορισμένα φασματογραφήματα, δημιουργήθηκαν λόγω εξωτερικών ηχητικών παρεμβολών.

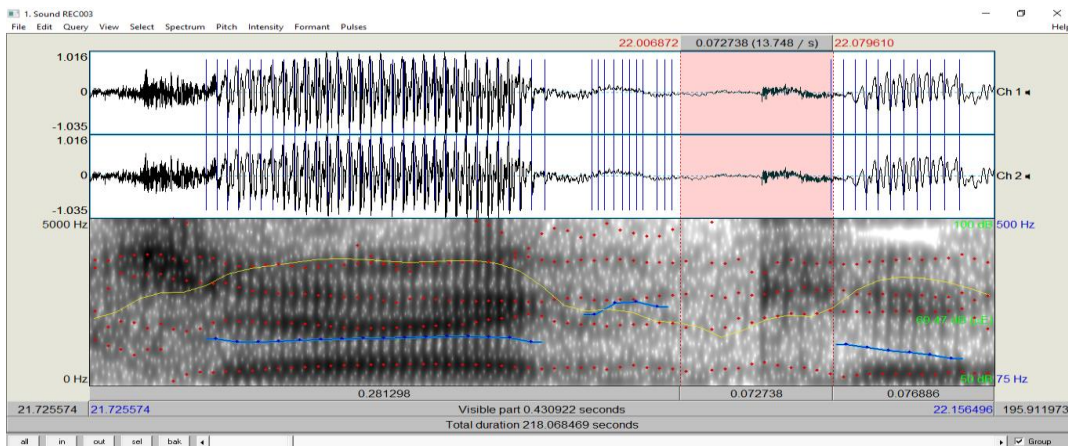
Άντρες

1^η λέξη: / 'dzaci /

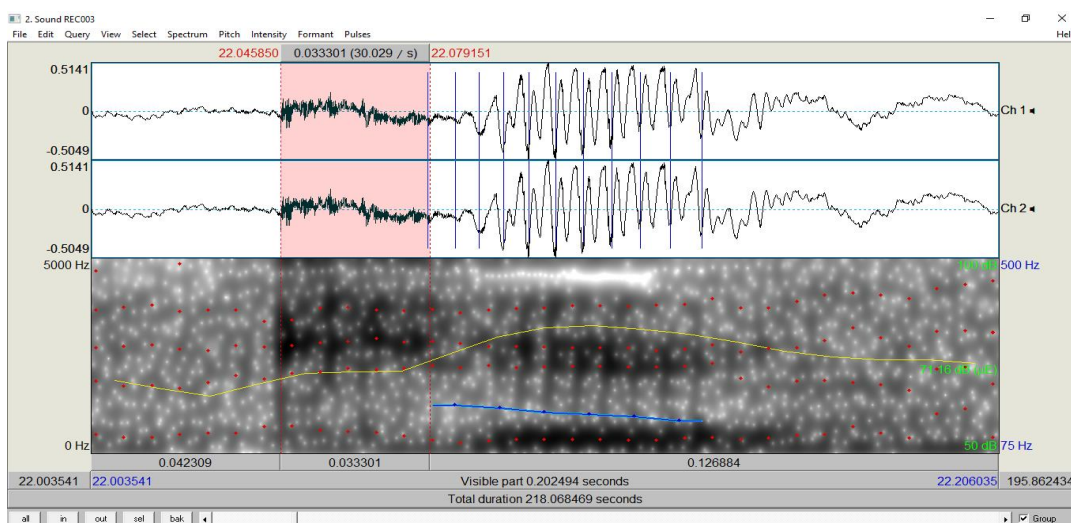
Άντρας 3, / 'dzaci /



/dz/

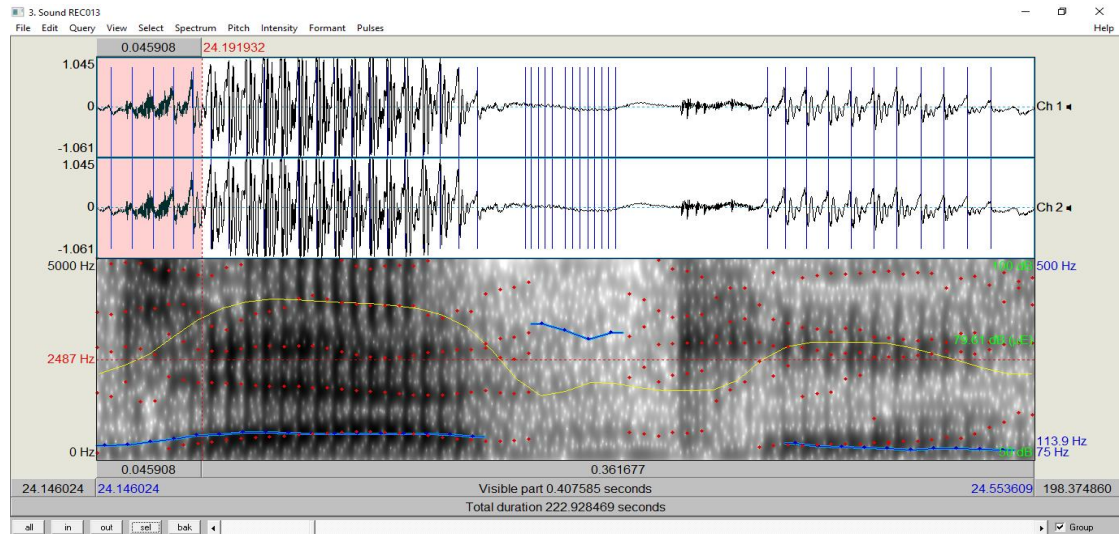


/c/

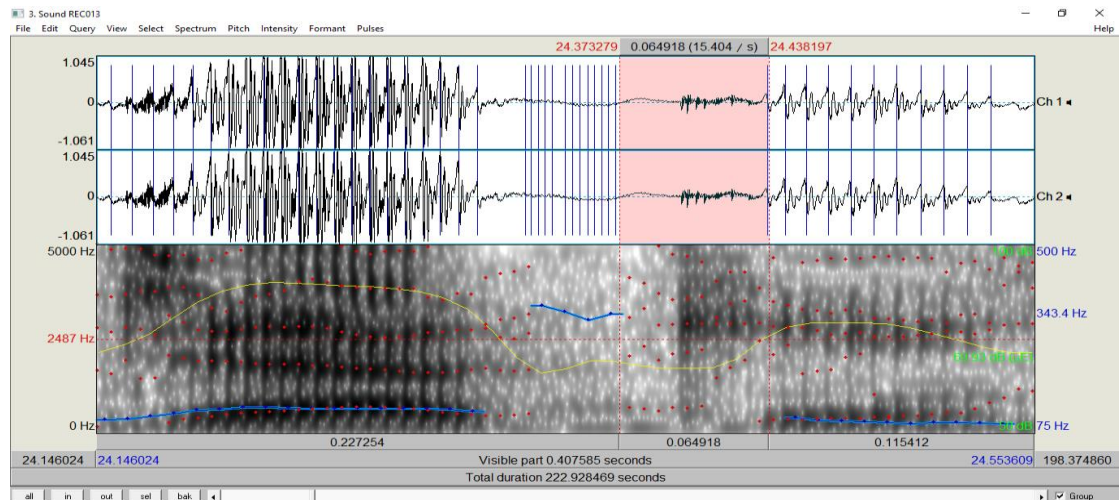


ΧΕΦ /c/

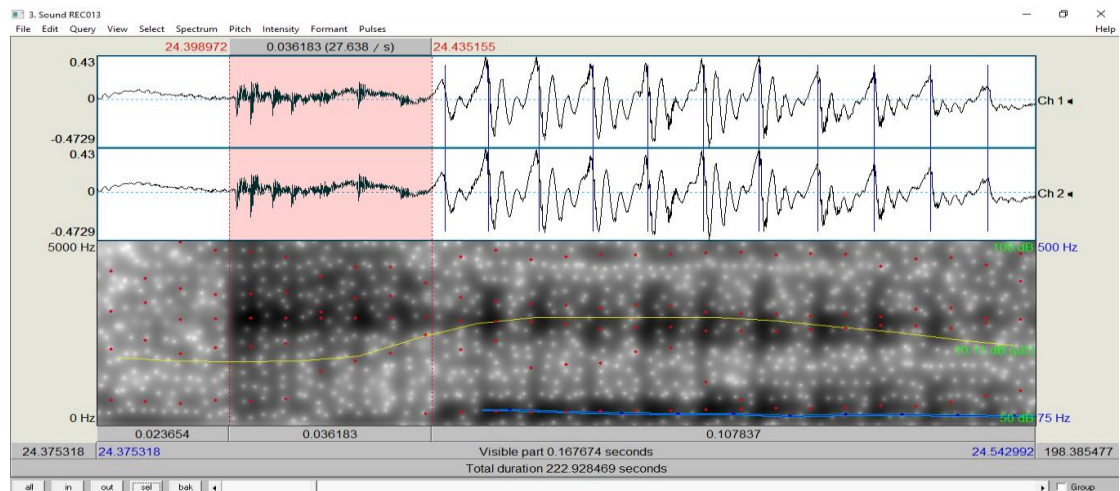
Άντρας 11, / 'dzaci /



/dz/

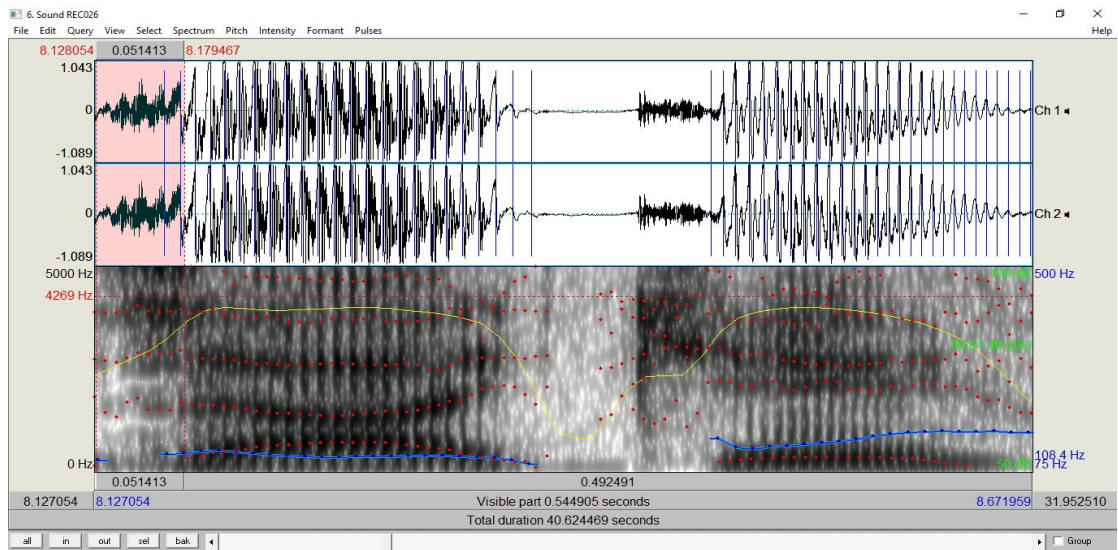


/c/

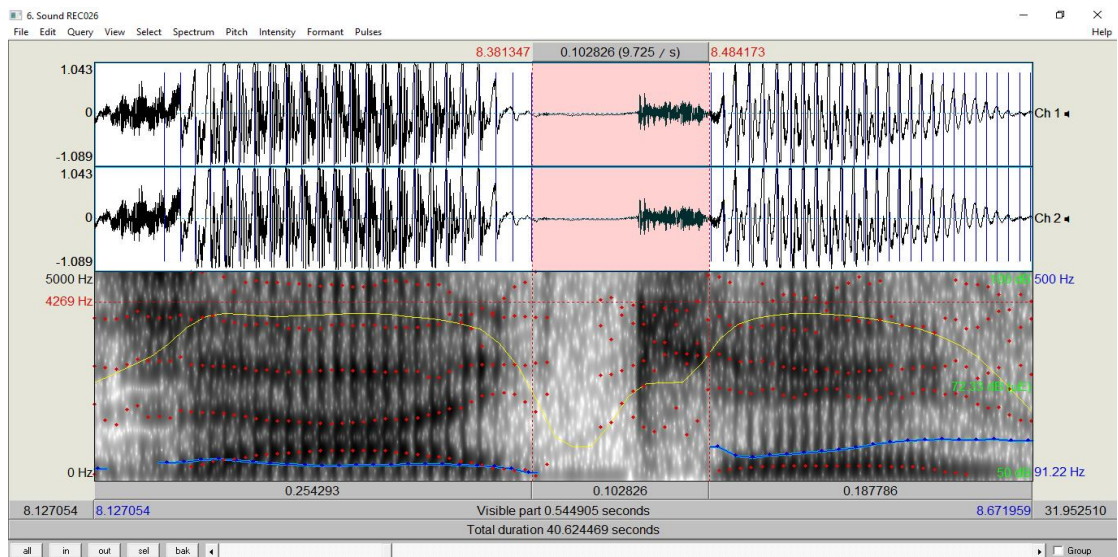


ΧΕΦ /c/

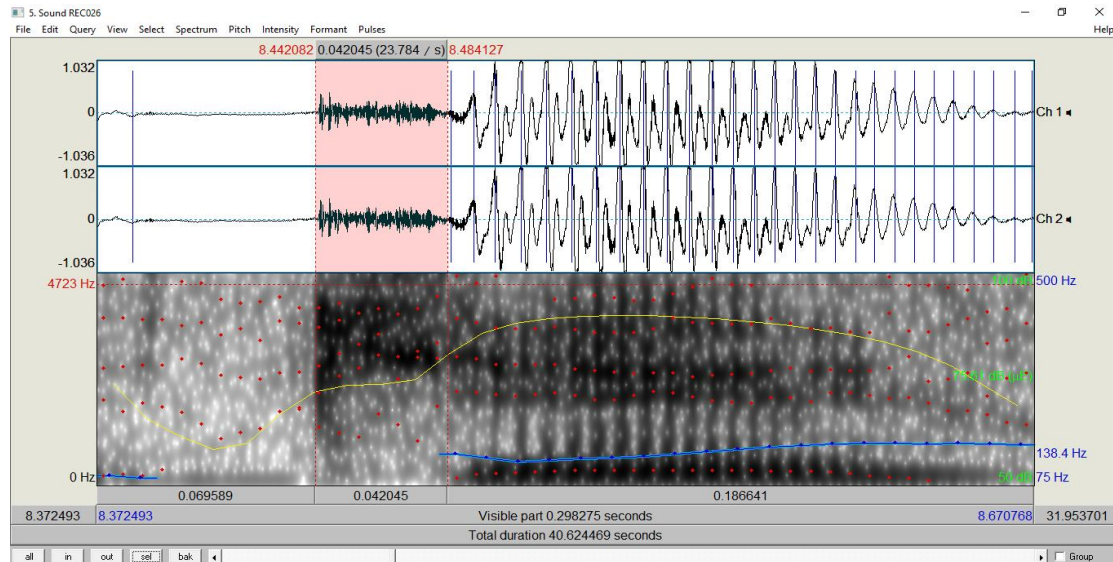
Άντρας έρουνας, / 'dzaci /



/dz/



/c/



ΧΕΦ /c/

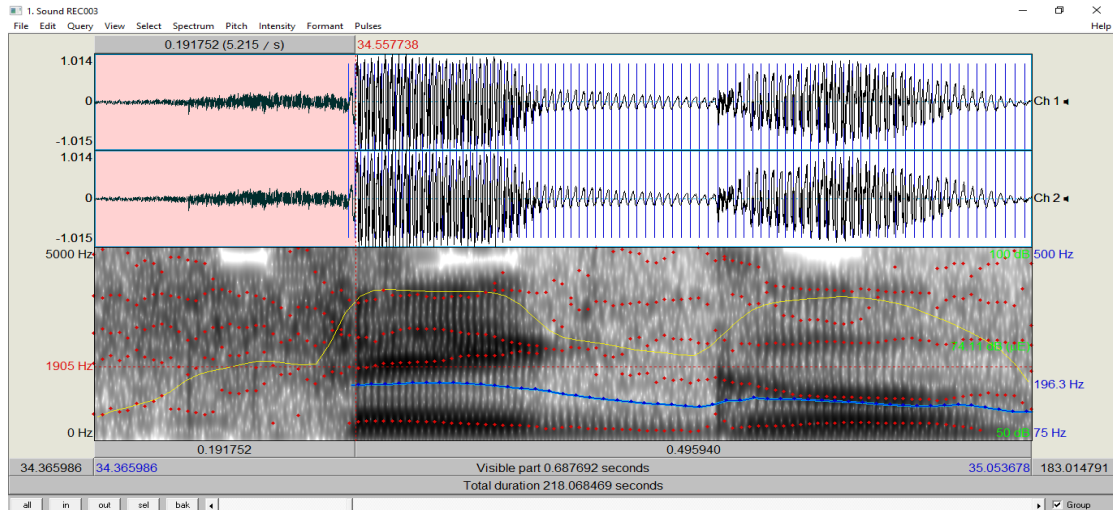
Ξεκινώντας με το /dz/, βλέπουμε στον ΑΕ να υπάρχει σκούρο χρώμα στο πάνω μέρος συγκριτικά με το αχνό του κάτω μέρους. Το ίδιο συναντάται και στον άντρα 3 και στον άντρα 11.

/dz/	A3	A11	ΑΕ
Διάρκεια /dz/	0,0589ms	0,0459ms	0,0514ms

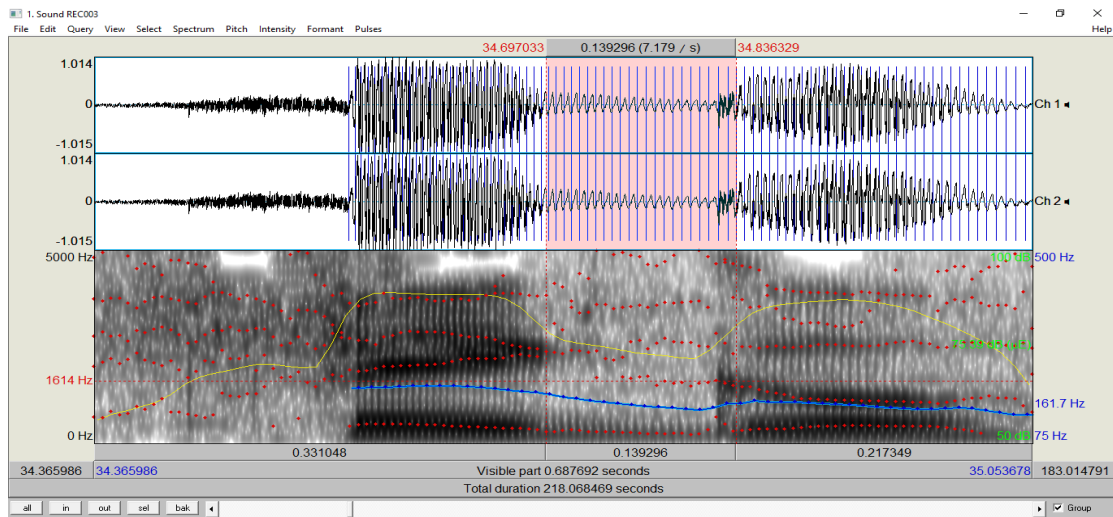
Σχετικά με το /c/, που είναι έκκροτο φώνημα, σε όλα τα φασματογραφήματα διαφάνεται η μαύρη κάθετη λεπτή γραμμή.

/c/	A3	A11	ΑΕ
Διάρκεια /c/	0,0727ms	0,0649ms	0,1028ms
ΧΕΦ /c/	0,0333ms	0,0361ms	0,0420ms

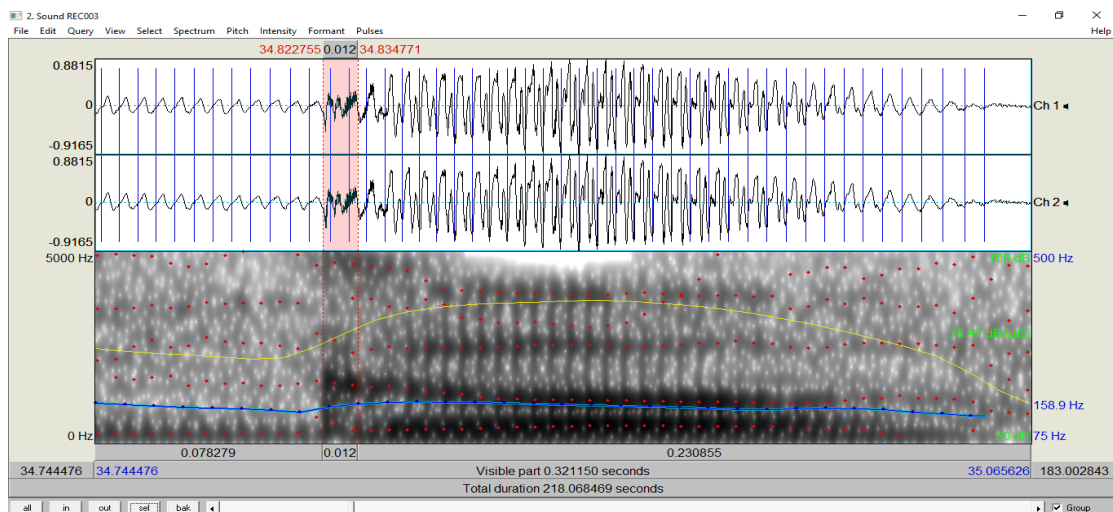
Αντράς 3, / 'fego /



/f/

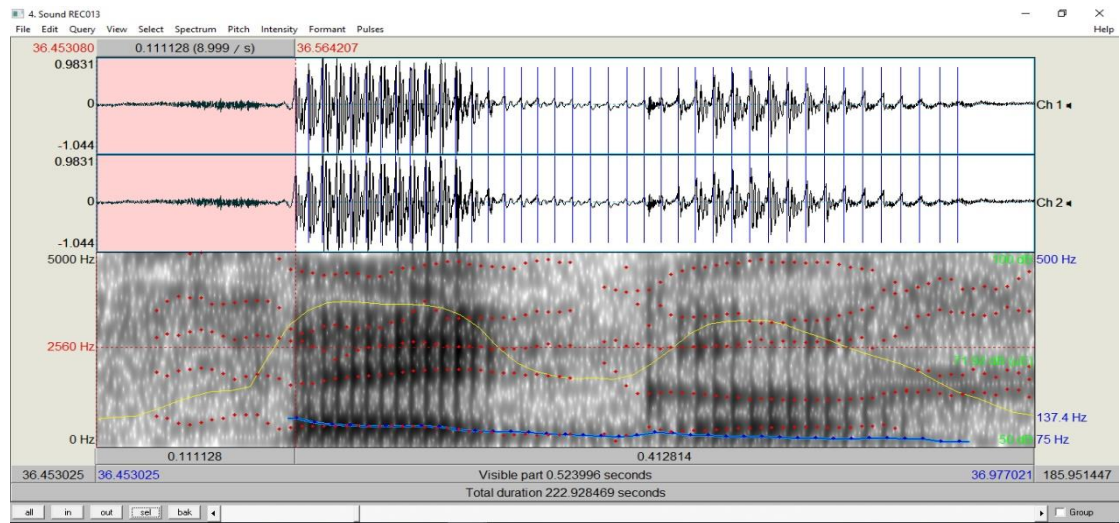


/g/

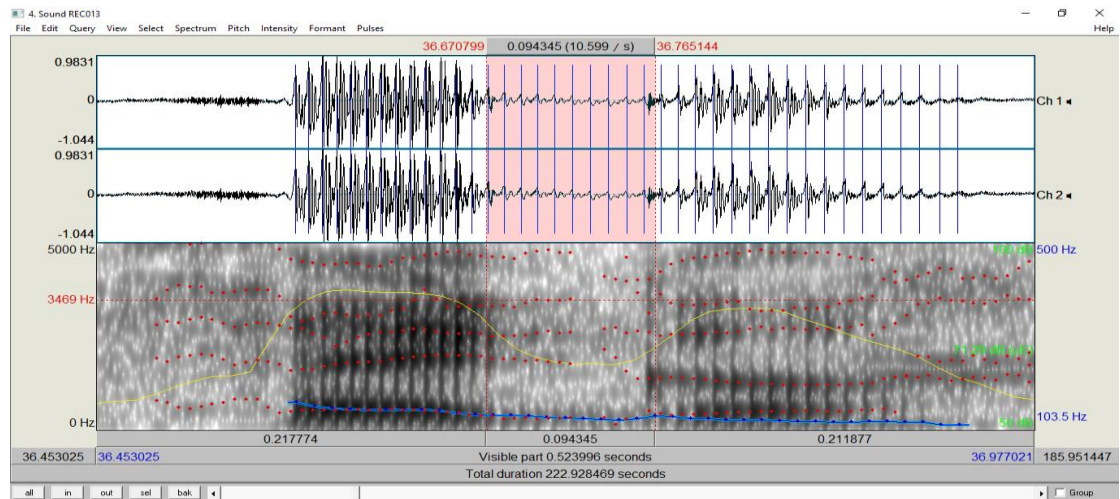


ΧΕΦ /g/

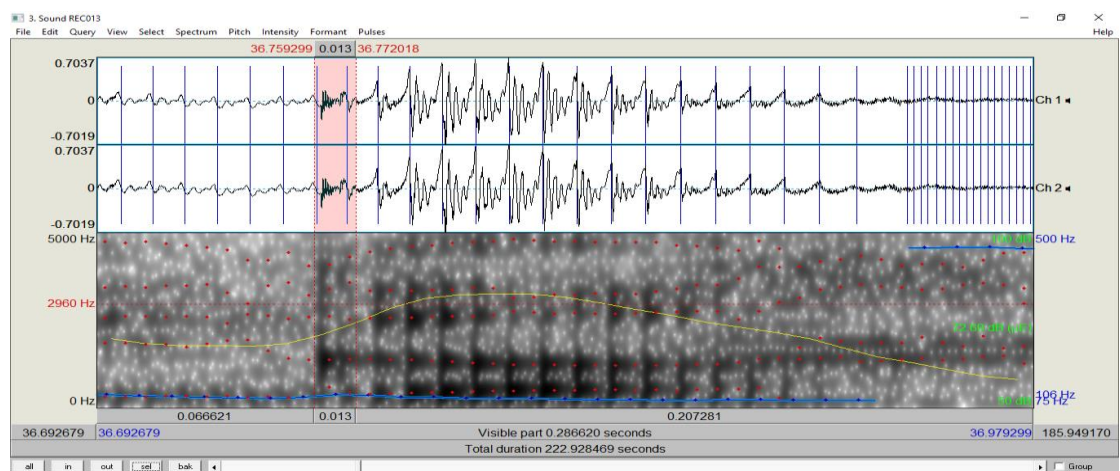
Αντράς 11, / 'fego /



/f/

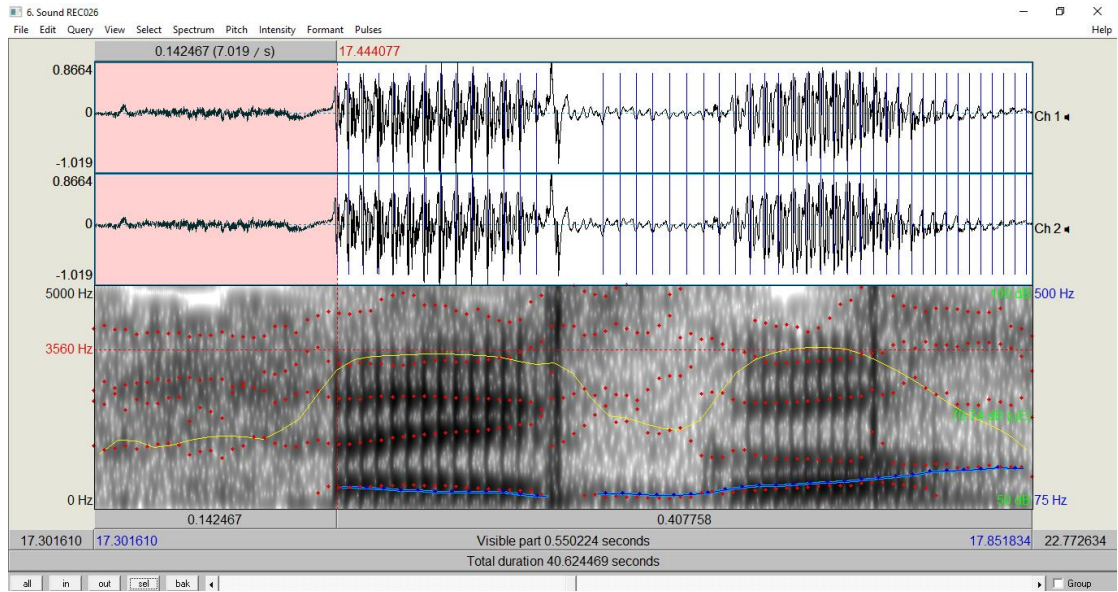


/g/

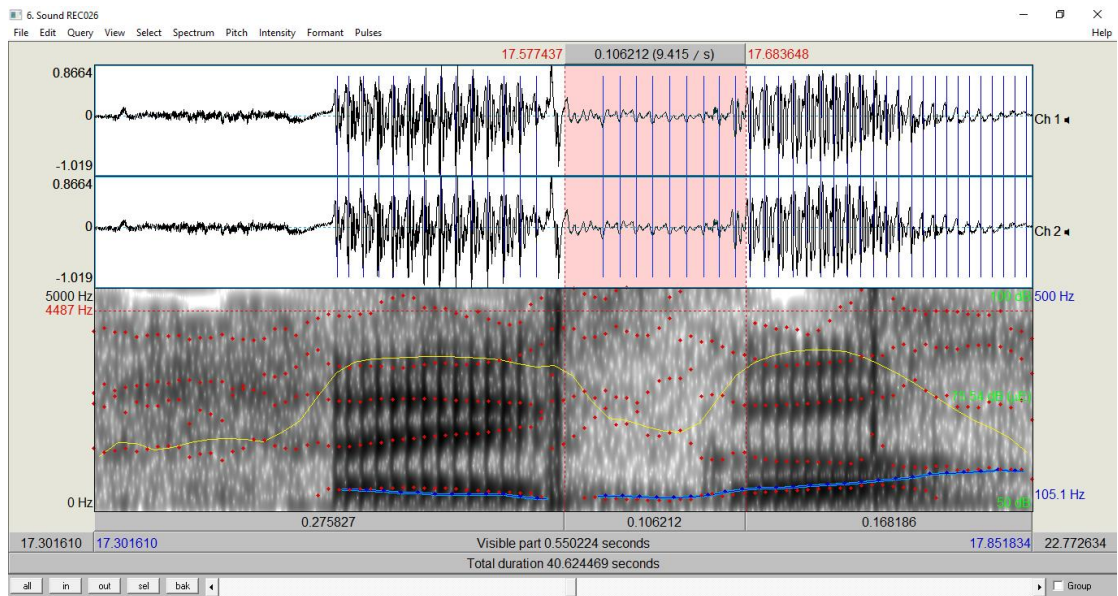


ΧΕΦ /g/

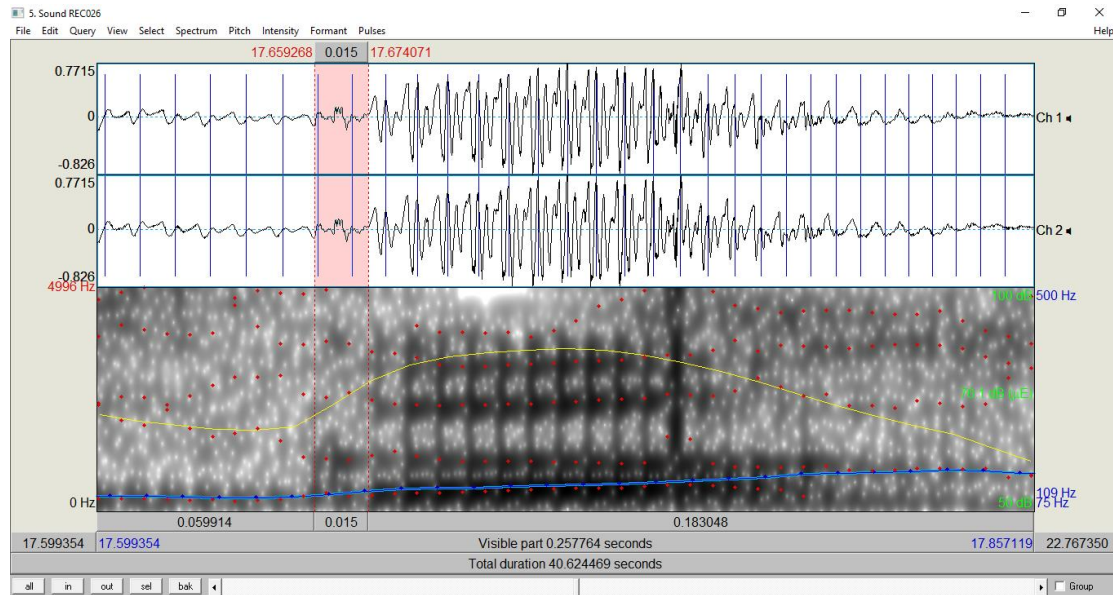
Άντρας έρυνας , / 'fego /



/f/



/g/



ΧΕΦ /g/

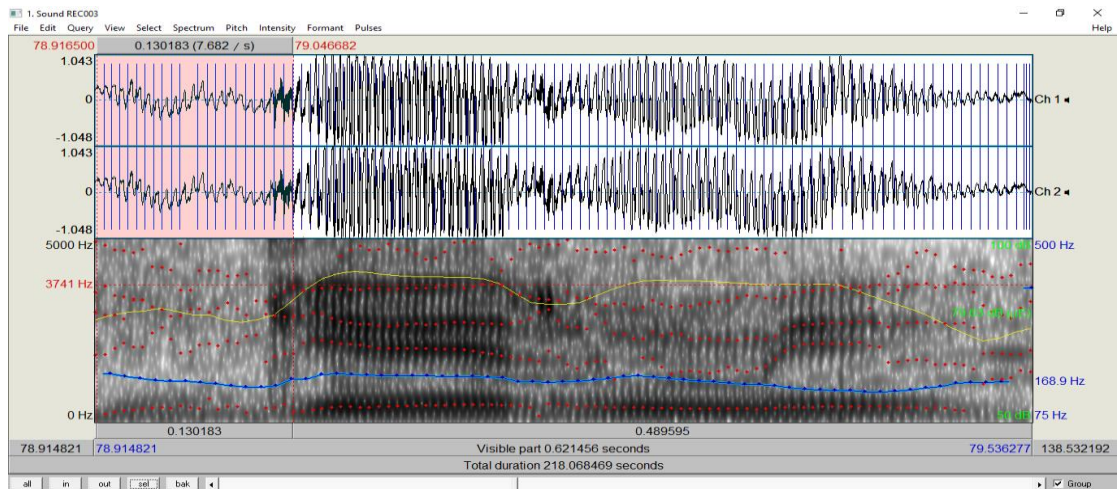
Ως προς το /f/, όντας τριβόμενο, περιμένουμε και συναντάμε στην τυπική παραγωγή (άντρας έρευνας), σκούρο χρώμα στο πάνω μέρος και αχνό άσπρο χαμηλά. Στην παραγωγή του άντρα 3, το /f/ απεικονίζεται με την ίδια μορφή ενώ στην παραγωγή του άντρα 11, σημειώνεται λιγότερο έντονο χρώμα στο επάνω μέρος.

/f/	A3	A11	AE
Διάρκεια /f/	0,1917ms	0,1111ms	0,1924ms

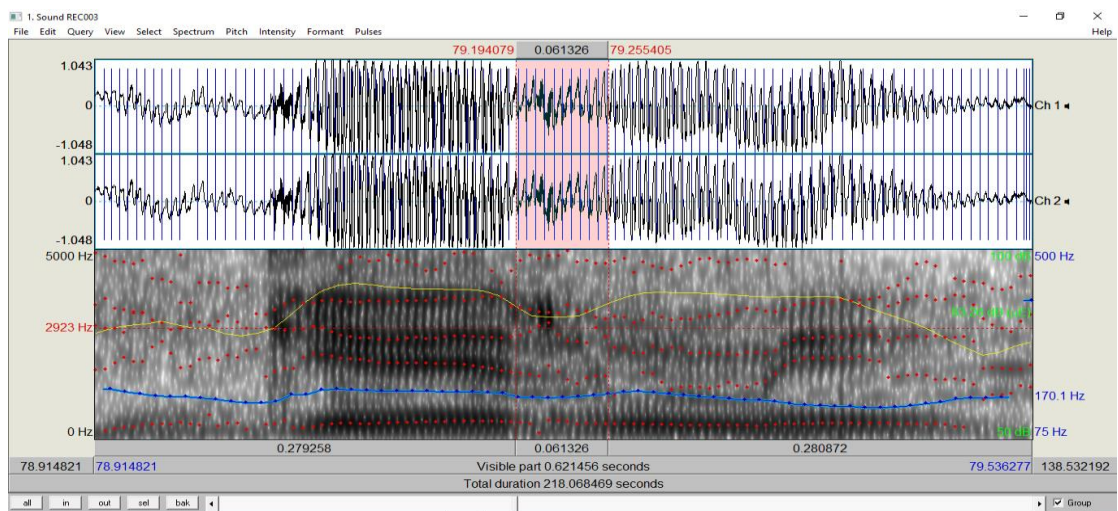
Ως προς το /g/, το οποίο είναι έκκροτο, στον άντρα της έρευνας, διαφαίνεται μια έντονη μαύρη κάθετη γραμμή. Η ίδια έντονη κάθετη μαύρη γραμμή, συναντάται και στον άντρα 3 και στον άντρα 11.

/g/	A3	A11	AE
Διάρκεια /g/	0,1392ms	0,0943ms	0,1062ms
ΧΕΦ /g/	0,012ms	0,013ms	0,015ms

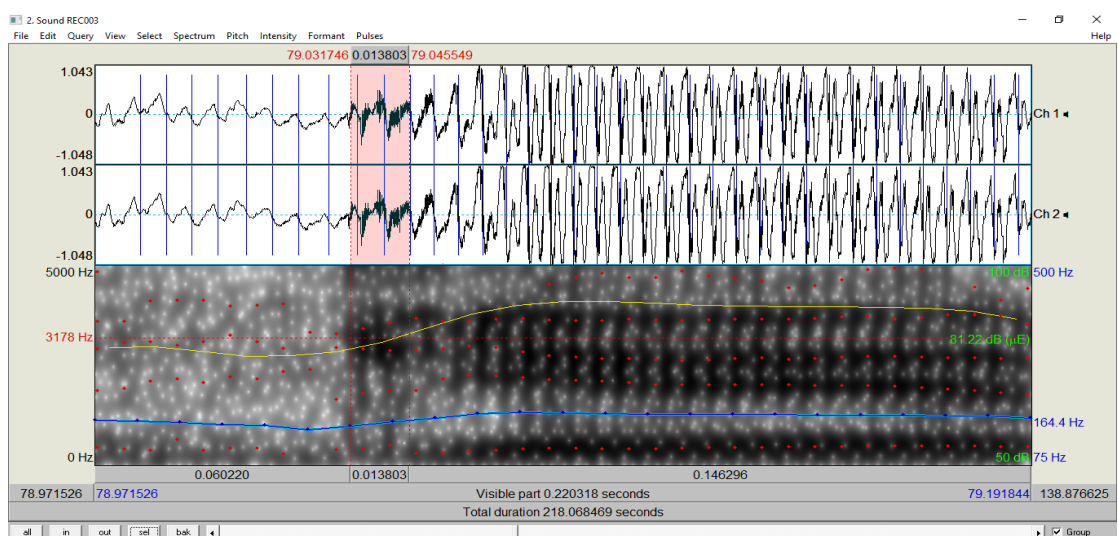
Αντράς 3, / 'jemi /



/j/

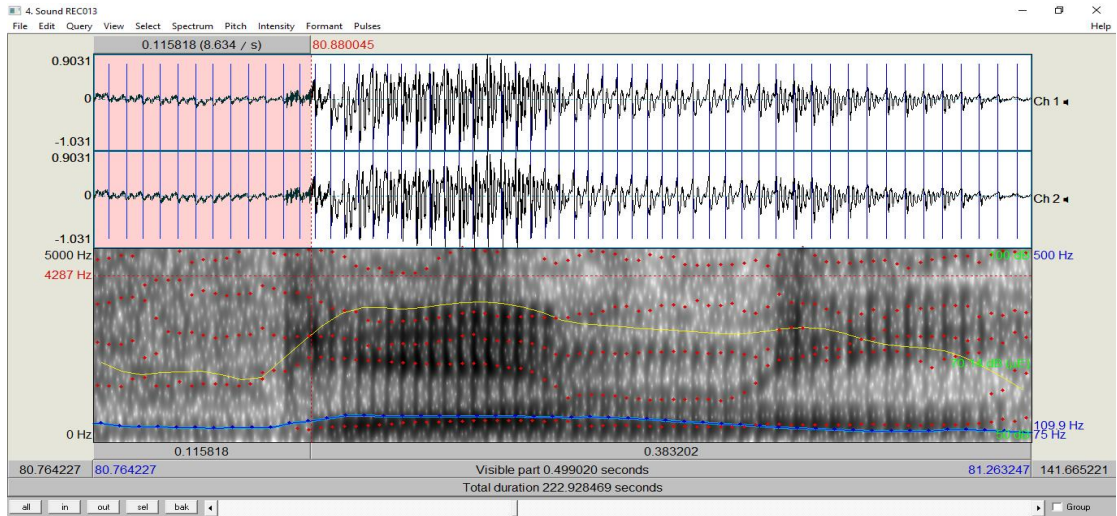


/m/

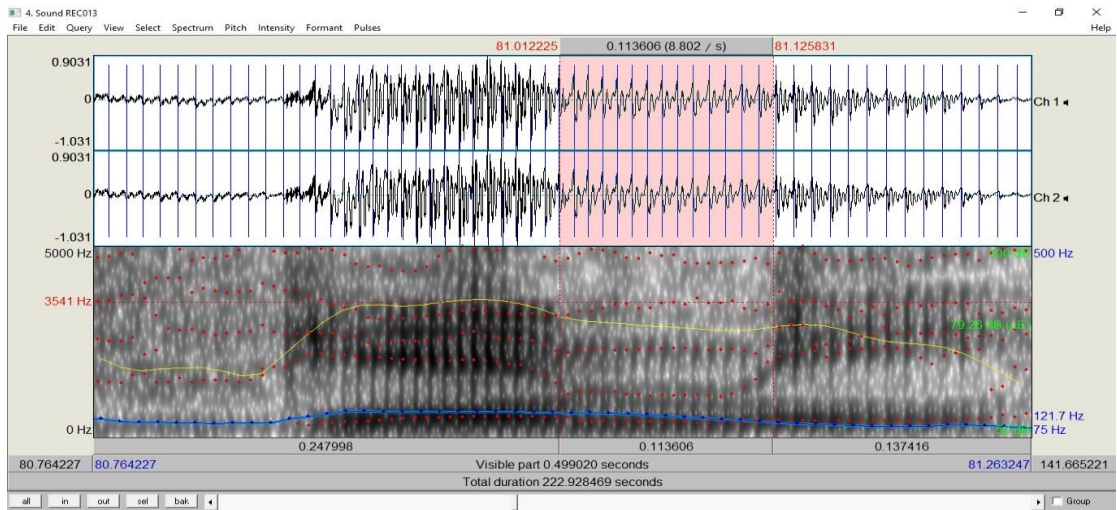


ΧΕΦ /j/

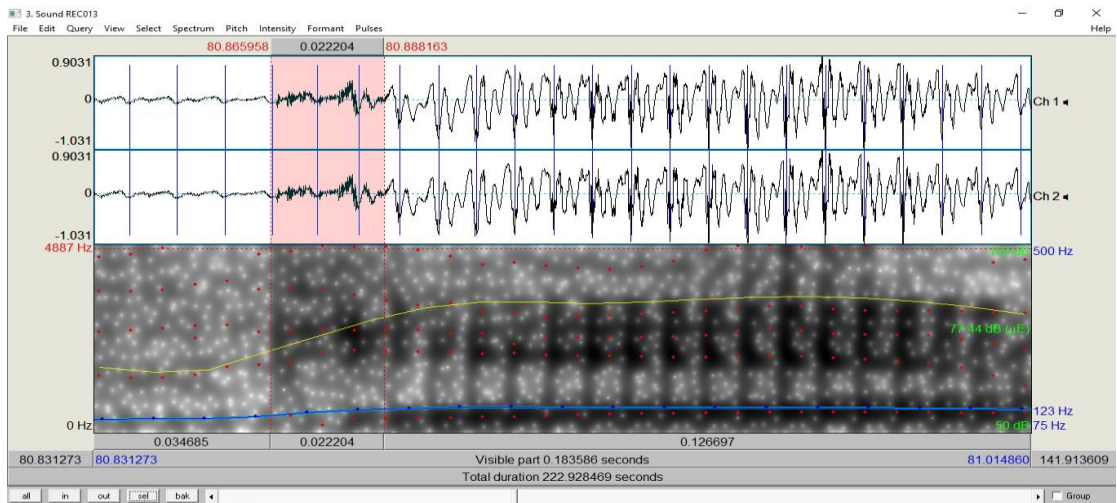
Αντράς 11, / 'jemi /



/j/

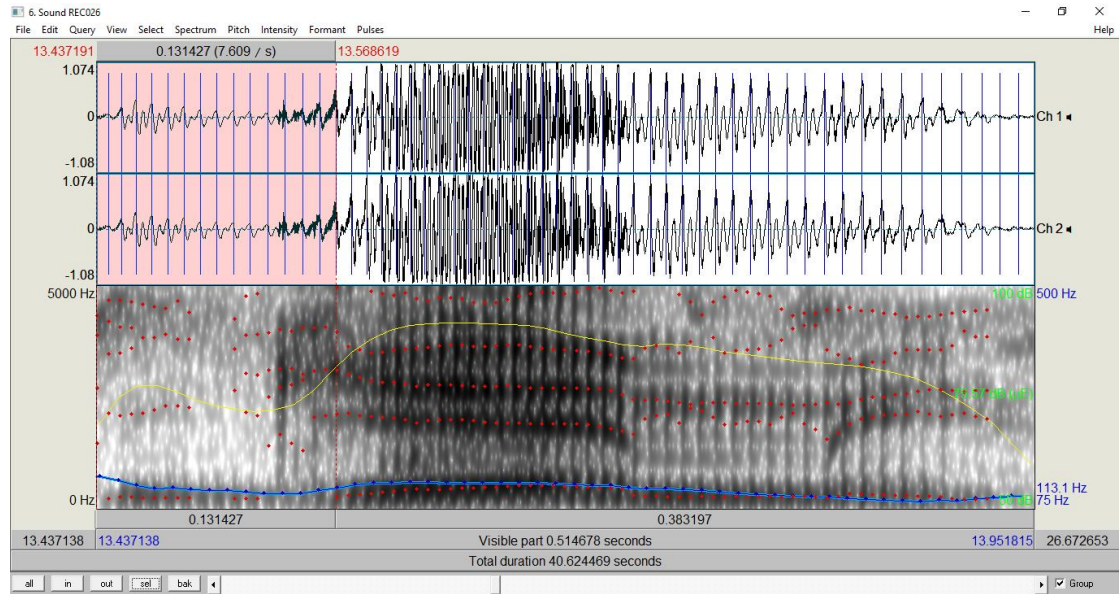


/m/

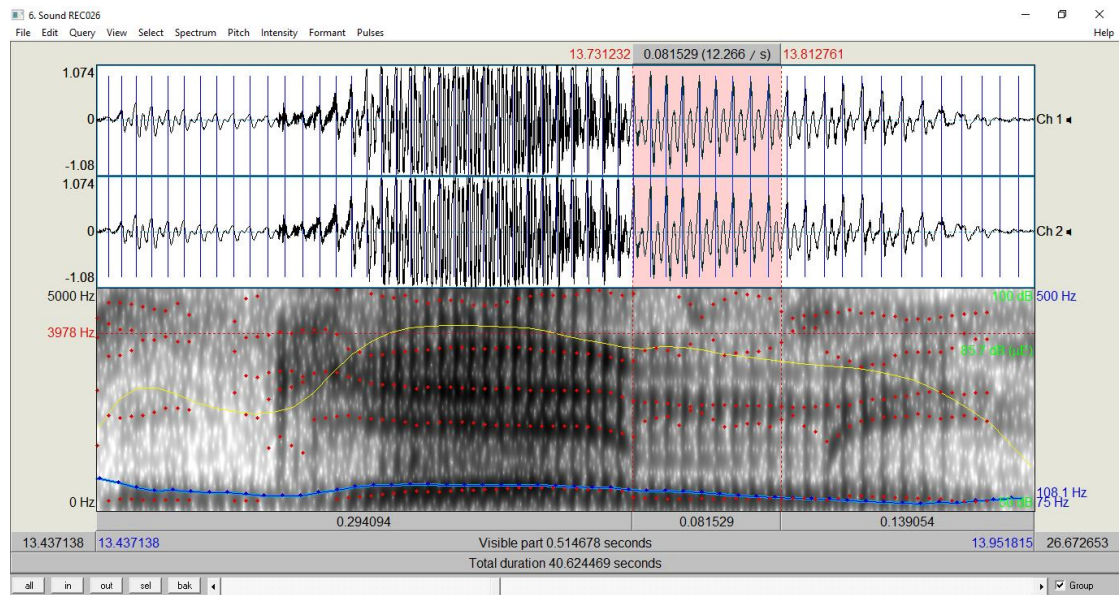


ΧΕΦ /j/

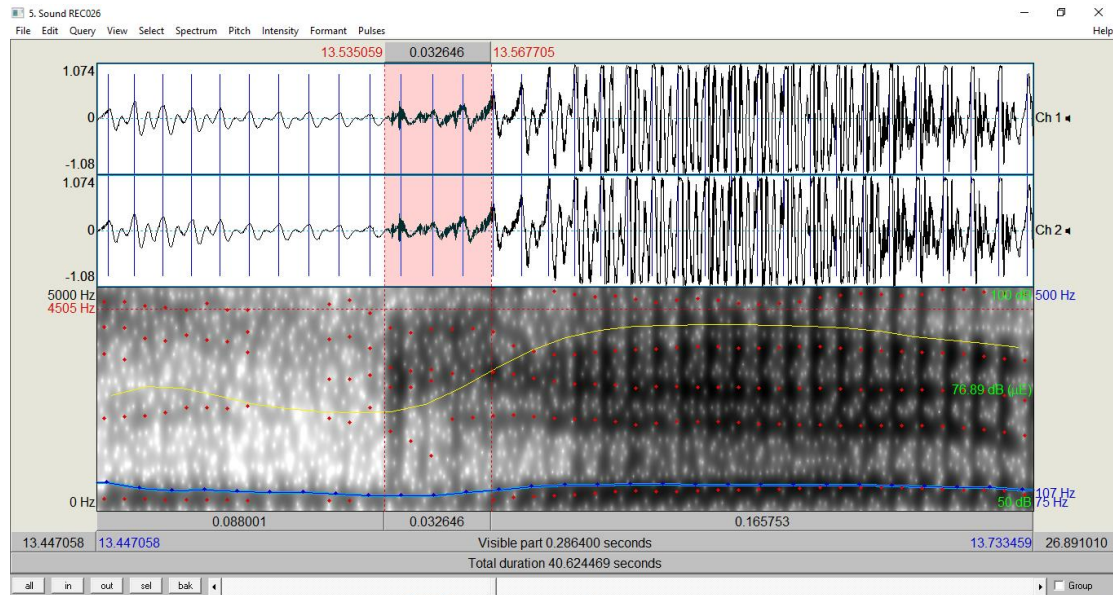
Άντρας έρυνας, / 'jemi /



/j/



/m/



ΧΕΦ /j/

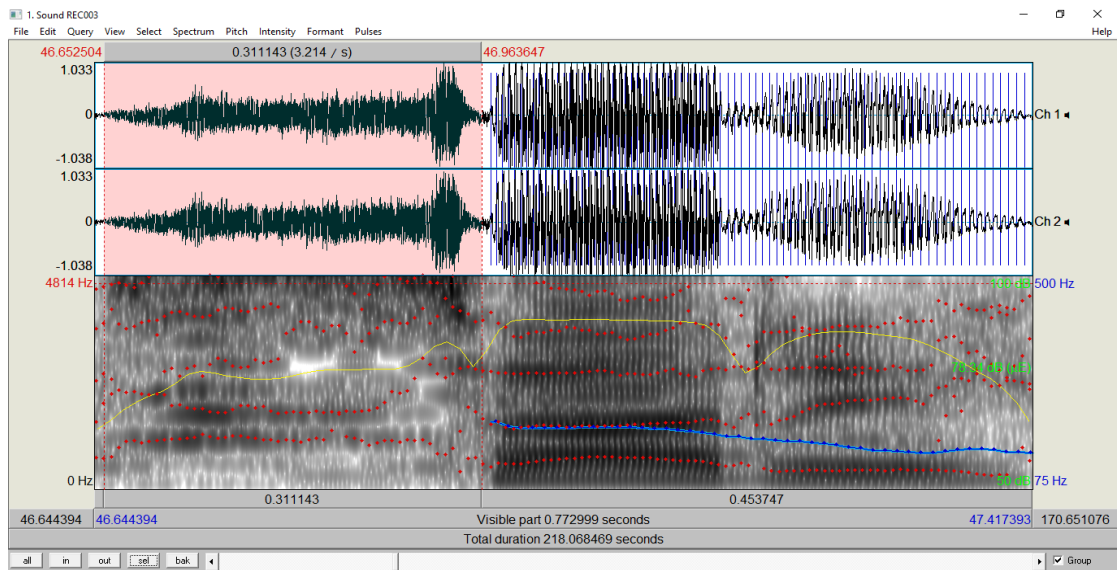
Συνεχίζοντας με το /j/, το οποίο είναι έκκροτο, περιμένουμε μία λεπτή μαύρη κάθετη γραμμή, την οποία και βλέπουμε και στα 3 φασματογραφήματα.

/j/	A3	A11	AE
Διάρκεια /j/	0,1301ms	0,1158ms	0,1314ms
ΧΕΦ /j/	0,0138ms	0,0222ms	0,0362ms

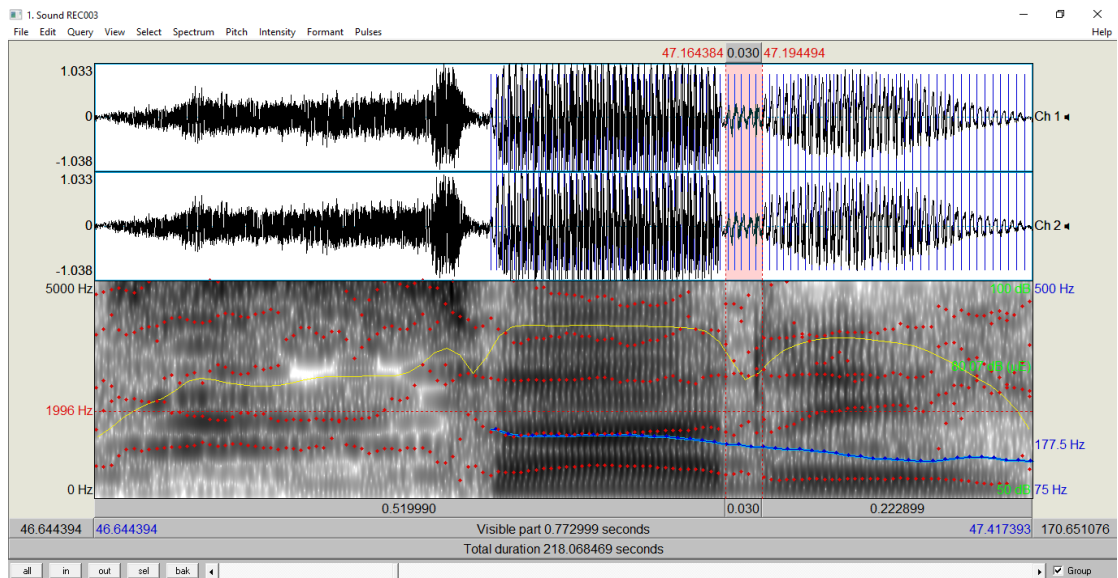
Έπειτα το /m/, είναι αγνό σε όλο το μήκος του φασματογραφήματος με κάποια έντομα μαύρα στοιχεία στη μέση και στο κάτω μέρος του. Έτσι παρουσιάζεται στην εικόνα του AE, όπως και του άντρα 11, ενώ η εικόνα του άντρα 3 δεν παρουσιάζει κάτι τέτοιο.

/m/	A3	A11	AE
Διάρκεια /m/	0,0613ms	0,1136ms	0,0815ms

Αντράς 3, / 'psari/

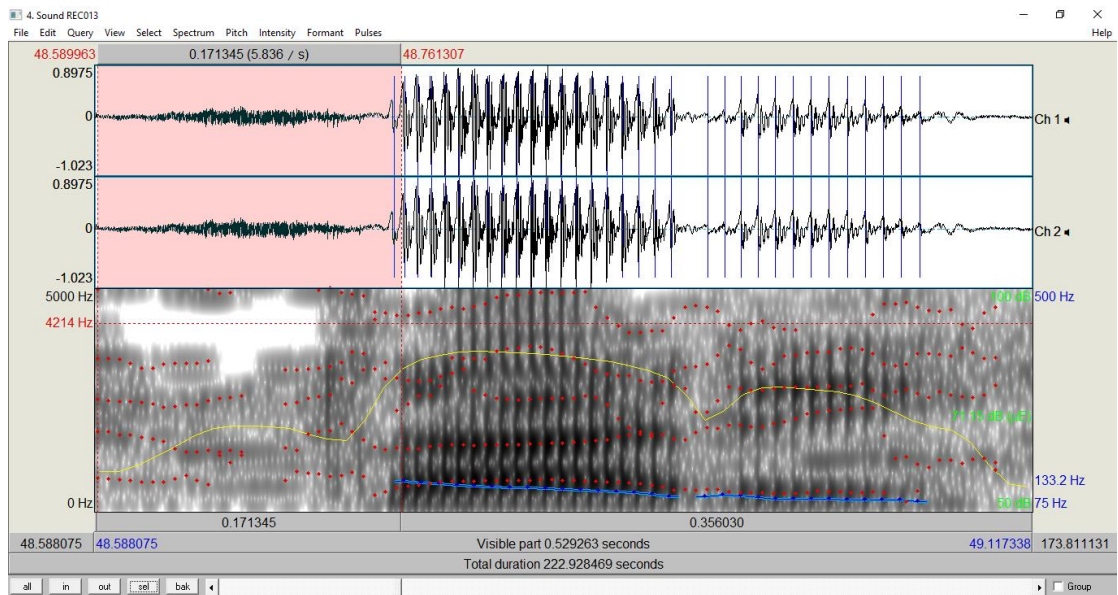


/ps/

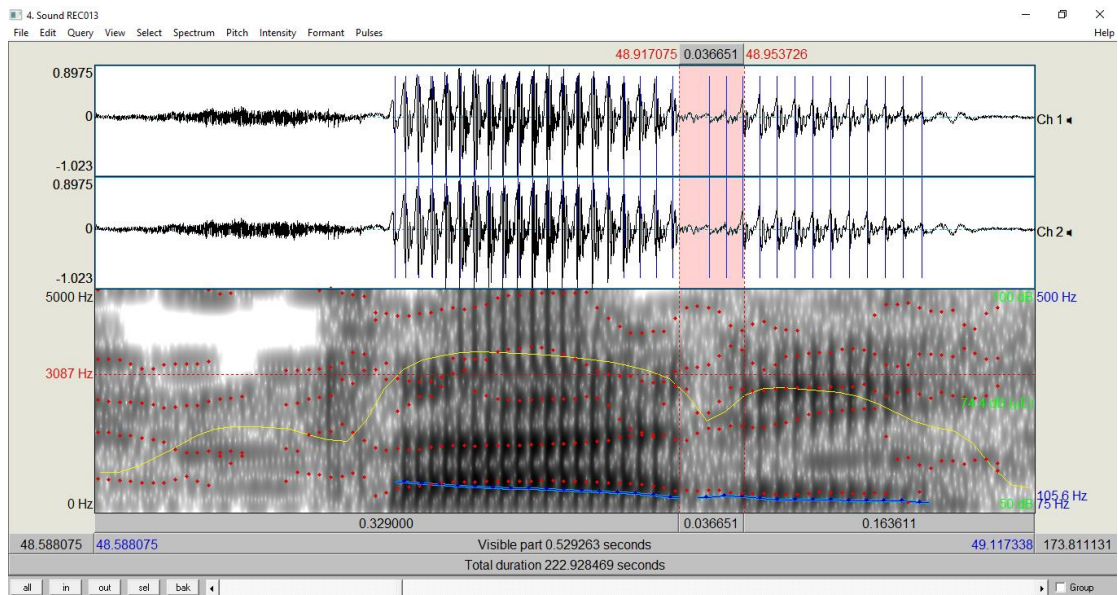


/r/

Αντράς 11, / 'psari /

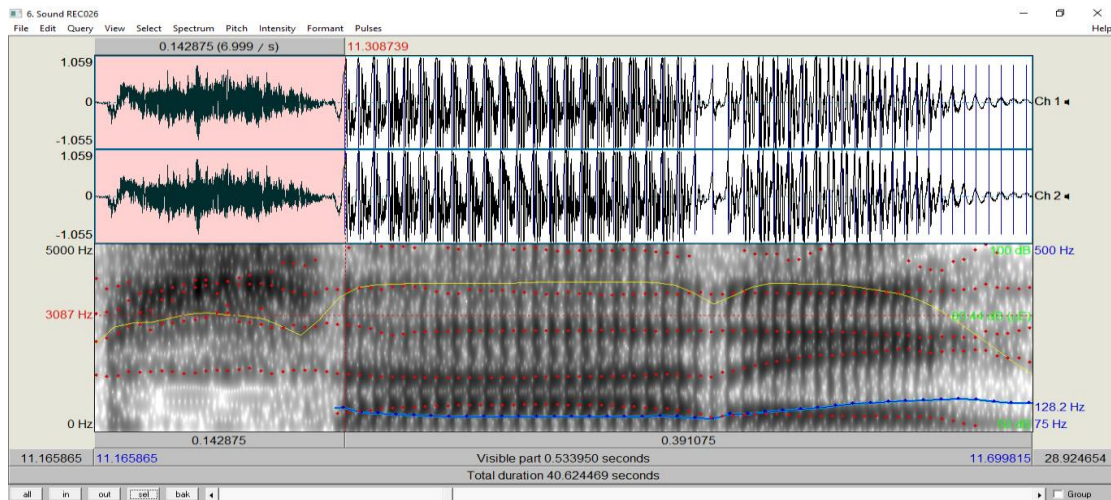


/ps/

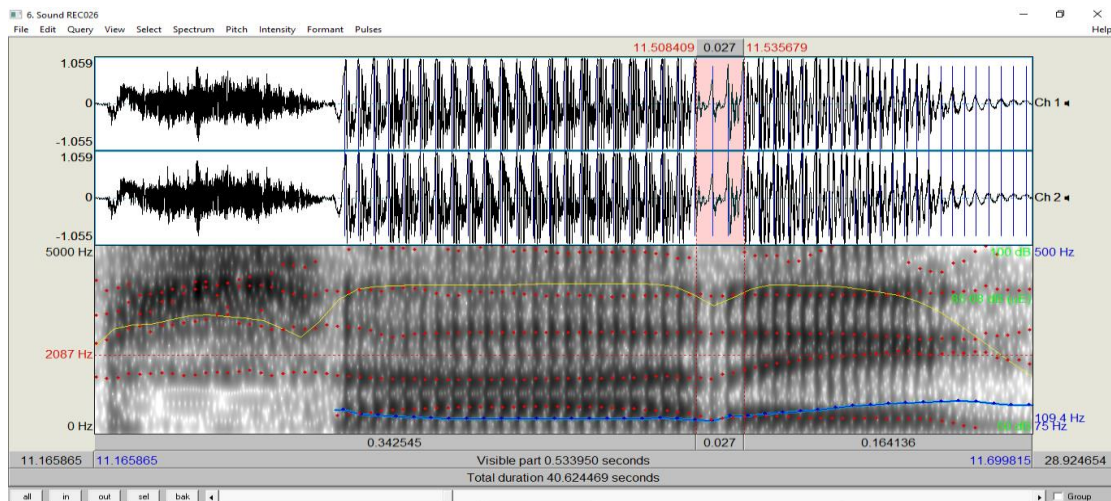


/r/

Άντρας έρευνας / 'psari /



/ps/



/r/

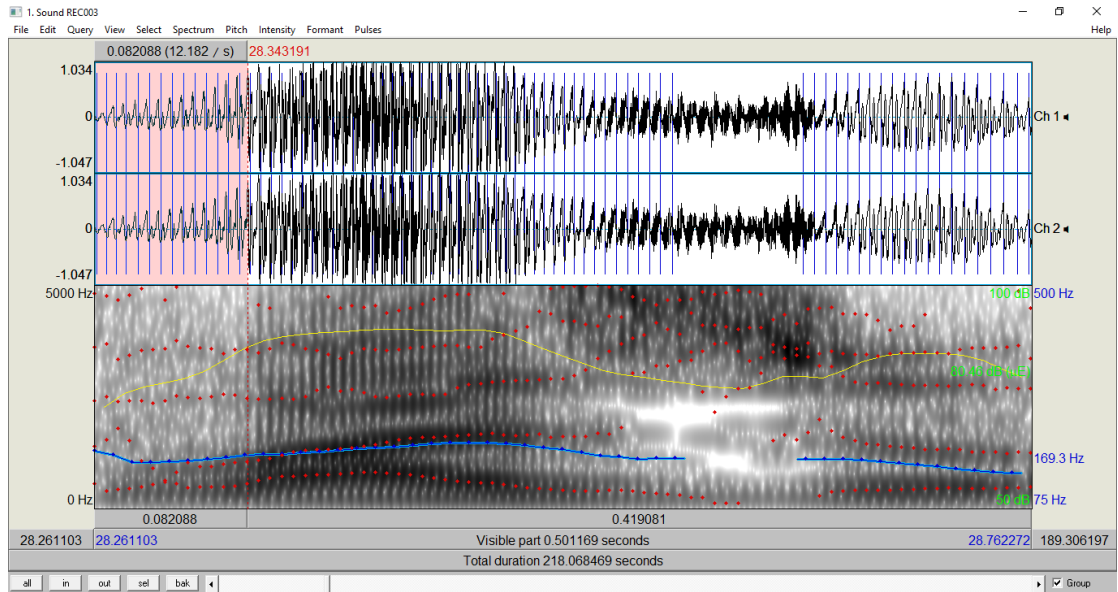
Το /ps/, ως δίφθογγος, δεν έχει σαφή τρόπο και τόπο άρθρωσης. Παρόλα αυτά από στο φασματογράφημα του ΑΕ, βλέπουμε μία κάθετη μαύρη γραμμή (κρότος λόγω του /p/) και ένα συνεχόμενο μαύρο στοιχείο στο πάνω μέρος, που κάτω γίνεται γκριζο (λόγω του /s/ τριβόμενο συριστικό). Το /ps/ του άντρα 3, είναι εντόνως μαύρο σε όλο το μήκος του φασματογραφήματος ενώ στον άντρα 11, υπάρχει άσπρο κενό και δε μπορούμε να το συγκρίνουμε.

/ps/	A3	A11	ΑΕ
Διάρκεια /ps/	0,3111ms	0,1713ms	0,1428ms

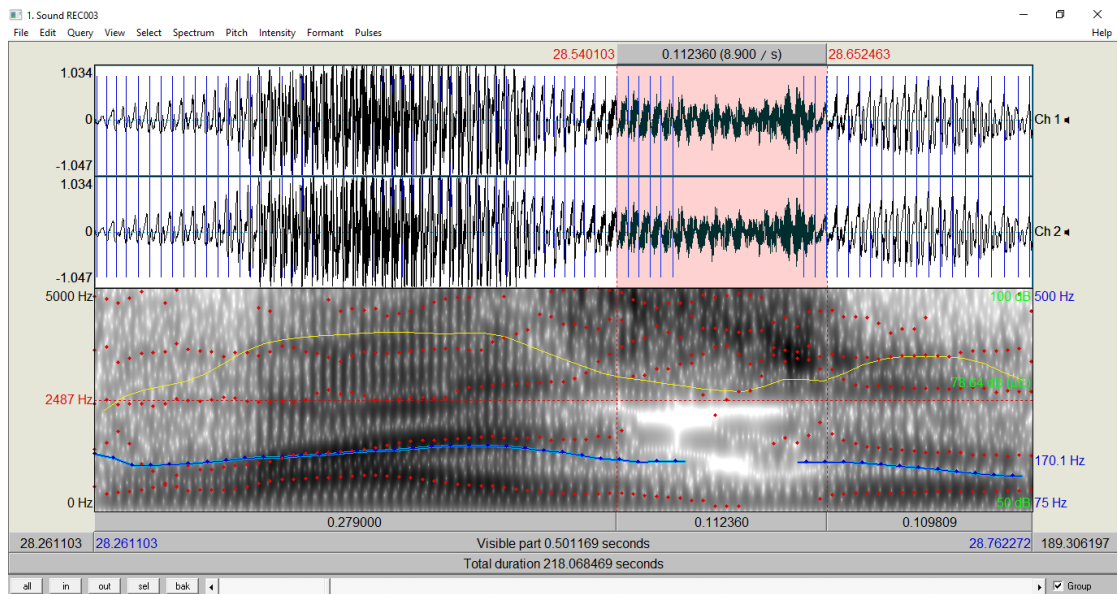
Το /r/, όπως μας αναφέρει η βιβλιογραφία, διαφαίνεται ως μια κάθετη λευκή γραμμή. Το παραπάνω συναντάται και στους 3 συμμετέχοντες.

/r/	A3	A11	ΑΕ
Διάρκεια /r/	0,030ms	0,037ms	0,027ms

Άντρας 3, / 'vazo /

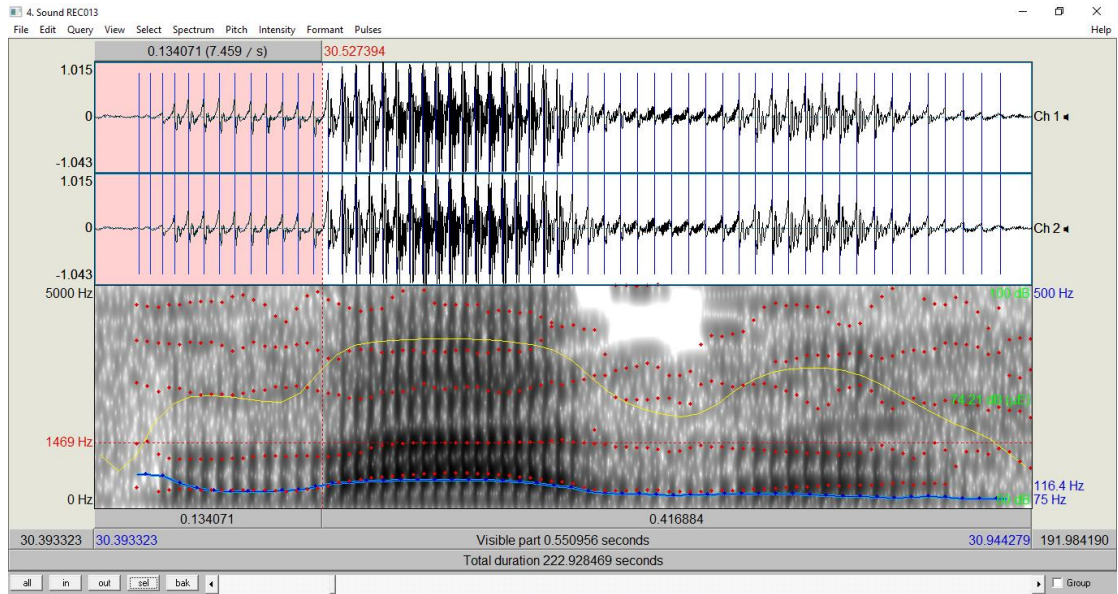


/v/

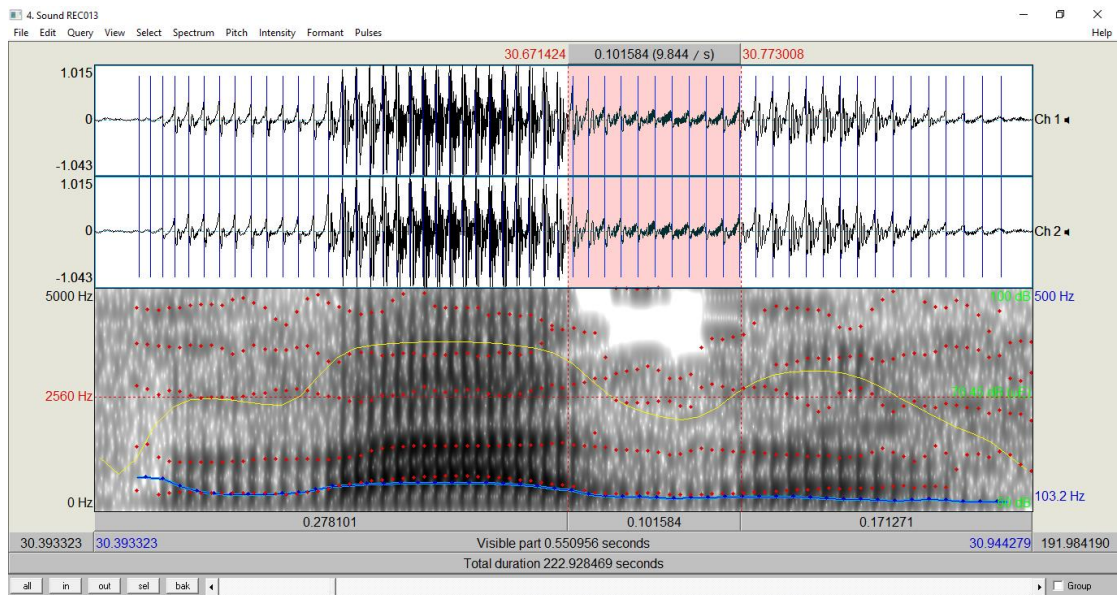


/z/

Άντρας 11, / 'vazo /

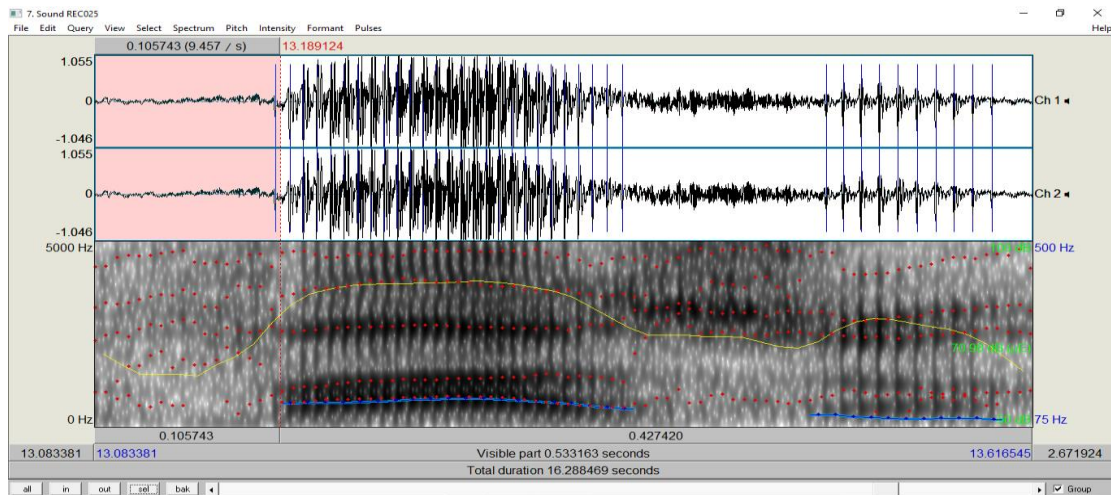


/v/

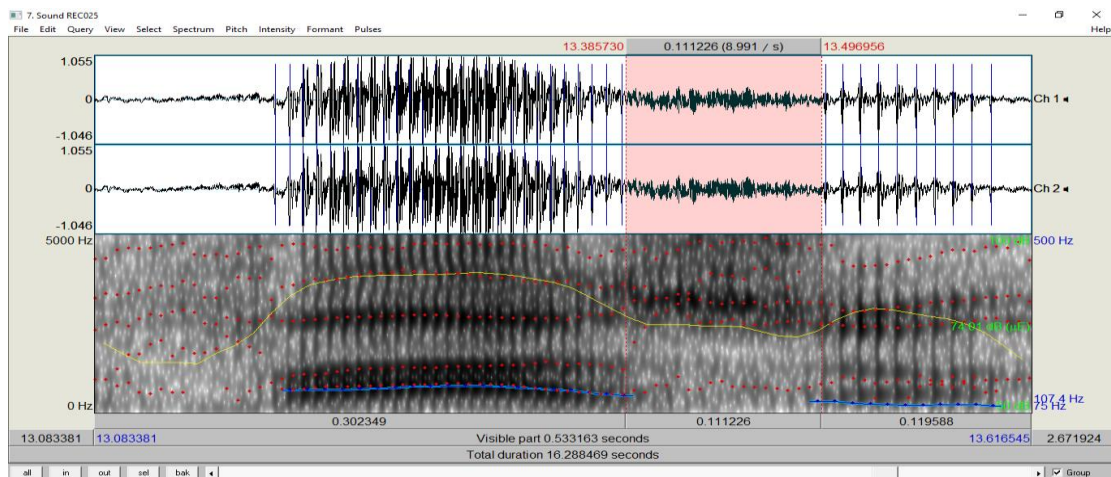


/z/

Άντρας έρευνας, / 'vazo /



/v/



/z/

Αναφορικά με το φώνημα /v/, επειδή κι αυτό ανήκει στα τριβόμενα, βλέπουμε ελάχιστα πιο σκούρο χρώμα στο πάνω μέρος τους φασματογραφήματος και λιγότερο σκούρο χαμηλά, όπως φαίνεται στο φασματογράφημα του άντρα της έρευνας. Εν αντιθέσει, οι άντρες 3 και 11 παρουσιάζουν, αχνό χρώμα στο επάνω μέρος του φασματογραφήματος και σκούρο χρώμα στο κάτω.

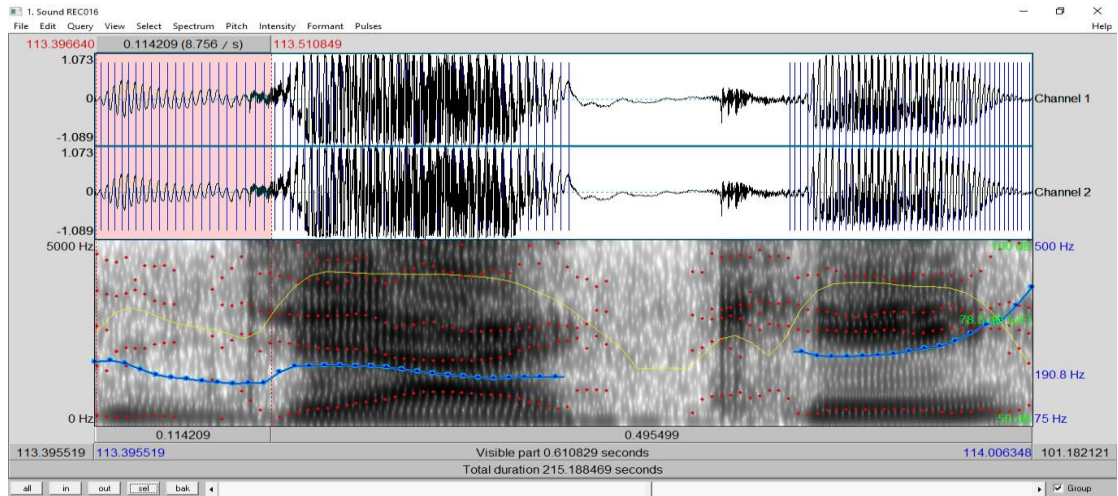
/v/	A3	A11	AE
Διάρκεια /v/	0,0820ms	0,1340ms	0,1057ms

Περνώντας στο /z/, το οποίο είναι τριβόμενο συριστικό, το μαύρο στοιχείο στο επάνω μέρος είναι εντονότερο ενώ κάτω παραμένει το ίδιο αχνό. Το παραπάνω επιβεβαιώνεται στον ΑΕ, όπως και στον άντρα 3. Στον άντρα 11, καθώς στο φώνημα /z/, εμφανίζεται ένα μεγάλο άσπρο κενό, δε μπορούμε να προβούμε στην ανάλυση του.

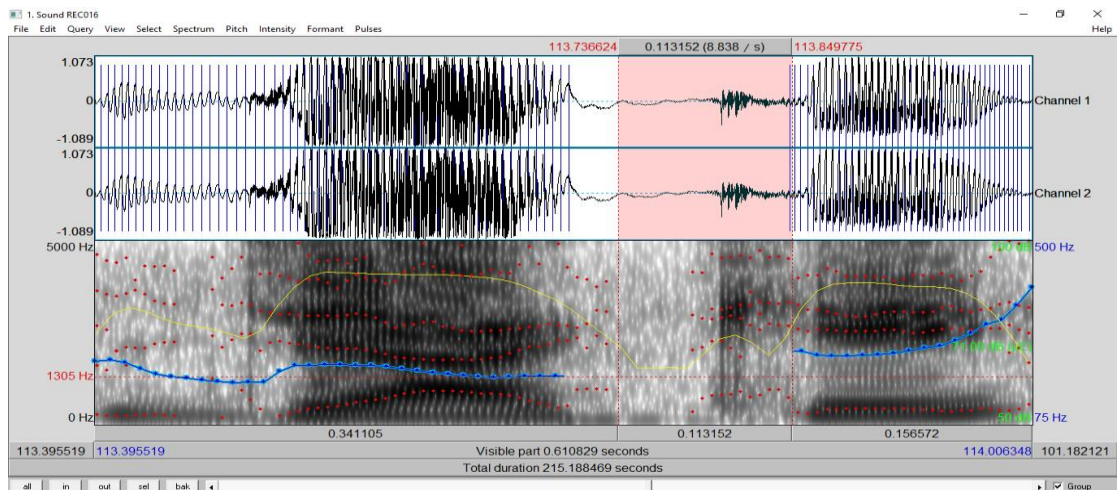
/z/	A3	A11	AE
Διάρκεια /z/	0,1123ms	0,1015ms	0,1112ms

Γυναίκες

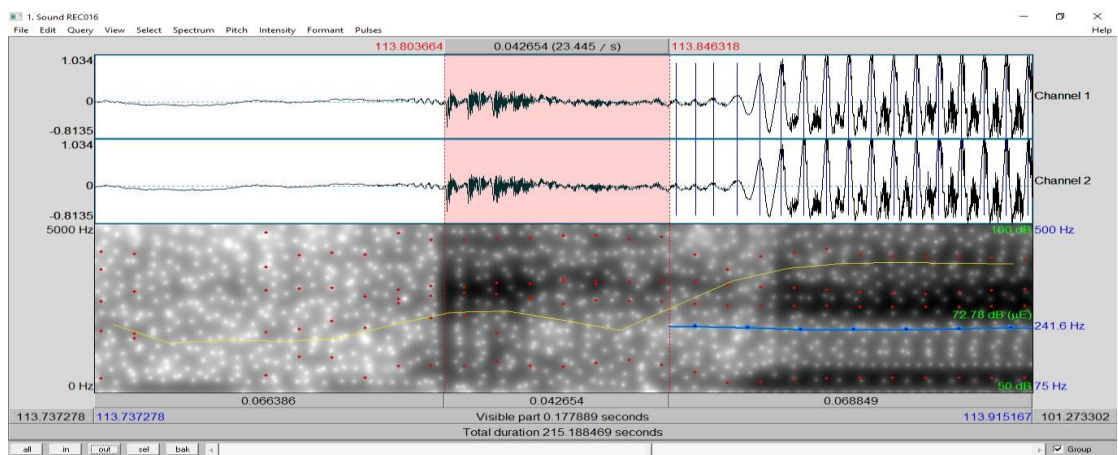
Γυναίκα 6 /'dzaci /



/dz/

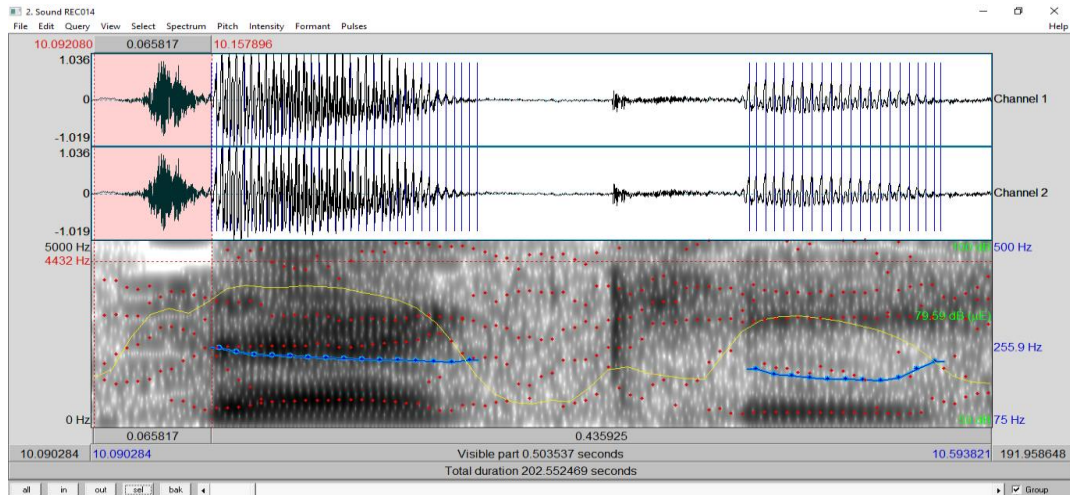


/c/

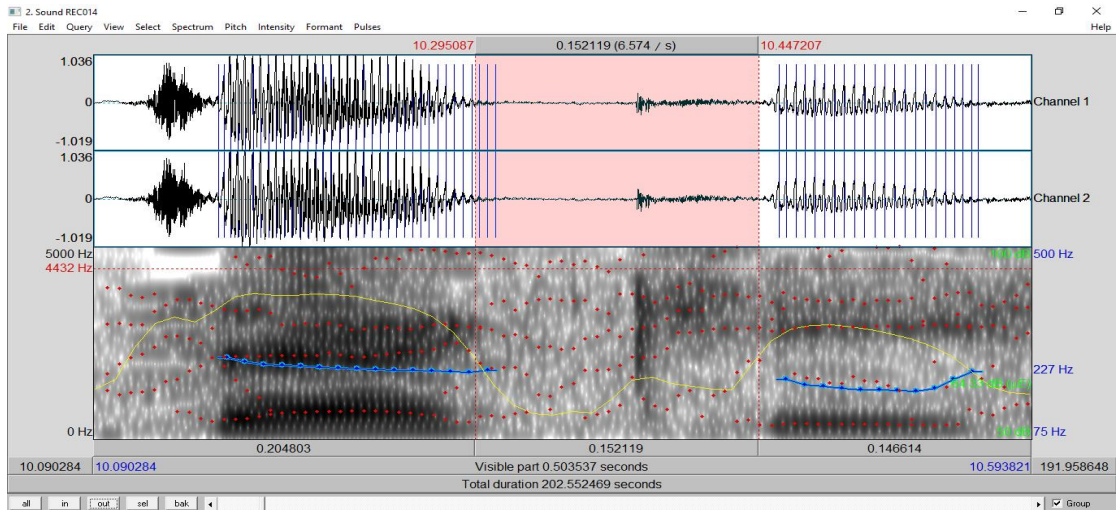


XEΦ /c/

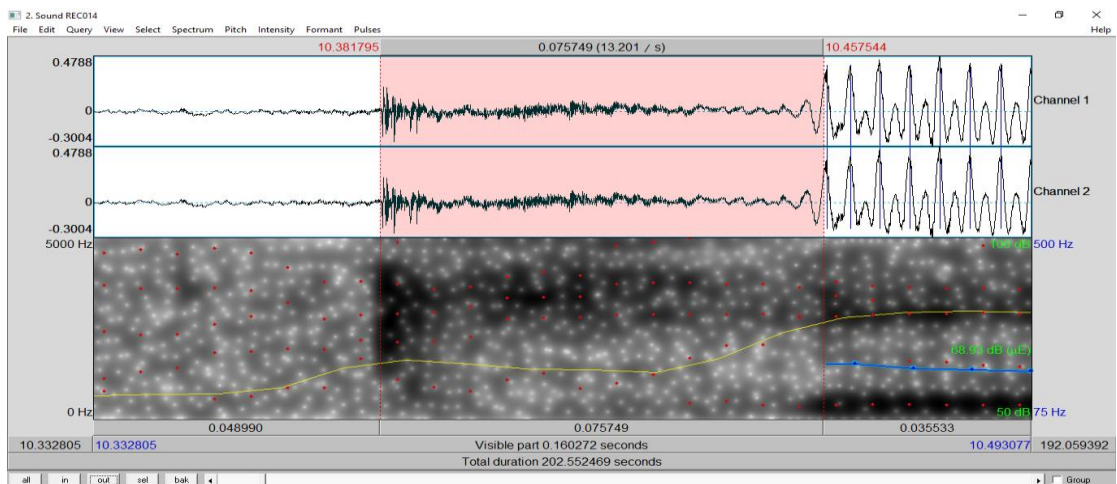
Γυνάρκα 12, / 'dzaci /



/dz/

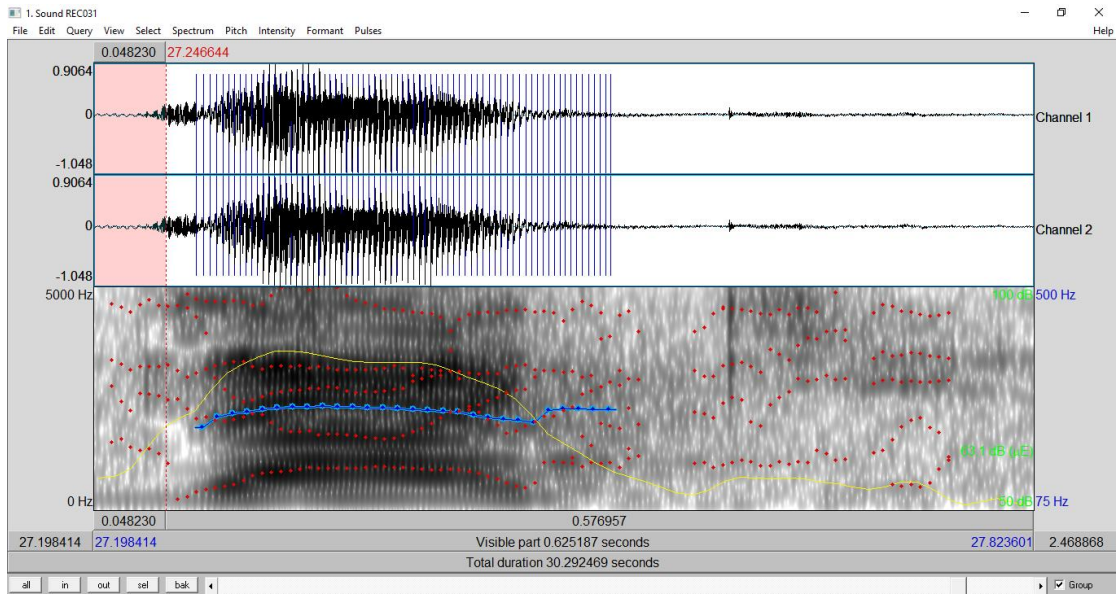


/c/

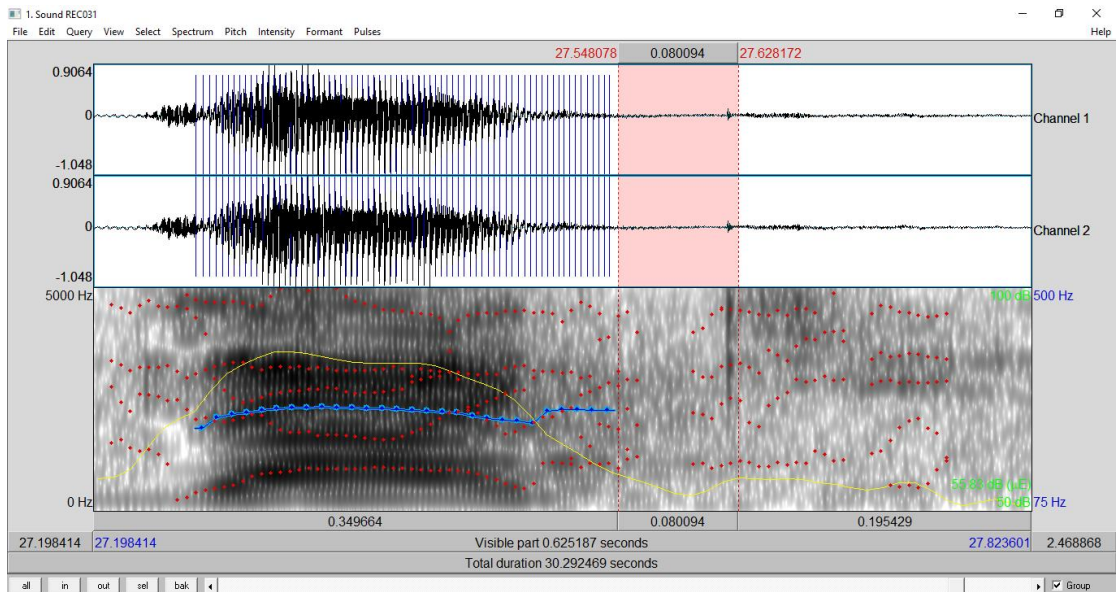


ΧΕΦ /c/

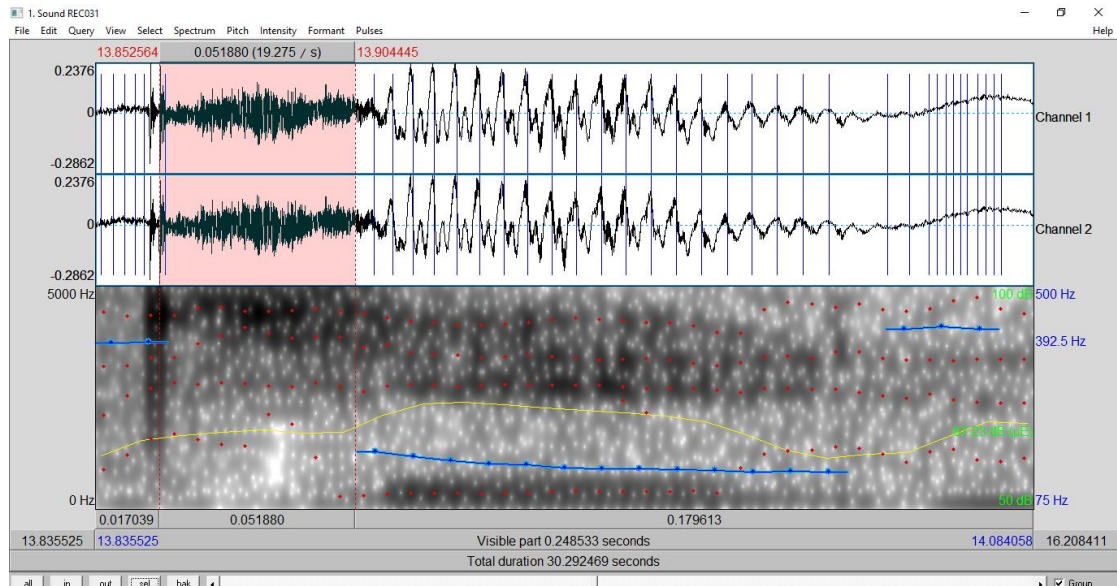
Γυναίκα έρευνας, / 'dzaci /



/dz/



/c/



ΧΕΦ /c/

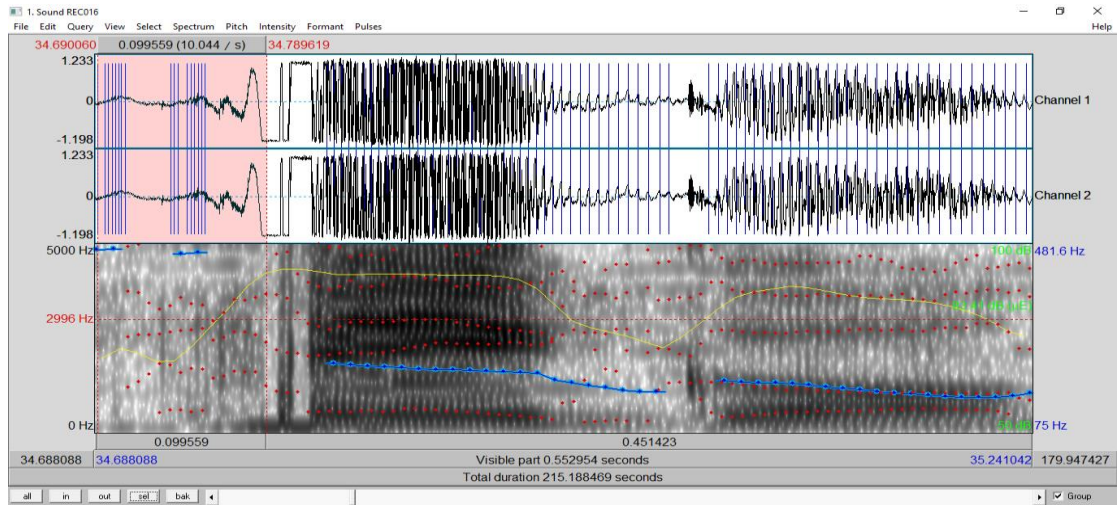
Ξεκινώντας με το /dz/, βλέπουμε στην ΓΕ και στην γυναίκα 6 μία κάθετη γραμμή και έπειτα σκούρο χρώμα στο πάνω μέρος και αγνό στο κάτω μέρος, πράγμα που δεν διαφαίνεται στη γυναίκα 12.

/dz/	Γ6	Γ12	ΓΕ
Διάρκεια /dz/	0,1142ms	0,0658ms	0,0482ms

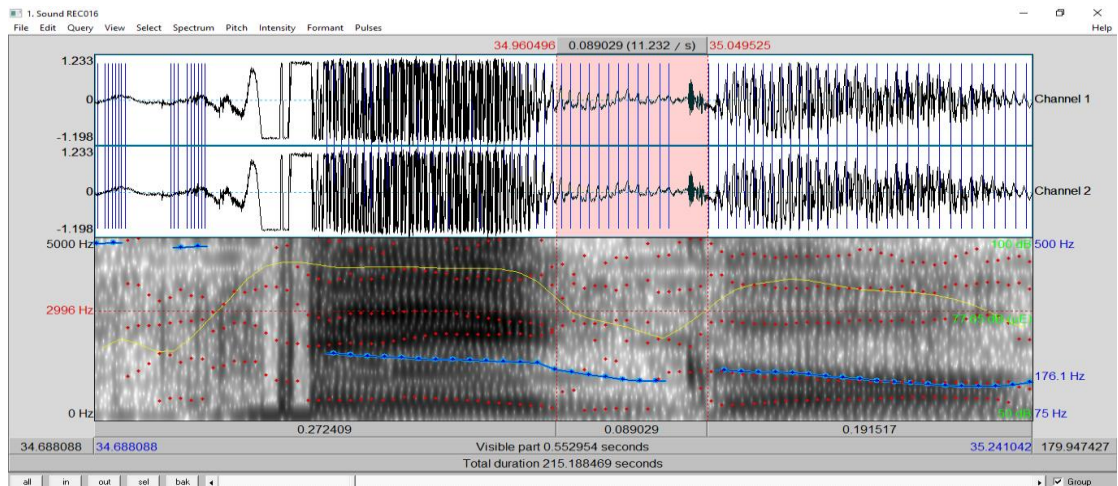
Το φώνημα /c/ καθώς είναι έκκροτο προβλέπεται και παρουσιάζεται με την κάθετη λεπτή μαύρη γραμμή. Και στα τρία φασματογραφήματα ο κρότος είναι φανερός.

/c/	Γ6	Γ12	ΓΕ
Διάρκεια /c/	0,1131ms	0,1521ms	0,0800ms
ΧΕΦ /c/	0,0426ms	0,0757ms	0,0518ms

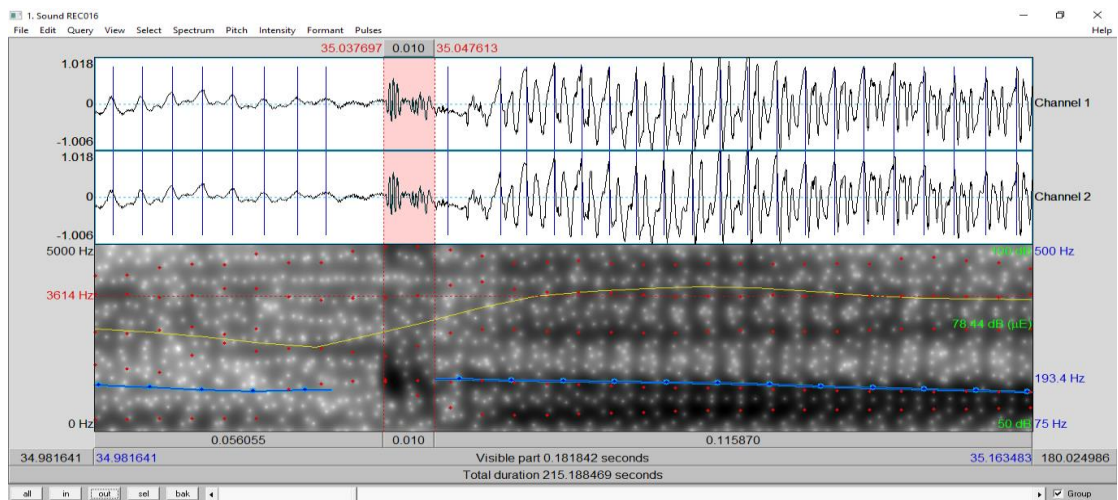
Γυναίκα 6, /'fego/



/f/

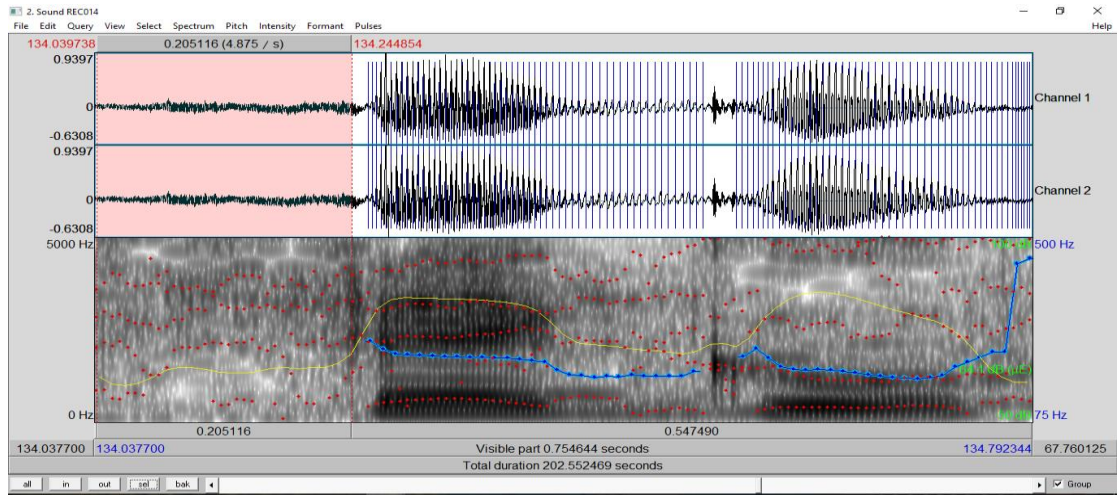


/g/

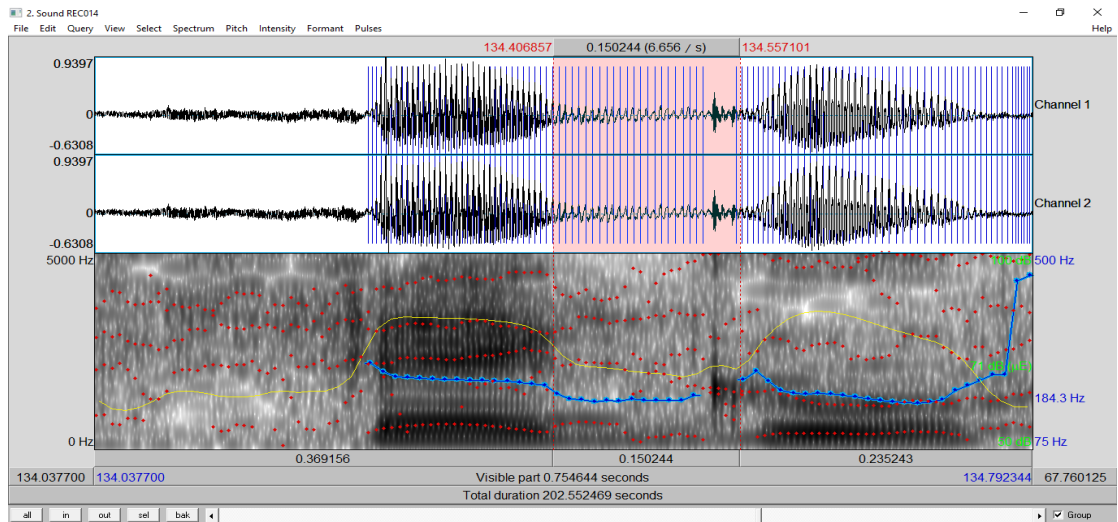


ΧΕΦ /g/

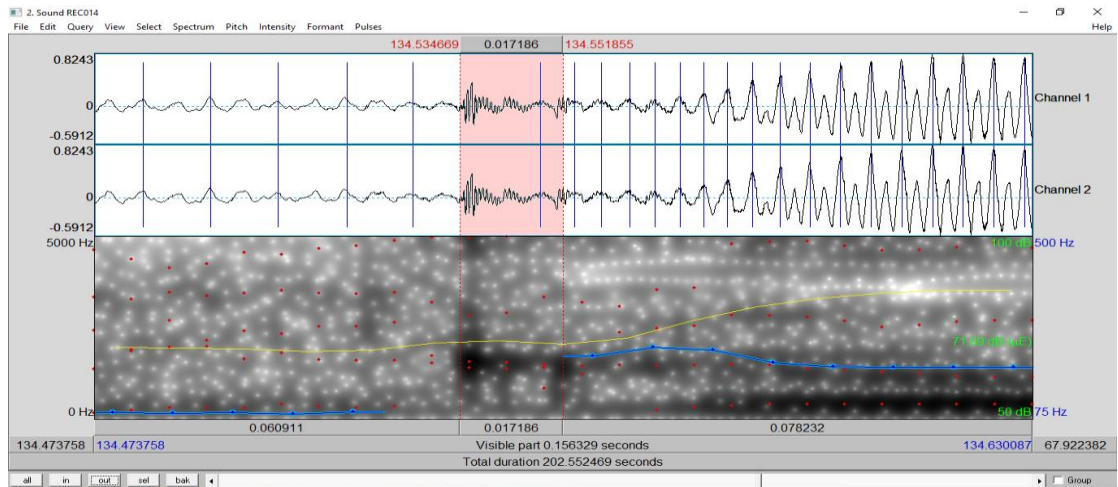
Γυναίκα 12, / 'fego /



/f/

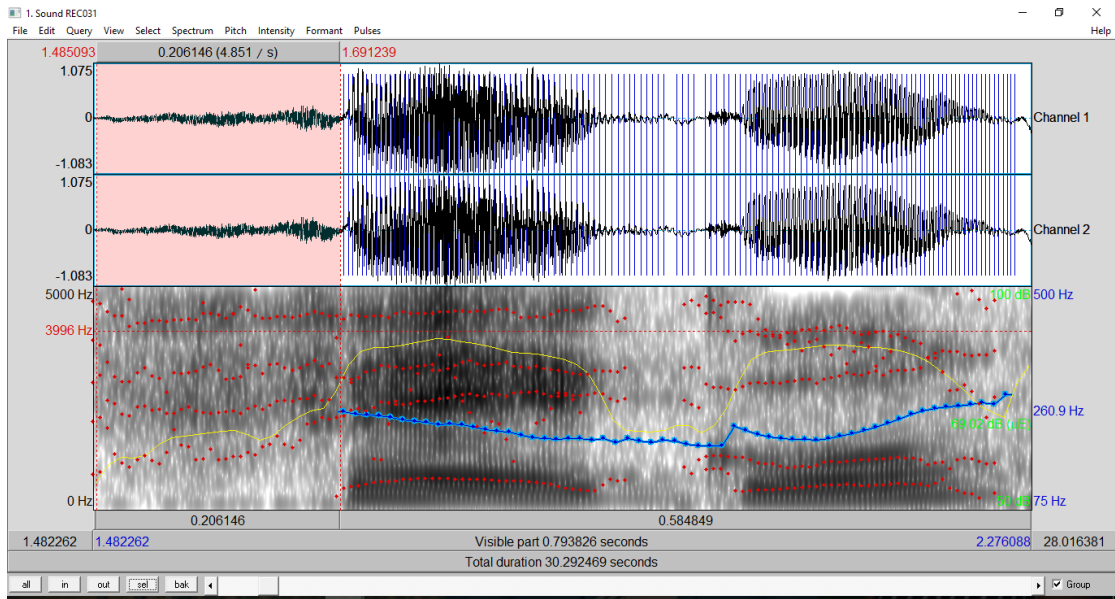


/g/

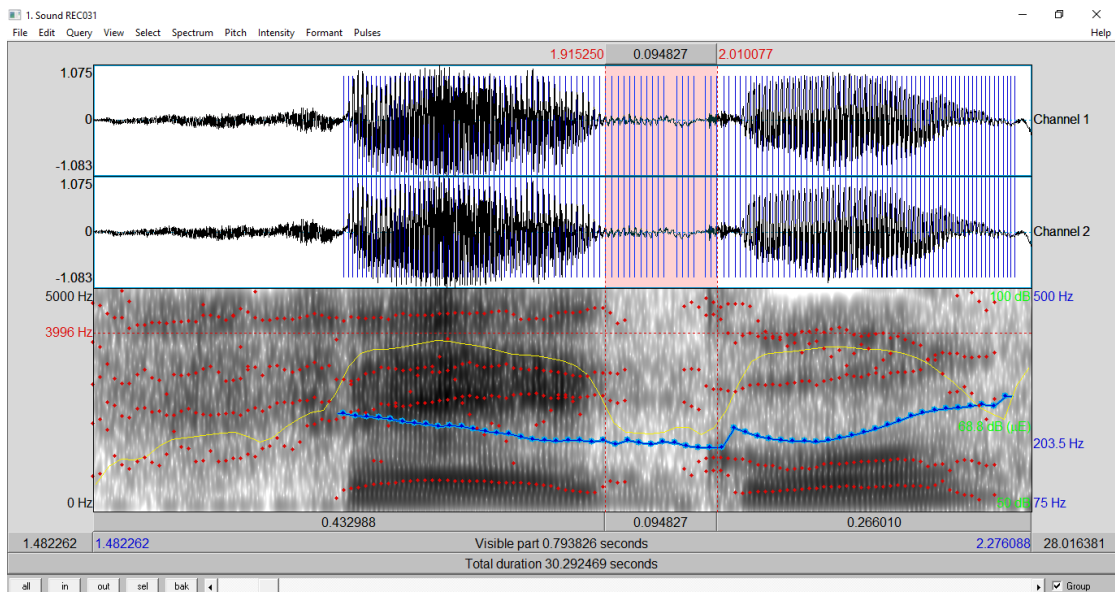


ΧΕΦ /g/

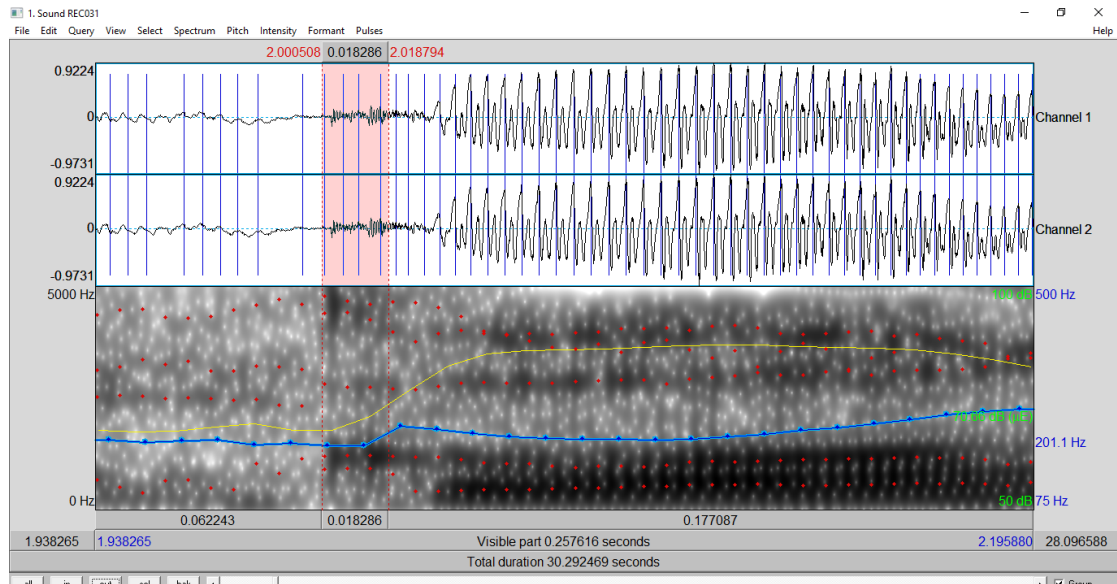
Γυναίκα έρυνας, /'fego/



/f/



/g/



ΧΕΦ /g/

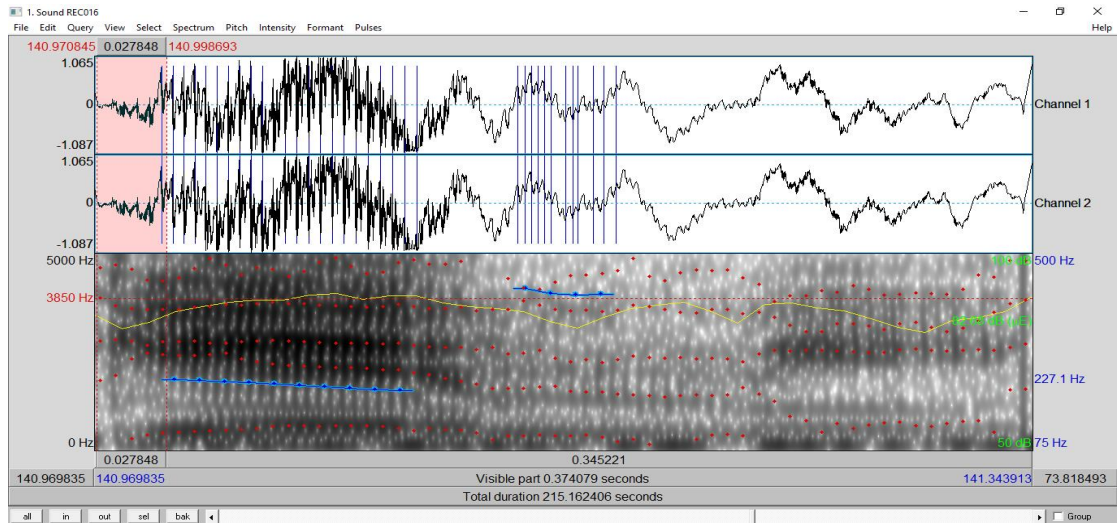
Αρχικά το /f/ γνωρίζουμε ότι είναι τριβόμενο και θα πρέπει να έχει σκούρο χρώμα στο πάνω μέρος και αχνή απόχρωση χαμηλά, πράγμα που φαίνεται και στα φασματογραφήματα της γυναίκας της έρευνας και της γυναίκας 12. Το /f/ στη γυναίκα 6 έχει πιο αχνή αποτύπωση.

/f/	Γ6	Γ12	ΓΕ
Διάρκεια /f/	0,0995ms	0,2051ms	0,2061ms

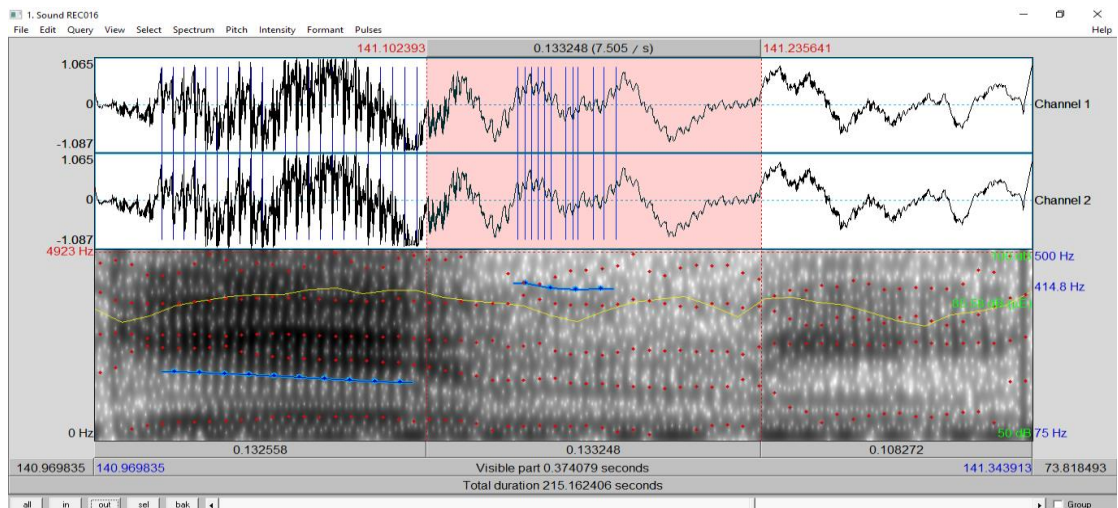
Το φώνημα /g/ ως έκκροτο σημειώνει μια έντονη λεπτή μαύρη κάθετη γραμμή. Αυτό διακρίνεται στις εικόνες όλων των γυναικών που συμμετείχαν.

/g/	Γ6	Γ12	ΓΕ
Διάρκεια /g/	0,0890ms	0,1502ms	0,0948ms
ΧΕΦ /g/	0,010ms	0,0171ms	0,0182ms

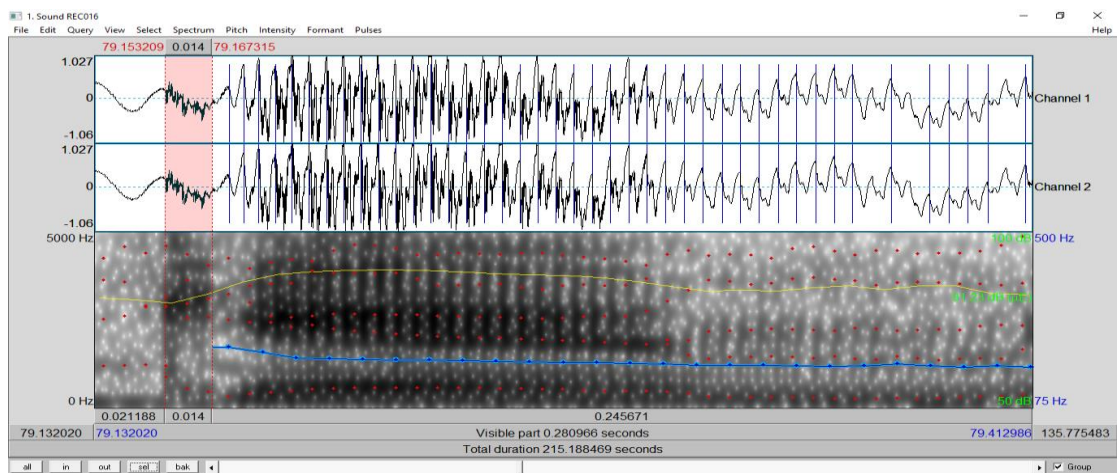
Γυναικά 6, / 'jemi /



/j/

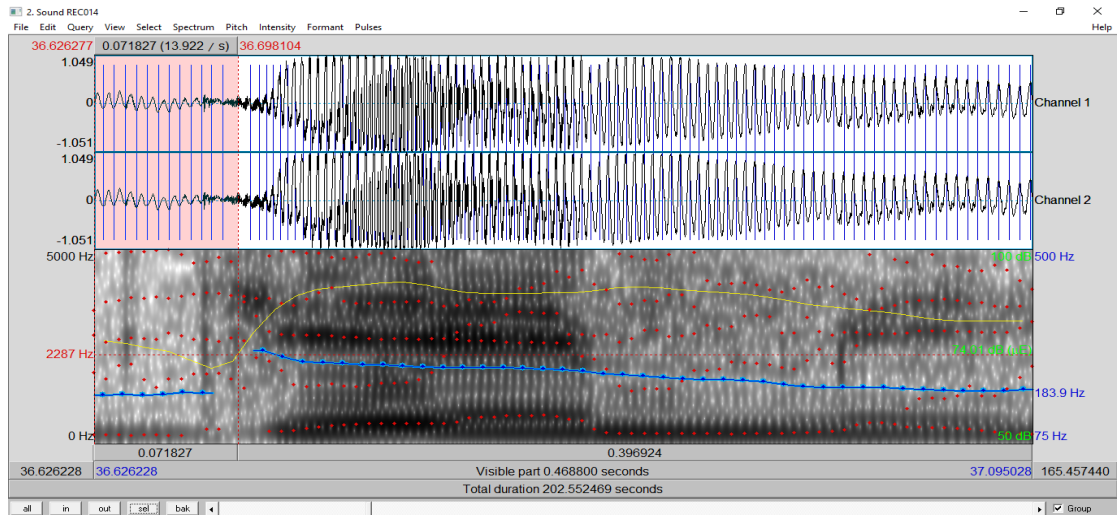


/m/

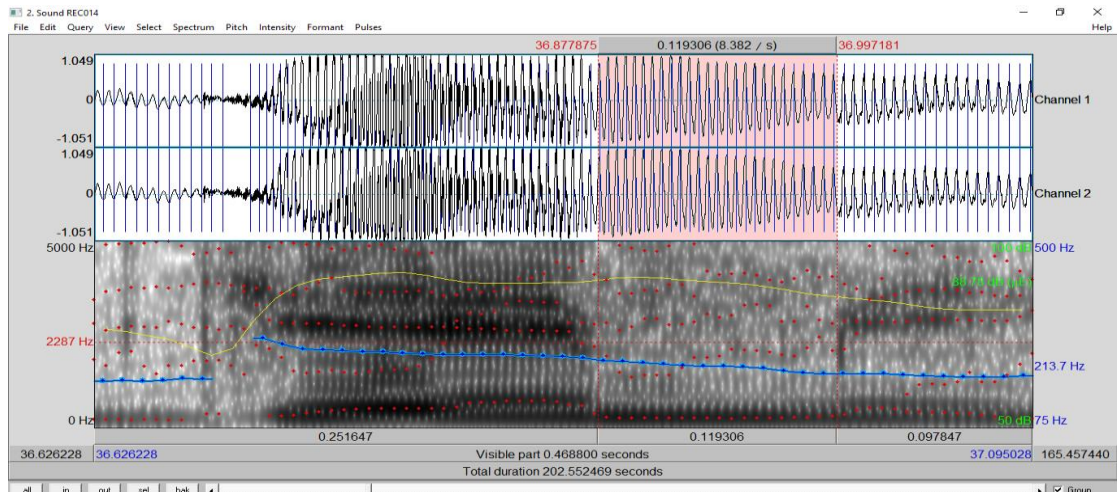


ΧΕΦ /j/

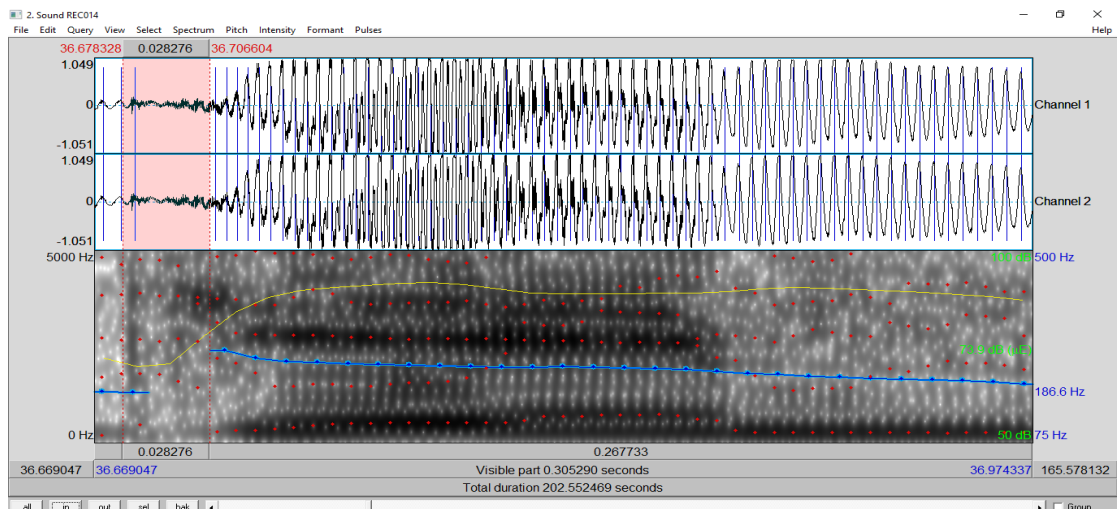
Γυναίκα 12, / 'jemi /



/j/

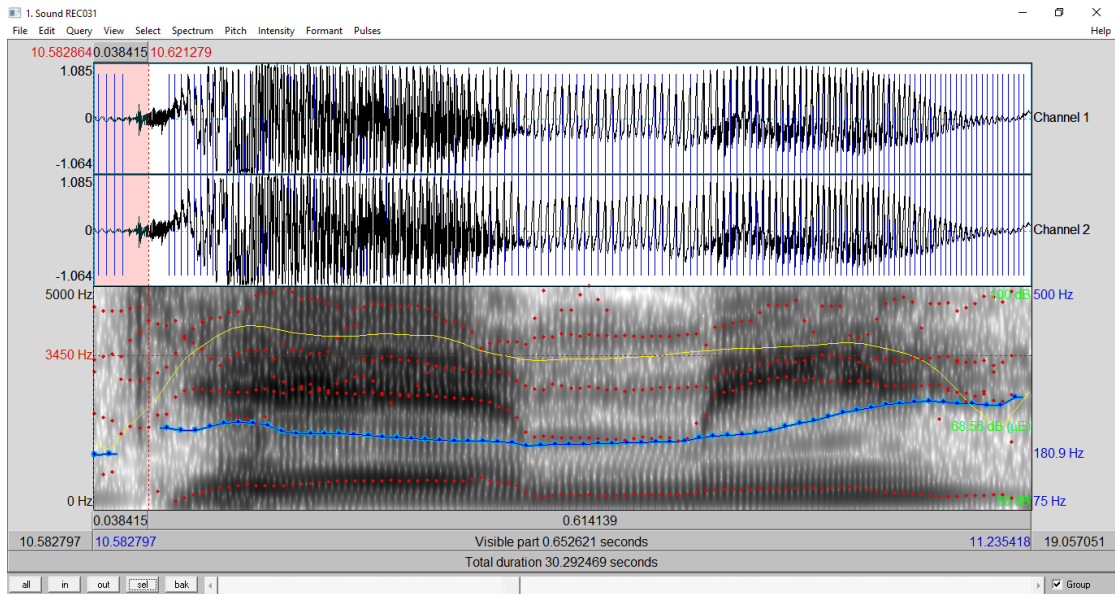


/m/

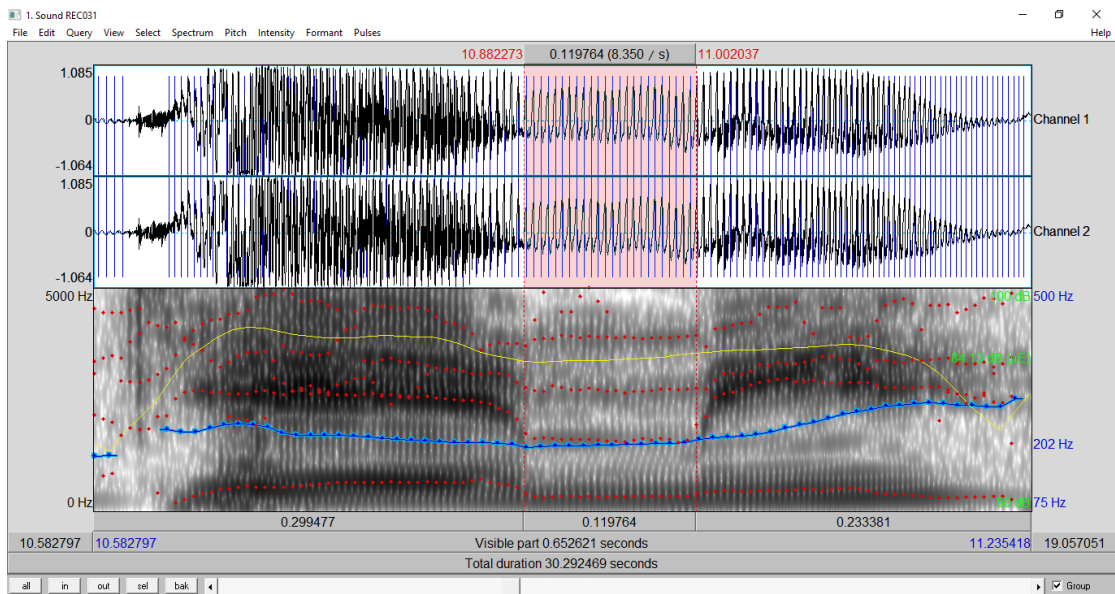


ΧΕΦ /ɣ/

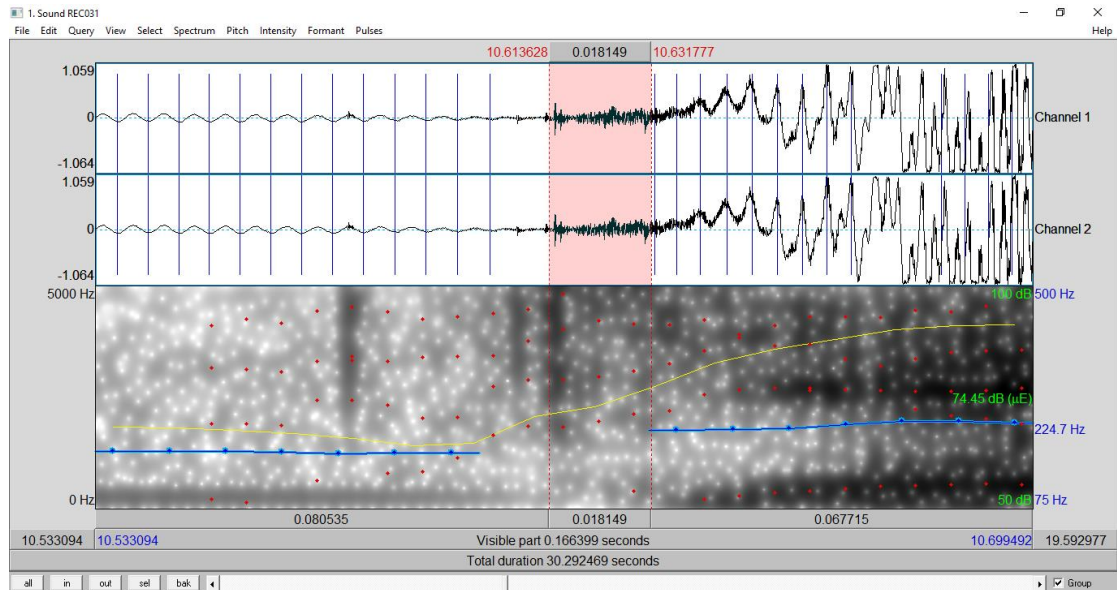
Γυναίκα έρυνας, /ʝemi/



/ʝ/



/m/



XEΦ /j/

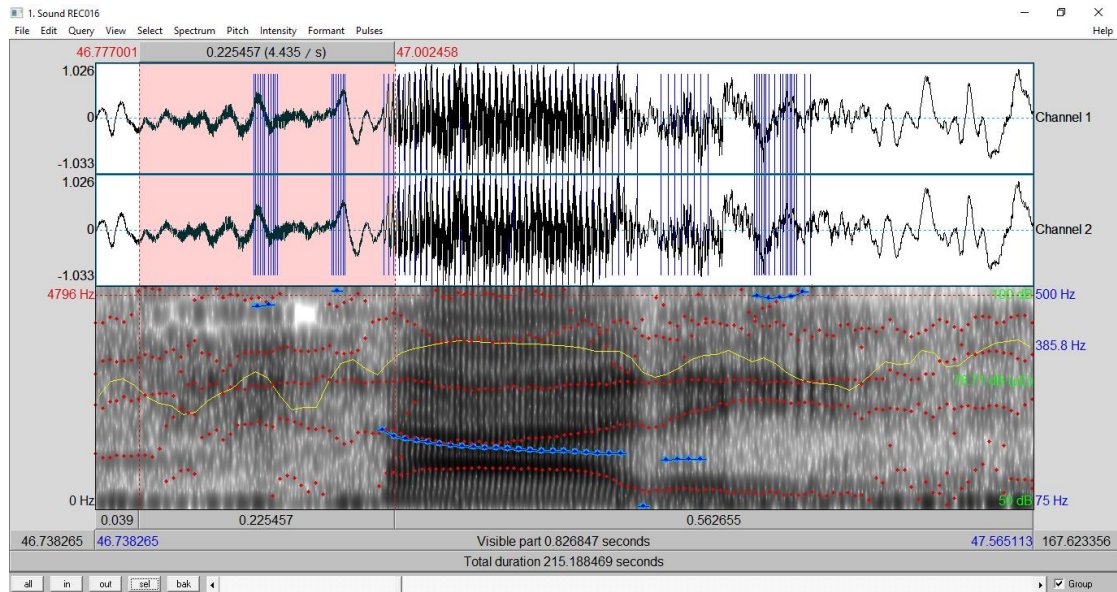
Το έκκροτο /j/ σημειώνεται στην εικόνα ως μια μαύρη κάθετη λεπτή γραμμή. Πράγμα που παρουσιάζεται και στα τρία φασματογραφήματα.

/j/	Γ6	Γ12	ΓE
Διάρκεια /j/	0,0278ms	0,0718ms	0,0384ms
XEΦ /j/	0,014ms	0,0282ms	0,0181ms

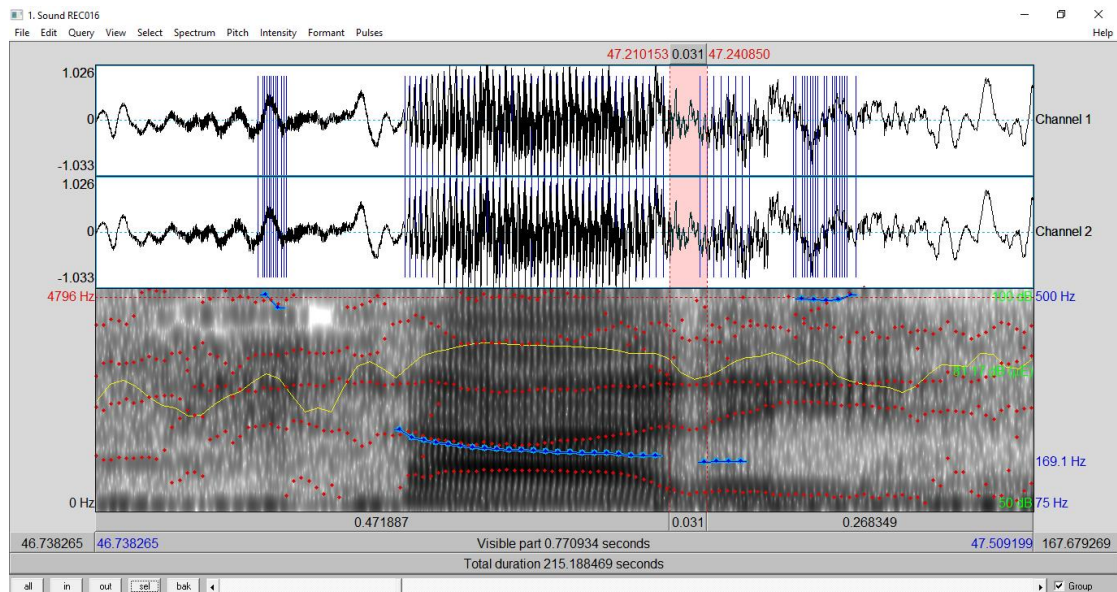
Το ρινικό /m/ είναι σε όλο το μήκος του φασματογραφήματος γκρίζο με κάποια μαύρα στοιχεία στη μέση και στο κάτω μέρος του. Και τα τρία φασματογραφήματα επιβεβαιώνουν τα παραπάνω.

/m/	Γ6	Γ12	ΓE
Διάρκεια /m/	0,1332ms	0,0651ms	0,1197ms

Γυναίκα 6, / 'psari/

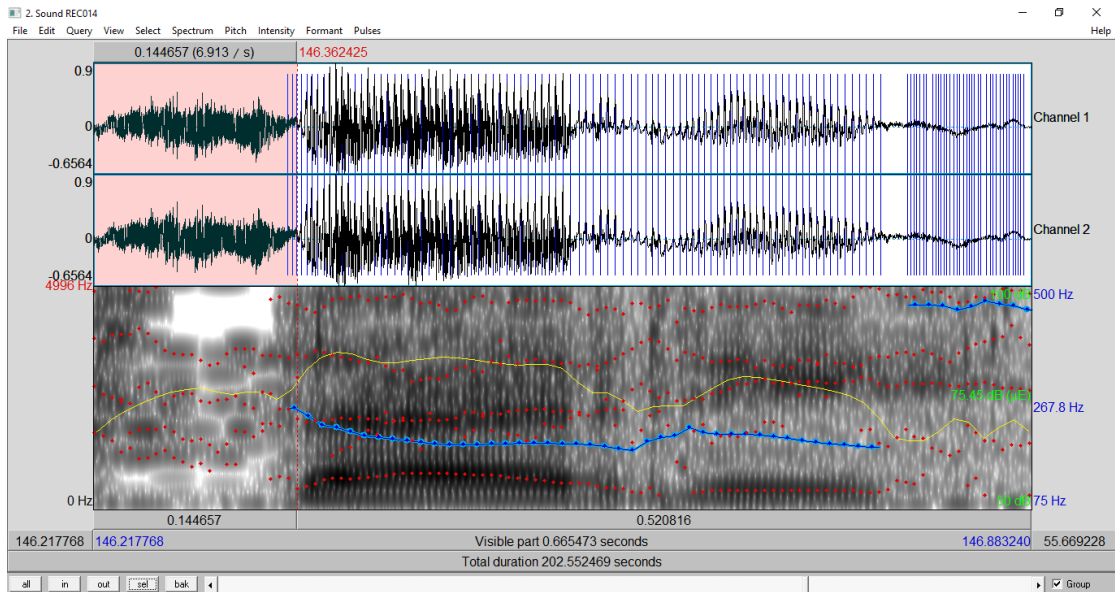


/ps/

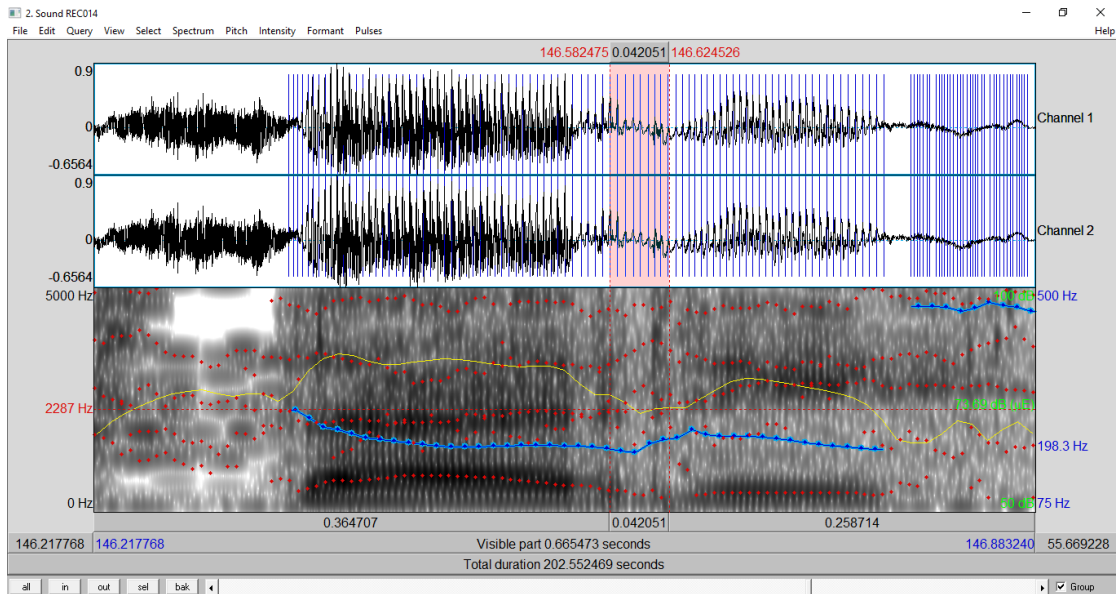


/ɾ/

Γυνάικα 12, / 'psari /

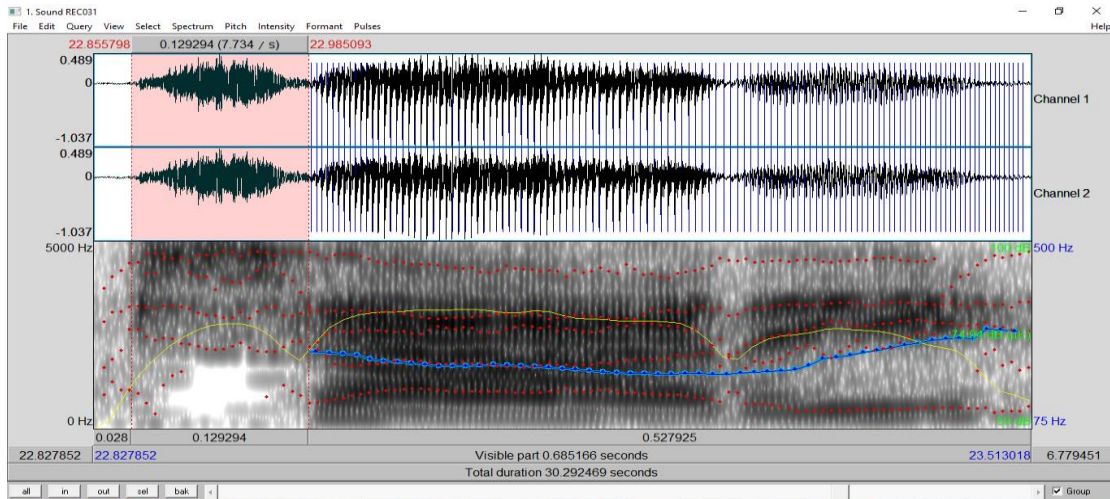


/ps/

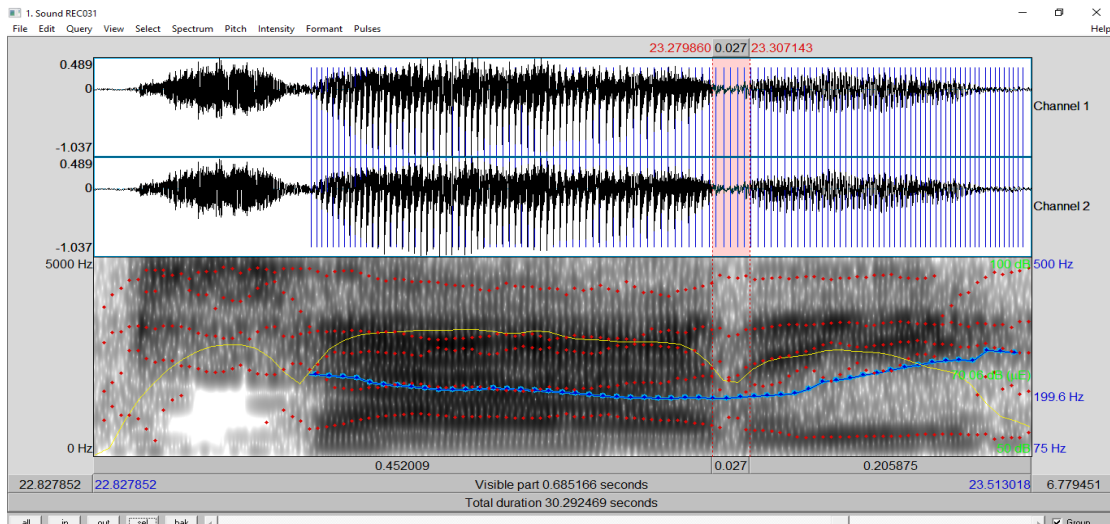


/r/

Γυναίκα έρευνας / 'psari /



/ps/



/r/

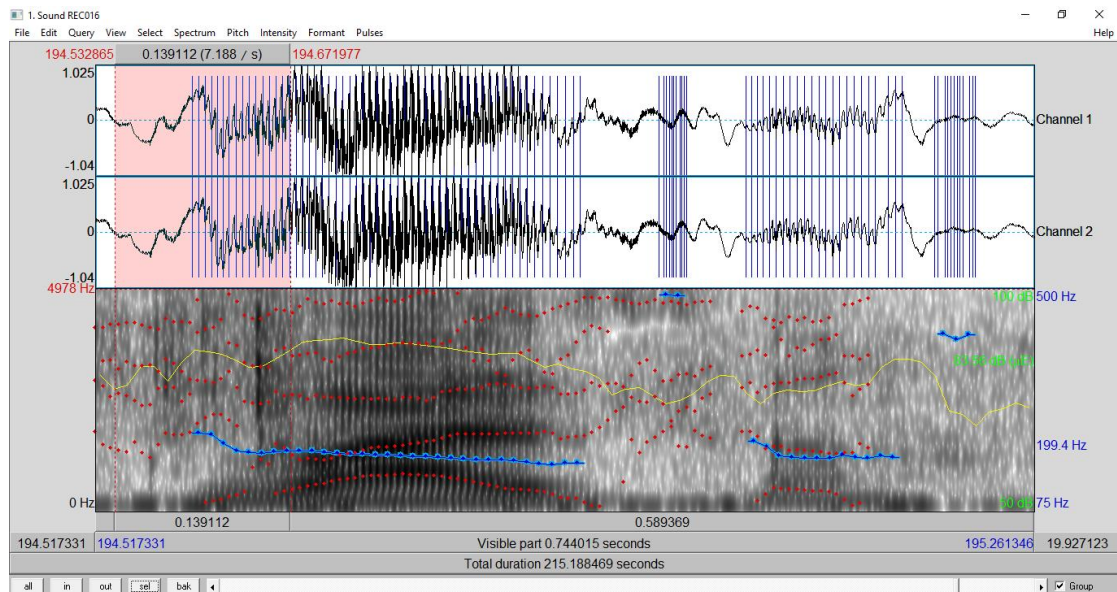
Το /ps/, ως δίφθογγος, δεν έχει σαφή τρόπο και τόπο άρθρωσης. Παρόλα αυτά στο φασματογράφημα της ΓΕ και του ΑΕ όπως είδαμε παραπάνω βλέπουμε μία κάθετη μαύρη γραμμή και ένα συνεχόμενο μαύρο στοιχείο στο πάνω μέρος. Αυτό απεικονίζεται καλύτερα στην Γ6 αλλά όχι στην Γ12 εξαιτίας του λευκού κενού που υπάρχει.

/ps/	Γ6	Γ12	ΓΕ
Διάρκεια /ps/	0,2254ms	0,1446ms	0,1272ms

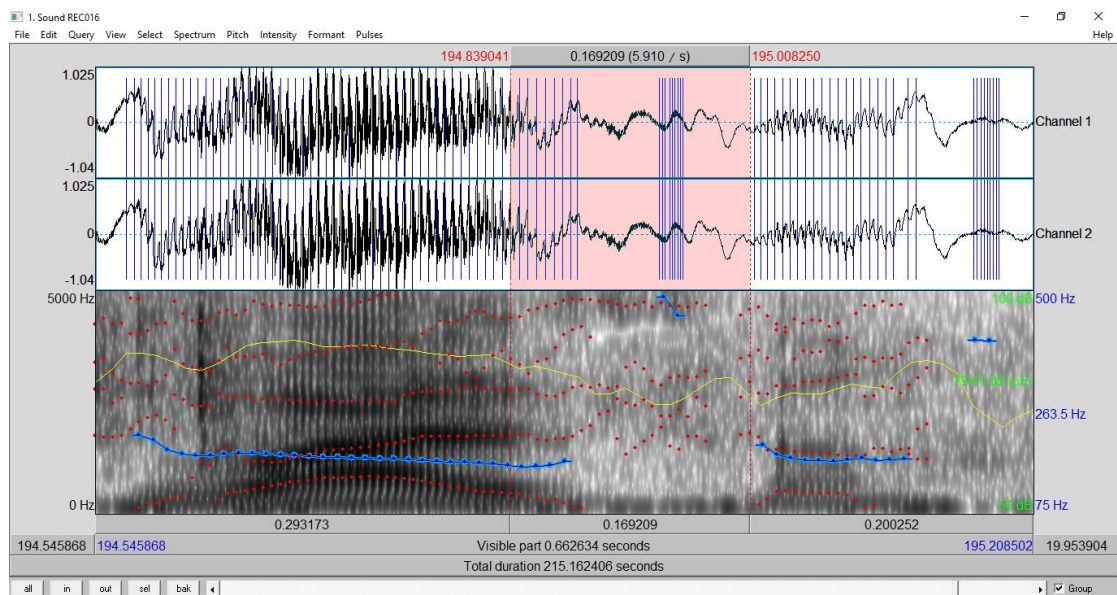
Το /r/ διαφαίνεται με μία κάθετη λευκή γραμμή και στις τρεις συμμετέχουσες.

/ r /	Γ6	Γ12	ΓΕ
Διάρκεια / r /	0,031ms	0,0420ms	0,027ms

Γυναίκα 6, / 'vazo /

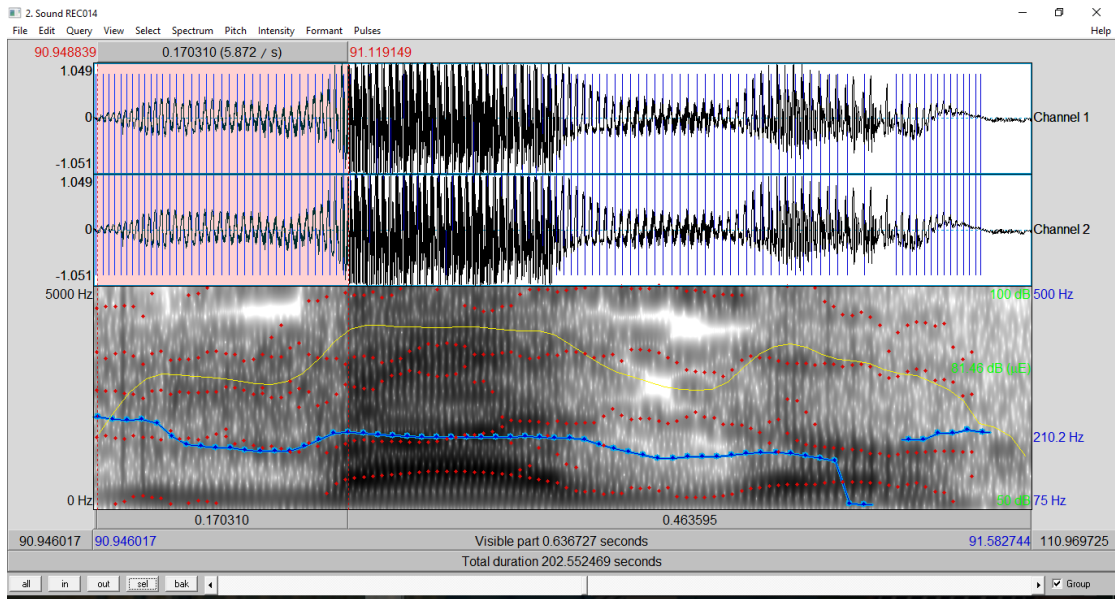


/v/

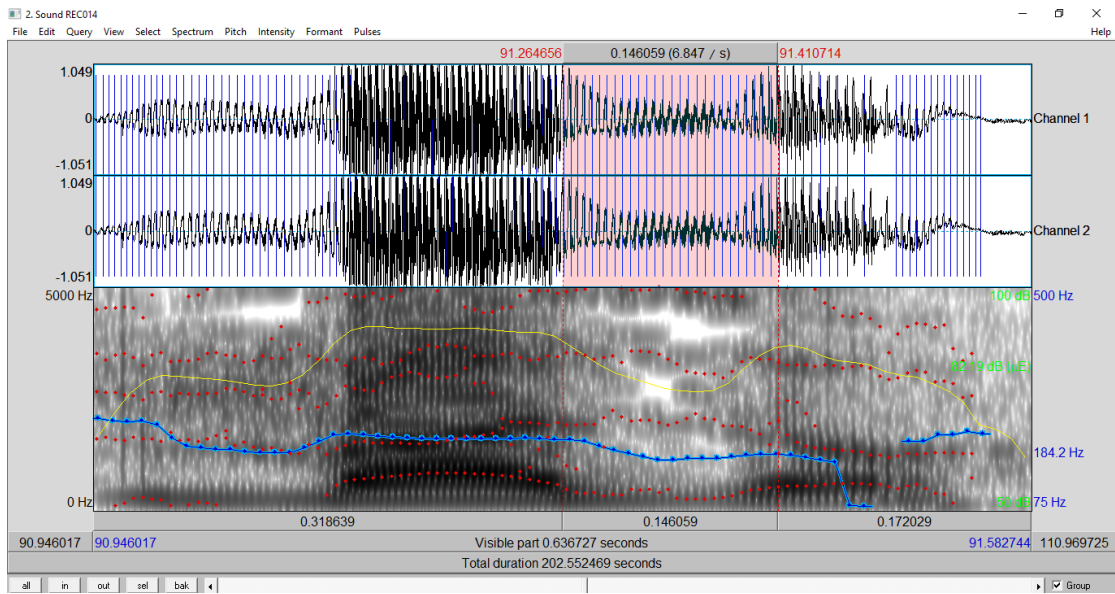


/z/

Γυναίκα 12, / 'vazo /

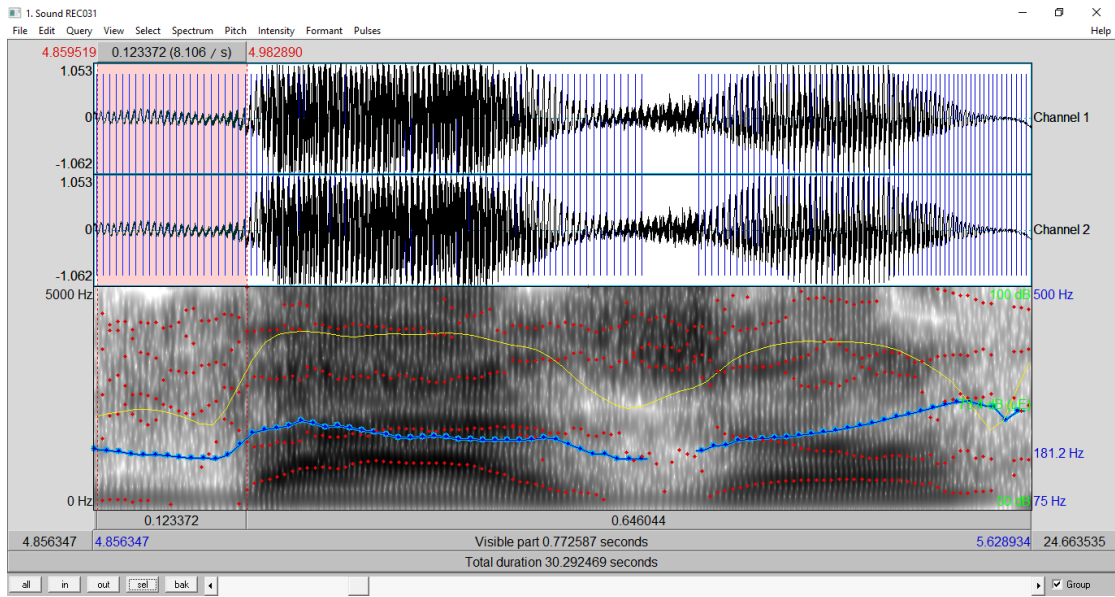


/v/

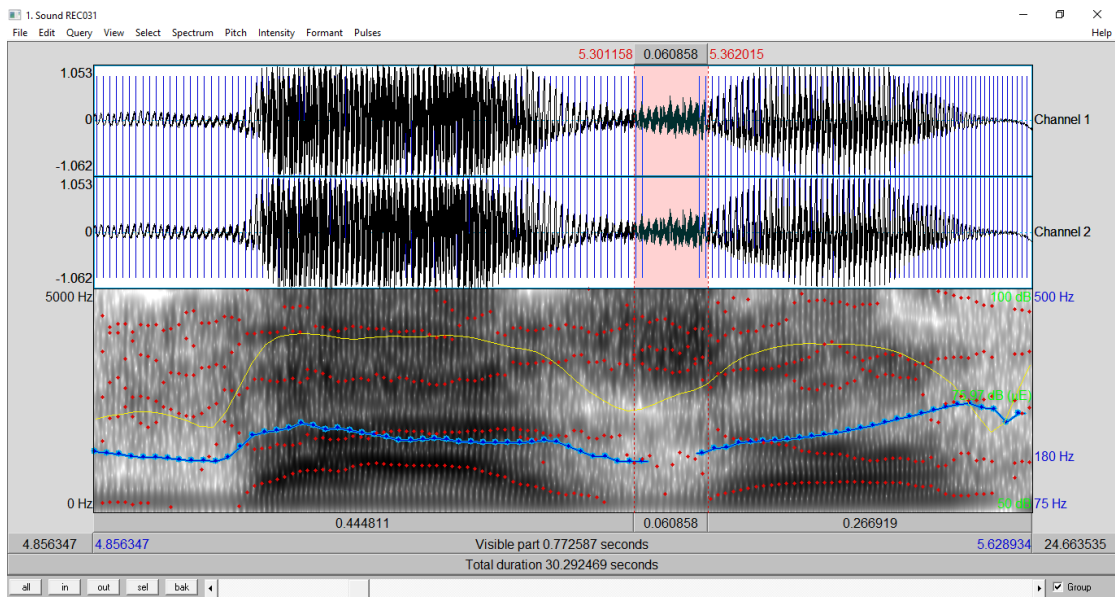


/z/

Γυναίκα έρευνας, / 'vazo /



/v/



/z/

Όσον αφορά το /v/ το οποίο είναι τριβόμενο, αναμένουμε σκούρα απόχρωση στο πάνω μέρος και γκρι στο κάτω. Το παραπάνω συναντάται μόνο στη ΓΕ ενώ στις γυναίκες 6 και 12 βλέπουμε διάσπαρτα μαύρα στοιχεία σε όλο το μήκος του φωνήματος.

/v/	Γ6	Γ12	ΓΕ
Διάρκεια /v/	0,1391ms	0,1703ms	0,1233ms

Τέλος το φώνημα /z/ που είναι συρριστικό τριβόμενο, όπως βλέπουμε και στην ΓΕ είναι εντονότερο το μαύρο στοιχείο στο πάνω μέρος και ανοιχτόχρωμο στο κάτω μέρος. Αντίθετα το /z/ στην Γ6 είναι σε όλο το φάσμα του ανοιχτόχρωμο και της Γ12 δεν αναλύεται λόγω των λεύκων κενών.

/z/	Γ6	Γ12	ΓΕ
Διάρκεια /z/	0,1962ms	0,1460ms	0,0608ms

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1 Συμπεράσματα φωνημάτων



Γράφημα 7-1. Ποσοστό λαθών ανά φώνημα

Στο παραπάνω ραβδόγραμμα απεικονίζεται ο βαθμός δυσκολίας ανά φώνημα στο σύνολο των συμμετεχόντων. Στο οριζόντιο άξονα αναγράφονται τα φωνήματα και οι δίφθογγοι της ελληνικής οι οποίοι χορηγήθηκαν και στον κάθετο άξονα το ποσοστό λαθών για το κάθε φώνημα ξεχωριστά.

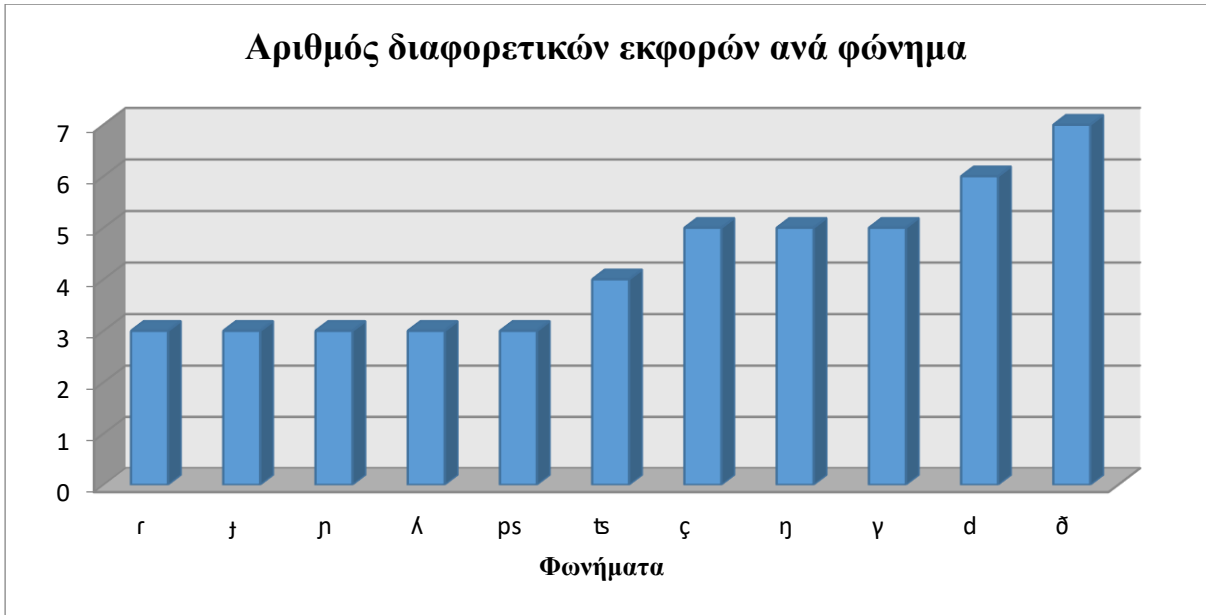
Αναλύοντας λοιπόν το γράφημα συμπεραίνουμε ότι τα φωνήματα τα οποία σημείωσαν μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας είναι τα ακόλουθα : /λ/ με ποσοστό 83,4 %, /ps/ με ποσοστό 80%, /ð/ με ποσοστό 73,4 %, /η/ ,/η/ και /θ/ με ποσοστό 70%. Με βάση τη βιβλιογραφία θα εξηγήσουμε παρακάτω το λόγο για τον οποίο δυσκόλεψαν τα παραπάνω φωνήματα τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα. Αρχικά το φώνημα /λ/ το οποίο είναι αλλόφωνο του ελληνικού φωνήματος /l/, δεν υπάρχει στην Αραβική ούτε στην Περσική γλώσσα. Άλλωστε, όπως γνωρίζουμε τα Αραβικά και τα Φαρσί δεν έχουν αλλόφωνα σύμφωνα με το ΔΦΑ. Στην συνέχεια ο δίφθογγος /ps/ παρουσίασε επίσης μεγάλο ποσοστό δυσκολίας καθώς καμία γλώσσα δεν διαθέτει δίφθογγους. Αξιοσημείωτο όμως είναι το γεγονός, ότι ο δίφθογγος /ks/ δεν παρουσίασε καμία λανθασμένη παραγωγή. Έπειτα, το φώνημα /ð/ όπως διαπιστώσαμε παράγεται μόνο στην Ελληνική και στην Αραβική γλώσσα. Επομένως θα περιμέναμε να σημειώσουν οι συμμετέχοντες με μητρική γλώσσα τα Φαρσί μεγαλύτερη δυσκολία. Αντ' αυτού παρατηρήσαμε ίδια δυσκολία από όλα τα άτομα ανεξαρτήτως μητρικής γλώσσας. Το φώνημα αυτό είναι οδοντικό και τα περισσότερα φωνήματα τους είναι λαρυγγικά, φαρυγγικά και σταφυλικά άρα είναι λογικό να μην μπορούν να το παράγουν με τόση ευκολία. Τα παραπάνω ισχύουν και με το φώνημα /θ/ που είναι και αυτό οδοντικό και συναντάται μόνο στην Ελληνική και στην Αραβική γλώσσα. Επιπλέον, σημαντικό ποσοστό αδυναμίας παραγωγής φανερώνεται

στα φωνήματα /η/, /ρ/. Τα φωνήματα αυτά δεν υπάρχουν σε καμία από αυτές τις γλώσσες, έτσι τους είναι άγνωστα και είναι δύσκολο να τα παράγουν αλλά και να τα αντιληφθούν ακουστικά.

Αμέσως μετά, μέτρια δυσκολία αντιμετώπισαν με τα φωνήματα /ts/ με ποσοστό 50%, /d/ και /ç/ με ποσοστό 47%. Το φώνημα /ts/ δεν υπάρχει στην Αραβική και στην Περσική γλώσσα. Πρέπει όμως να πούμε ότι το φώνημα /ts/ είναι πολύ κοντά στο /ʃ/ και /tʃ/ της Αραβικής και της Περσικής. Παρόλα αυτά, με βάση τα δεδομένα που συλλέχθηκαν, λανθασμένες παραγωγές καταγράφηκαν από 15 συμμετέχοντες. Τα άτομα δυσκολευτήκαν ακόμα και με την παραγωγή του φωνήματος /d/. Το φώνημα /d/ παρουσιάζεται και στις 2 γλώσσες πράγμα που μας δημιουργεί απορία για το πώς σημείωσε 47% δυσκολία. Τα λάθη μπορεί να αποδίδονται στο φωνημικό περιβάλλον στο οποίο βρισκόταν το φώνημα /d/. Θα μπορούσε να λειτουργήσει καλύτερα και να το αντιληφθούν ίσως σε μία λέξη ή ακόμη καλύτερα, μεμονωμένα. Τελειώνοντας με τα φωνήματα που σημείωσαν μέτριο βαθμό δυσκολίας, θα αναλύσουμε τον λόγο για τον οποίο βρίσκεται σε αυτή την κατάταξη το φώνημα /ç/. Το /ç/ είναι αλλόφωνο του φωνήματος /x/ και δεν συναντάται σε καμία από τις άλλες γλώσσες. Έτσι λοιπόν είναι λογικό να μη παράγεται από κάποιους μιας και δεν υπάρχει στην δική τους γλώσσα.

Παρακάτω θα σχολιάσουμε τα φωνήματα που παρουσίασαν ελάχιστη δυσκολία τα οποία είναι τα εξής: /v/ με ποσοστό 20% ,/γ/ και /r/ με ποσοστό 13,4% , /n/ και /dz/ με ποσοστό 10%, /p/, /m/, /t/, /χ/, /c/, /j/ με ποσοστό 10% και /g/, /j /, /s/ με ποσοστό 3,4%. Τα φωνήματα που δυσκόλεψαν λιγότερο τα άτομα είναι 14 εκ των οποίων τα: /γ/, /n/, /x/, /m/, /g/, /s/ και /t/ υπάρχουν και στις 2 γλώσσες εξού και το χαμηλό ποσοστό αδυναμίας παραγωγής τους. Στις γλώσσες όμως αυτές δεν κατανέμονται τα φωνήματα /v/, /c/, /j/, /dz/, /j/ και /r/. Με βάση την βιβλιογραφία και πιθανές υποθέσεις που προέκυψαν κατά την ανάλυσή τους καταλήγουμε στο ότι το φώνημα /v/ αν και ανύπαρκτο και στις δυο γλώσσες μοιάζει με το φώνημα /f/ της γλώσσας τους που αλλάζει μόνο ως προς την ηχηρότητα. Γι' αυτό τον λόγο λοιπόν έκαναν λάθος το /v/ μόλις 6 άτομα. Το φώνημα /c/ τώρα ως αλλόφωνο του ελληνικού φωνήματος /k/ το παρήγαγαν λανθασμένα μόνο 2 άτομα γιατί το αλλόφωνο του δηλαδή το /k/ υπάρχει και στις 2 γλώσσες . Παρομοίως το φώνημα /j/ σημείωσε 2 λανθασμένες παραγωγές καθώς το /j/ έχει ως αλλόφωνο το /g/ το οποίο το έχουν και οι δύο γλώσσες. Στην ίδια κατηγορία ανήκει και το φώνημα /j/ ως αλλόφωνο του /γ/ και παρουσίασε μία μόνο λανθασμένη παραγωγή. Αναφορικά με το φώνημα /dz/ , ομοιάζει εν μέρει με τα προστριβόμενα /z/ και / dz/ της Αραβικής και της Περσικής επομένως, είναι εύκολη η παραγωγή τους. Τέλος, το /r/ ομοιάζει με το /r/ που βρίσκεται και στις δυο γλώσσες και αλλάζει μόνο ως προς τον τρόπο.

Κλείνοντας, τα φωνήματα /b/, /f/, /z/, /l/, /k/, /ks/ είναι αυτά με καμία λάθος παραγωγή. Το παραπάνω αποτελέσματα, αποδίδεται στο γεγονός πως εξαιρεμένου του /ks/, είναι φωνήματα παρόντα και γνώριμα στις άλλες γλώσσες. Ωστόσο το /ks/, αν και δίφθογγος, ήταν και αυτό στα φωνήματα στα οποία η απόδοση των συμμετεχόντων ήταν εξαιρετική. Ενδέχεται, ο δίφθογγος αυτός, ή λόγω πιο συχνής ακουστικής επαφής ή λόγω φωνημικού περιβάλλοντος να ενίσχυσε την απόδοση αυτή.



Γράφημα 7-2. Αριθμός διαφορετικών εκφορών ανά φώνημα

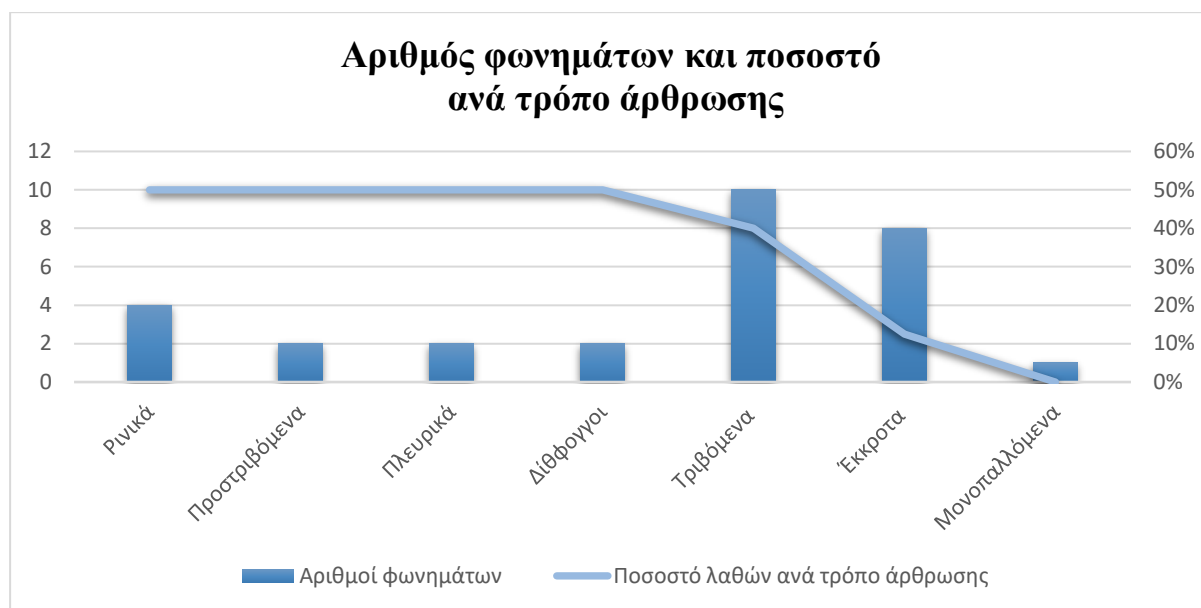
Σημαντικό είναι επίσης να αναλύσουμε την ποικιλία λαθών ανά φώνημα. Παραπάνω απεικονίζεται γράφημα στο οποίο παρουσιάζονται τα φωνήματα με τον μεγαλύτερο αριθμό διαφορετικών εκφορών. Στον οριζόντιο άξονα έχουν κατανεμηθεί τα φωνήματα που σημείωσαν ποικιλία διαφορετικών εκφορών. Ενώ στον κάθετο άξονα αναγράφεται ο αριθμός διαφορετικών εκφορών που κυμαίνεται από 3 έως 7 ποικίλες παραγωγές.

Τα φωνήματα αυτά κατά αύξουσα σειρά είναι τα: /r/, /j/, /ɲ/, /λ/, /ps/, /ts/, /ʒ/, /ɨ/, /γ/, /d/, /ð/. Από αυτά, τα /λ/, /ps/, /ð/, /ɲ/, /ɨ/, σημείωσαν τα μεγαλύτερα ποσοστά δυσκολίας οπότε είναι λογικό να έχουν διαφορετικές εκφορές, αφού τα άτομα δεν τα γνώριζαν και προσπαθούσαν να τα εκφέρουν με κάθε τρόπο. Εν συνεχεία, το φώνημα /r/ είχε ποικίλες παραγωγές αλλά πάντα οι αλλαγές αφορούσαν τον τρόπο αφού οι διαφορετικές εκφορές του είναι οι εξής: /r/, /r̥/, /r̄/. Αιτιολογία για τις διαφορετικές παραγωγές /j/ και του /ʒ/ είναι ότι δεν υπάρχουν στις γλώσσες τους και ότι τα λάθη τους δηλώνουν ότι οι συμμετέχοντες προσπάθησαν να φτάσουν την παραγωγή μέσω της παραγωγής των αλλόφωνων, δηλαδή για την εκφορά του /j/ είπαν /g/. Έπειτα το φώνημα /ts/ είχε ως διαφορετικές εκφορές τα εξής: /s/, /ps/, /ks/, /t/ άρα αντιλαμβάνονταν το ένα από τα δύο φωνήματα από το οποίο αποτελείται το /ts/.

Επόμενο ερώτημα στο οποίο θα απαντήσουμε είναι πως ένα φώνημα σαν το /γ/ που υπάρχει και στις δύο γλώσσες μπορεί να σημειώσει 5 διαφορετικές εκφορές. Καταλήγουμε στο ότι μπορεί να μην άκουσαν καλά οι συμμετέχοντες και να οδηγήθηκαν σε λάθος. Τελειώνοντας τις αναλύσεις σχετικά με την ποικιλία λαθών βλέπουμε ότι το /d/ είχε 6 διαφορετικά λάθη. Η παραγωγή του /d/ έγινε ως /nd/, /nt/, /ð/, /l/, /t/ και έτσι παρατηρείται ότι δεν ξεφεύγει από τον τόπο (φατνιακά). Επιπλέον θα μπορούσαμε να δικαιολογήσουμε τις πολλές διαφορετικές εκφορές σε σχέση με τα υπόλοιπα φωνήματα γιατί τα φατνιακά έχουν μεγαλύτερο εύρος στο οποίο μπορεί κανείς να παράγει φωνήματα σε σχέση με άλλα φωνήματα λ.χ. τα διχειλικά.

Εν κατακλείδι, οι παραγωγές των φωνημάτων με τις περισσότερες εκφορές δεν ξέφυγαν πολύ από τον τόπο άρθρωσης του αρχικού φωνήματος καθώς κυμαίνονται στο ίδιο περίπου περιβάλλον. Δηλαδή τα οδοντικά γίνονται φατνιακά και χειλοδοντικά και τα φατνιακά γίνονται κυρίως οδοντικά. Αναφορικά με τα υπερωικά επηρεάζονται κι από τους 2 παράγοντες τόπου

και τρόπου άρθρωσης καθώς οι εκφορές στο /η/ και στο /γ/ πραγματοποιήθηκαν ως /l/ και /t/ τα οποία διαφέρουν σε τόπο και τρόπο άρθρωσης ταυτοχρόνως.



Γράφημα 7-3. Αριθμός φωνημάτων & ποσοστό ανά τρόπο άρθρωσης

Το παραπάνω σύνθετο γράφημα, αναλογεί στους τρόπους άρθρωσης και πόσο ο καθένας από αυτούς δυσκόλεψε τους συμμετέχοντες στην παραγωγή των ελληνικών φωνημάτων. Στον οριζόντιο άξονα αναγράφονται οι τρόποι άρθρωσης των φωνημάτων που χορηγήθηκαν, στον αριστερό άξονα ο αριθμός των φωνημάτων του κάθε τρόπου άρθρωσης και στο δεξιό το ποσοστό λαθών για τον κάθε τρόπο άρθρωσης. Οι ράβδοι κινούνται βάσει του αριθμού των φωνημάτων και η οριζόντια κατιούσα μπλε γραμμή βάσει του ποσοστού λαθών.

Βλέποντας λοιπόν τη διαμόρφωση του γραφήματος και βάσει των αποτελεσμάτων που προαναφέραμε, συμπεραίνουμε πως μεγαλύτερη δυσκολία υπήρξε στα φωνήματα με τρόπο άρθρωσης ρινικά, προστριβόμενα, πλευρικά καθώς και στους δίφθογγους. Πιο συγκεκριμένα, χορηγήθηκαν από 2 προστριβόμενα, 2 πλευρικά και 2 δίφθογγοι, όπου υπήρξαν 50% αποτυχημένες παραγωγές, με ένα λάθος στην κάθε κατηγορία. Από την άλλη, στα ρινικά φωνήματα χορηγήθηκαν 4 από αυτά με ποσοστό λάθους 50%, δηλαδή 2 λάθη από τα 4 ρινικά φωνήματα. Αποδίδουμε τα αποτελέσματα αυτά στο γεγονός πως, ούτε στην Αραβική, αλλά ούτε και στην Περσική γλώσσα υπάρχουν δίφθογγοι. Όσον αφορά τα ρινικά φωνήματα, στις γλώσσες αυτές υπάρχουν 2 ρινικά φωνήματα /m/ και /n/ στα οποία η απόδοση ήταν αρκετά καλή με ελάχιστες λανθασμένες παραγωγές. Από την άλλη, τα ρινικά αλλόφωνα /ɲ/ και /ŋ/, που δεν υφίστανται στις γλώσσες αυτές, δυσκόλεψαν σε μεγάλο βαθμό τους συμμετέχοντες, εξού και το ποσοστό λάθους 50%. Αναφορικά με τα προστριβόμενα και τα πλευρικά, υπάρχουν τέτοιοι τρόποι άρθρωσης και στις 2 γλώσσες. Αν και τα αντίστοιχα φωνήματα των 2 αυτών τρόπων άρθρωσης στα Αραβικά και στα Farsi δεν διαφέρουν πολύ από αυτά της Ελληνικής, σημειώθηκαν λάθη και στις 2 κατηγορίες, ιδιαίτως στο αλλόφωνο /ʎ/ και έπειτα στο προστριβόμενο /ts/. Παρότι το προστριβόμενο /ts/, ομοιάζει εν μέρει με τα προστριβόμενα /s/ και /tʃ/ της Αραβικής και της Περσικής (διαφέρουν ως προς τον τόπο άρθρωσης), υπήρξε λάθος παραγωγή 15 συμμετεχόντων από τους 30. Σχετικά με τα τριβόμενα, υπήρξε ποσοστό λάθους

40% (4 από τα 10 φωνήματα), με περισσότερα λάθη στο /ð, /θ/ και /ç/. Τριβόμενα σημειώνονται και στις 2 γλώσσες, πράγμα που ενδέχεται να επηρέασε την κάπως καλύτερη απόδοση. Τέλος, τα έκκροτα είχαν ολίγες λανθασμένες παραγωγές (12,5% ποσοστό λάθους) πράγμα που αιτιολογείται από τα πολλαπλά έκκροτα φωνήματα που συμπεριλαμβάνονται στις γλώσσες Αραβικά και Farsi και το μονοπαλλόμενο /r/ με καμία λάθος παραγωγή αν λάβουμε υπόψη το πολυπαλλόμενο /r/ των 2 άλλων γλωσσών.



Γράφημα 7-4. Αριθμός φωνημάτων & ποσοστό ανά τόπο άρθρωσης

Το παραπάνω σύνθετο γράφημα, παρουσιάζει τους τόπους άρθρωσης και τα αντίστοιχα ποσοστά λάθους από τις παραγωγές. Στον οριζόντια άξονα αναγράφονται οι τόποι άρθρωσης των φωνημάτων, στον αριστερό άξονα ο αριθμός των φωνημάτων του κάθε τόπου άρθρωσης και στον δεξιό το ποσοστό λαθών για τον κάθε τόπο άρθρωσης. Η λεπτή μπλε γραμμή κινείται με βάση το ποσοστό λαθών για τον κάθε τόπο άρθρωσης και οι ράβδοι υψώνονται μέχρι τον αριθμό των φωνημάτων που χορηγήθηκαν για κάθε τόπο άρθρωσης.

Συμπερασματικά, η μεγαλύτερη δυσκολία ήταν στα οδοντικά, με ποσοστό 100% αφού και στα 2 τέτοια φωνήματα που χορηγήθηκαν οι περισσότερες παραγωγές ήταν λανθασμένες. Παρότι τα οδοντικά της Ελληνικής /θ/ και /ð/, όπως έχουμε αναφέρει, ανήκουν μόνο στην Αραβική γλώσσα και στην κατηγορία των οδοντικό - φατνιακών, οι λανθασμένες παραγωγές ήταν από άτομα και των 2 γλωσσών. Ωστόσο, δε μπορούμε να το αποδώσουμε κάπου, παρά μόνο στο γεγονός πως τα φωνήματα ανήκουν σε μια άλλη γλώσσα, μακριά από την δική τους και στο γεγονός πως η κατηγορία του τόπου άρθρωσης διαφέρει και δεν είναι εξ ολοκλήρου οδοντικά φωνήματα. Προχωρώντας, στα χειλοδοντικά και στους δίφθογγους με 2 φωνήματα στο καθένα, επίσης δυσκολέψανε τους συμμετέχοντες όπου σημειώσανε λάθη στο 1 από τα 2 φωνήματα της κάθε κατηγορίας. Ωστόσο τα χειλοδοντικά, συγκεντρωτικά δεν φέρανε πολλές λανθασμένες παραγωγές από τους 30 συμμετέχοντες, αφού το /f/ είναι παρόν και στις 2 γλώσσες χωρίς καμία λάθος εκφορά και το /v/ παράχθηκε λανθασμένα από λίγους συμμετέχοντες. Παρόλα ταύτα, η λάθος παραγωγή του ενός, κατατάσσει άμεσα τα χειλοδοντικά στις σχετικές υψηλές αποδόσεις λαθών. Αναφορικά με τους δίφθογγους, όπως

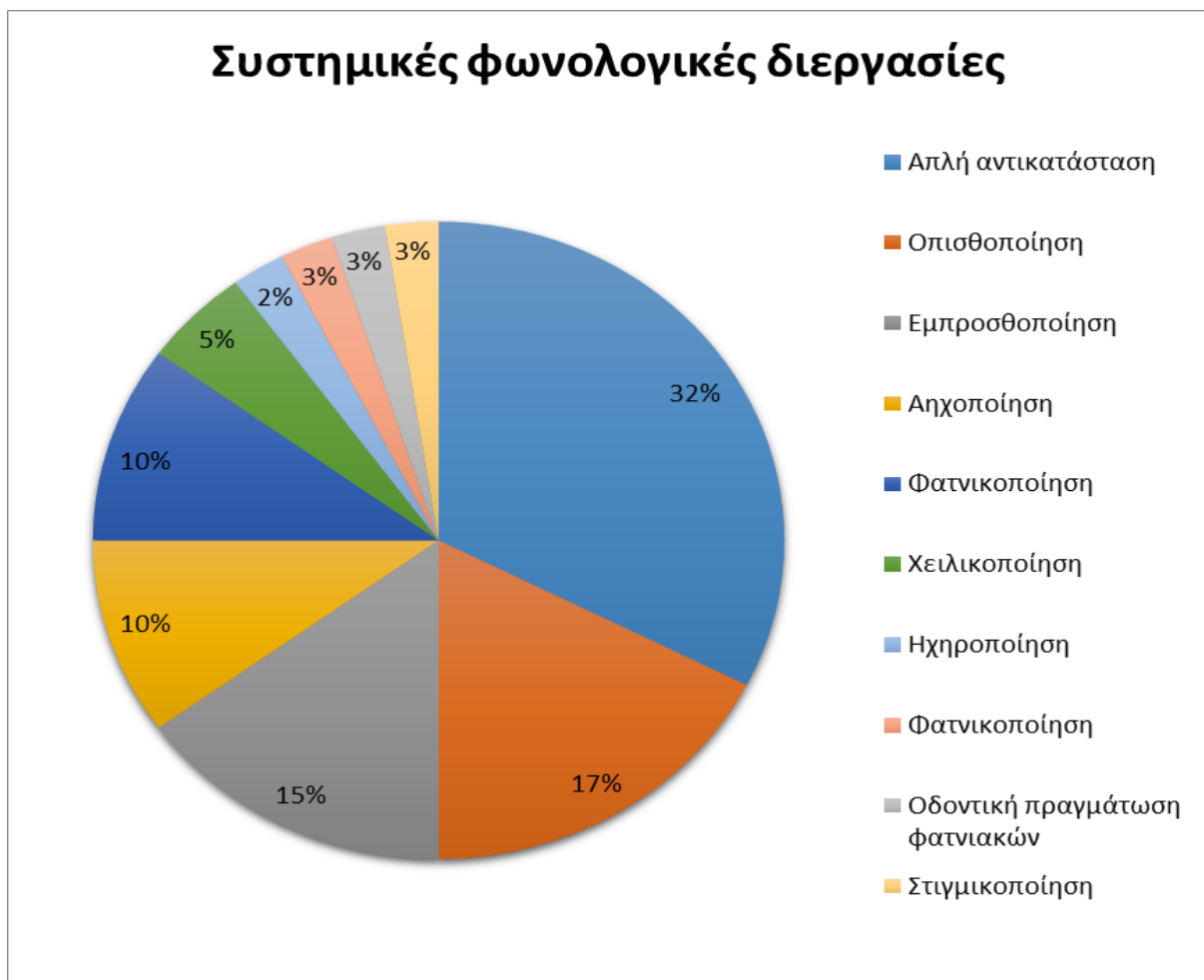
προαναφέραμε δεν υπάρχουν σε καμία από τις 2 γλώσσες και για αυτό υπάρχει μεγάλο ποσοστό λάθους. Επίσης τα ουρανικά, μία κατηγορία απύσα από την Αραβική και την Περσική γλώσσα, φέρει ποσοστό λάθους 50% με λανθασμένες παραγωγές στα 3 από τα 6 ουρανικά φωνήματα. Την επίδοση αυτή την αποδίδουμε, στο γεγονός πως αυτός ο τύπος άρθρωσης όπως προαναφέραμε, λείπει από τις 2 άλλες γλώσσες. Ακολουθούν τα φατνιακά και τα υπερωικά φωνήματα με σχετικά ίδιο χαμηλό ποσοστό λαθών ανά τύπο άρθρωσης, γεγονός που το αποδίδουμε στην παρουσία και των 2 αυτών τύπων άρθρωσης και στις 3 γλώσσες, με τη μόνη διαφορά πως τα φατνιακά, ανήκουν στην ιδιαίτερη κατηγορία των οδοντικό - φατνιακών. Χορηγήθηκαν πολλά φωνήματα και για τις 2 κατηγορίες, ωστόσο η απόδοση των ατόμων συγκεντρωτικά ήταν αρκετά καλή. Τέλος, τα διχειλικά /p/ και /b/, έφεραν ποσοστό λάθους 0%, αφότου δεν δυσκόλεψαν σχεδόν καθόλου τους συμμετέχοντες, οι οποίοι σημείωσαν μια αρκετά καλή απόδοση και στα 2 αυτά φωνήματα. Αξίζει να σημειωθεί, πως παρόλο που το διχειλικό /p/ δεν ανήκει στη γλώσσα των Farsi, δεν έφερε πολλαπλές λανθασμένες εκφορές, παρά μόνο 2.



Γράφημα 7-5. Δομικές φωνολογικές διεργασίες

Η παραπάνω πίτα, απεικονίζει τις 15 δομικές φωνολογικές διεργασίες που εντοπίστηκαν κατά την απομαγνητοφώνηση και το ποσοστό αυτών των διεργασιών ως προς το σύνολό τους. Πιο αναλυτικά, η πτώση φωνήματος ήταν η πιο συχνή δομική φωνολογική διεργασία, με ποσοστό 33% (σημειώθηκαν 5). Εντοπίστηκε στις λέξεις /'ðoksa/, /'tsada/, /'ʒona/ και αντιστοίχως στα φωνήματα /ð/, /d/ και /ʒ/, σε αυτά δηλαδή που ανήκουν στα φωνήματα με το μεγαλύτερο ποσοστό λαθών, καθώς είναι αυτά που δυσκόλεψαν περισσότερο τους συμμετέχοντες. Αποδίδουμε λοιπόν τη διεργασία αυτή, στη δυσκολία αντίληψης των παραπάνω τριών φωνημάτων. Έπειτα πτώση φωνήματος σημειώθηκε και στη λέξη /'ɣata/ και στα 2 φωνήματα /ɣ/ και /t/, σε διαφορετικές περιπτώσεις. Ενδέχεται η λέξη αυτή, να μην γίνεται κατανοητή ακουστικά από τους συμμετέχοντες και ο συνδυασμός των 2 φωνημάτων αυτών στην ίδια λέξη να δυσκολεύει την αντίληψή τους, αφού και τα 2 φωνήματα ανήκουν στα Αραβικά και στα Farsi. Αμέσως μετά, ακολουθεί η προσθήκη φωνήματος (27% - σε 4 λέξεις), στις λέξεις /'ʃemi/, /'tsada/, και /'dzaci/ με τη προσθήκη ενός /n/ στα φωνήματα /m/, /d/ και /c/ αντίστοιχα

(/ˈjemni/, /ˈtsanda/, /ˈdzanci/). Υποθέτουμε πως αυτή η προσθήκη του ρινικού /n/, έγινε κατά την προσπάθεια παραγωγής της λέξης και δεν προέκυψε από την ακουστική αντίληψη της λέξης. Ακόμη στη λέξη /ˈthesi/, προστέθηκε το φώνημα /t/ στη συλλαβή /si/ (/ˈthesi/), πράγμα που πιθανόν να οφείλεται στον ίδιο λόγο που προαναφέραμε. Στη συνέχεια, σημειώθηκαν 3 αρμονίες συμφώνων ως προς τον τόπο στις λέξεις /ˈvazo/, /ˈthesi/ και /ˈgata/ και στα φωνήματα /v/, /θ/ και /γ/ αντίστοιχα (/ˈbazo/, /ˈfesi/, /ˈkata/). Παρουσιάστηκε επομένως σε φωνήματα (/v/ - /θ/) που είναι απόντα στη μία ή και στις δύο γλώσσες αυτές, καθώς και στο /γ/, ένα φώνημα στο οποίο παρά το μικρό ποσοστό λάθους που είχε, είχε ποικιλία διαφορετικών εκφορών και δυσκολία αντίληψης από τους συμμετέχοντες. Εν συνεχεία, έχει σημειωθεί μία πτώση φωνήματος κλειστής συλλαβής στη λέξη /ˈaxos/ => /ˈaxos/, σε ένα φώνημα που είχε σχεδόν τη μεγαλύτερη δυσκολία εκφοράς και ποικίλες διαφορετικές παραγωγές. Σημειώθηκε μια αρμονία συμφώνου ως προς τον τρόπο στη λέξη /ˈɟona/ => /ˈɟona/, σε ένα ακόμη φώνημα (/ɟ/) με μεγάλο βαθμό δυσκολίας για τους συμμετέχοντες, όπως προκύπτει. Τέλος, υπήρξε ένας ολικός αναδιπλασιασμός της λέξης /jaˈla/ => /jaˈja/, διώχνοντας το αλλόφωνο /l/, το οποίο είναι από τις 2 γλώσσες και έχει σημειώσει αρκετά υψηλό ποσοστό λαθών.



Γράφημα 7-6. Συστημικές φωνολογικές διεργασίες

Αναφορικά με τις συστημικές φωνολογικές διεργασίες αυτές ήταν 40 και παρουσιάζονται με το αντίστοιχο ποσοστό τους η κάθε μία στην παραπάνω πίτα. Με το μεγαλύτερο ποσοστό 32%

σε 13 λέξεις, είναι η απλή αντικατάσταση φωνημάτων. Αυτή σημειώθηκε σε φωνήματα που είχαν πολλαπλές αποτυχημένες παραγωγές καθώς και ποικίλες διαφορετικές εκφορές, εξού και το μεγάλο ποσοστό των αντικαταστάσεων. Στη λέξη /'tsada/ => /'tsala/ και /'sada/ και στα 2 φωνήματα. Στη λέξη /'axos/, στο ιδιαίτερο φώνημα /η/ με πολλές παραλλαγές όπως /'axos/, /'arxos/ και /'alxos/. Στο μονοπαλλόμενο /t/ της λέξης /'psari/, ως /'psari/ και /'psali/ και στο πλευρικό /l/ της λέξης /ja'la/ ως /ja'na/. Όπως προαναφέραμε, το /γ/, το οποίο δεν γινόταν εύκολα κατανοητό, αντικαταστάθηκε και αυτό /'rata/, /'lata/. Τέλος, οι λέξεις /'kano/ ως /'kalo/, το /'tzaci/ ως /'zaci/ και τα /'zona/ ως /'zola/, σε φωνήματα με μέτρια απόδοση. Υποθέτουμε πως οι αντικαταστάσεις είναι αποτέλεσμα της δυσκολίας να κατανοήσουν τα ελληνικά φωνήματα οι συμμετέχοντες και τα αντικαθιστούν με φωνήματα που παρήγαγαν κοντά στις λέξεις αυτές και υπήρχαν στη μνήμη τους. Έπειτα, οι συμμετέχοντες σημείωσαν 7 οπισθοποιήσεις (ποσοστό 17%), /'doksaxa/ => /'dzoksaxa/, /'psari/ => /'psari/, /'tsada/ => /'ksada/, /'dzaci/ => /'dzaki/, /'jemi/ => /'gemi/, /ja'la/ => /'γαλα/, /'axos/ => /'axxos/, σε λέξεις που πολλάκις τους δυσκόλεψαν. Οι παραπάνω οπισθοποιήσεις είχαν ως αποτέλεσμα κυρίως υπερωικοποιήσεις και φατνικοποιήσεις, δηλαδή παραγωγές των λέξεων με φατνιακά και υπερωικά φωνήματα που μπορούν εύκολα να παράγουν και τρόποι άρθρωσης γνώριμοι στους συμμετέχοντες. Στη συνέχεια με μία λιγότερη λέξη έρχονται οι εμπροσθοποιήσεις (σε 6 λέξεις, ποσοστό 15%). Κυρίως στη λέξη /'zona/ => /'zona/, /'zona/, /'zona/, όπου δε βλέπουμε κάποια τρανταχτή αλλαγή του φωνήματος που αντικαταστάθηκε, καθώς το ρινικό ουρανικό ηχηρό /ɲ/, έγινε ρινικό φατνιακό ηχηρό /n/ και το τριβόμενο ουρανικό άηχο /ç/, έγινε /ʃ/ και /s/, δηλαδή τριβόμενο μεταφατνιακό άηχο και τριβόμενο φατνιακό άηχο αντίστοιχα. Το ίδιο ισχύει και για τις λέξεις /'yata/ => /'yapa/ και /ja'la/ => /ja'la/, όπου οι αλλαγές των φωνημάτων ήταν ελάχιστες και μόνο ως προς ένα χαρακτηριστικό. Υποθέτουμε, πως έγινε προσπάθεια σωστής παραγωγής της λέξης, ωστόσο δεν έγινε επιτυχημένη αποτύπωση του φωνήματος που ζητήθηκε. Τέλος, υπήρξε ακόμη μία εμπροσθοποίηση της λέξης /'xari/ ως /'fari/. Όσον αφορά την αηχοποίηση, αυτή σημειώθηκε σε 4 λέξεις με ποσοστό 10% στις λέξεις /'jemi/ => /'cemi/, /'fego/ => /'feko/, /'yata/ => /'xata/ και /'tsada/ => /'tsata/, όπου οι φωνητικές χορδές δεν ήρθαν σε επαφή για να εμποδίσουν τον εκπνεόμενο αέρα και να υπάρξει δόνηση. Βλέπουμε πως η αηχοποίηση κυρίως συνέβη σε έκκροτα φωνήματα. Με το ίδιο ποσοστό 10% σε 1 λέξη αλλά με 4 διαφορετικές παραγωγές /'doksaxa/ => /'toksaxa/, /'loksaxa/, /'zoksaxa/, /'doksaxa/, υπήρξε η φατνιακή πραγμάτωση οδοντικών φωνημάτων. Θεωρούμε πως η διεργασία αυτή δεν ήταν αναμενόμενη καθώς στην Αραβική και στην Περσική γλώσσα, όπως μας αναφέρει η βιβλιογραφία, υπάρχει η κατηγορία των οδοντικό - φατνιακών φωνημάτων και όχι μόνο καθαρά φατνιακών. Έτσι στην προσπάθεια παραγωγής των οδοντικών φωνημάτων, προέκυψε η παραγωγή φατνιακών φωνημάτων, χωρίς την προσέγγιση της γλώσσας στα δόντια. Ωστόσο αν και το /ð/ κατά την βιβλιογραφία είναι φώνημα της Αραβικής, η λανθασμένη παραγωγή του, δεν σημειώθηκε μόνο από συμμετέχοντες με μητρική γλώσσα τα Farsi, αλλά και με μητρική γλώσσα τα Αραβικά. Με ποσοστό 5% σε 2 λέξεις /'doksaxa/ => /'voksaxa/ και /'tsada/ => /'psada/, σημειώθηκε χειλική πραγμάτωση των οδοντικών φωνημάτων. Όπως αναφέραμε, οφείλεται στη μη παρουσία οδοντικών φωνημάτων στις γλώσσες αυτές. Με ποσοστό 3% στην κάθε μία διεργασία από τις παρακάτω, υπήρξε 1 φατνιακή πραγμάτωση χειλικού φωνήματος /'jemi/ => /'jeni/, 1 οδοντική πραγμάτωση φατνιακού φωνήματος /'tsada/ => /'tsada/, 1 στιγμικοποίηση /'tsada/ => /'tada/ και 1 ηχηροποίηση /'xari/ => /'xabi/. Η φατνιακή πραγμάτωση του χειλικού φωνήματος καθώς και η οδοντική πραγμάτωση του φατνιακού φωνήματος, είναι όπως αναφέραμε, αποτυχημένες προσπάθειες παραγωγής των δικών τους οδοντικό - φατνιακών φωνημάτων. Η στιγμικοποίηση του /ts/ και η ηχηροποίηση του /p/, εικάζουμε πως είναι λάθη λόγω της έλλειψης των φωνημάτων αυτών από τα Farsi φωνήματα ή/και τα Αραβικά φωνήματα.

Μεικτές φωνολογικές διεργασίες



Γράφημα 7-7. Μεικτές φωνολογικές διεργασίες

Κλείνοντας, η παραπάνω πίτα χωρισμένη στα 2, αναφέρεται στις 2 μεικτές φωνολογικές διεργασίες που έλαβαν χώρα στις λέξεις /'tsada/ και /'ʒona/, των φωνημάτων /d/ και /ʒ/. Το φώνημα /d/ είναι οδοντικό, ανήκει δηλαδή σε μία κατηγορία που δεν υφίσταται στους τόπους άρθρωσης των Αραβικών και των Farsi φωνημάτων. Από την άλλη το φώνημα /ʒ/ είναι φώνημα που ελλείπει από τις μητρικές γλώσσες των συμμετεχόντων και ως Ελληνικό φώνημα ανήκει στην ιδιαίτερη κατηγορία των αλλόφωνων. Επομένως η παραγωγή τους είναι δύσκολη και οι διπλές διεργασίες πάνω σε αυτά, δικαιολογούνται. Υπήρξε, λοιπόν, στο φώνημα /d/, προσθήκη φωνήματος /n/, που είναι ένα ρινικό φατνιακό φώνημα και η αηχοποίηση του φωνήματος /d/, ως /t/. Θα μπορούσαμε λοιπόν να αποδώσουμε την παραγωγή αυτή, σε μία προσπάθεια διαχωρισμού του φωνήματος /d/ σε /n/ και /t/. Τέλος, η παραγωγή του /ʒ/ ως /ps/, μας προβλημάτισε αρκετά, εφόσον αφορά την παρουσία ενός δίφθογγου, από ένα συμμετέχοντα. Ωστόσο θεωρούμε πως δεν έγινε κατεξοχήν παραγωγή του δίφθογγου, αλλά πρώτα προσθήκη του φωνήματος /p/ και έπειτα εμπροσθοποίηση του /ʒ/ σε /s/.

Όλες οι παραπάνω φωνολογικές διεργασίες, βασίζονται στη βιβλιογραφία και έχουν καταγραφεί βάση των φωνημάτων της κάθε γλώσσας, που επίσης παίρνουμε από τη βιβλιογραφία. Ωστόσο, καθώς δεν γνωρίζουμε τυχούσες φωνολογικές και αρθρωτικές διαταραχές, που μπορεί να παρουσίαζε κάποιος από τους συμμετέχοντες, διατηρούμε έναν ελάχιστο ενδοιασμό.

7.2 Συμπεράσματα δεικτών

Όπως έχουμε αναφέρει και νωρίτερα, οι δείκτες που είχαμε θέσει βασίζονταν στο αν και σε τι ποσοστό θα μπορούσαν να επηρεαστούν τα λάθη των συμμετεχόντων. Αναλύοντας τα παραπάνω αποτελέσματα μέσω του προγράμματος SPSS βρήκαμε στατιστικώς σημαντική

διαφορά ανάμεσα στα λάθη που έκαναν τα άτομα που γνώριζαν άλλες γλώσσες και στα άτομα που δεν γνώριζαν πολλές άλλες γλώσσες, αφού δεν σημείωσαν πολλά λάθη ακόμη και κανένα (γυναίκα 12). Με βάση αυτό όσες περισσότερες γλώσσες γνωρίζει κανείς τόσο πιο εύκολα μπορεί να μάθει και να παράγει μία καινούργια, άγνωστη για αυτόν γλώσσα. Η κάθε μία γλώσσα έχει τους δικούς της κώδικες και τα δικά της χαρακτηριστικά που πολλές φορές συνδέονται όπως έχουμε ήδη αναφέρει στην βιβλιογραφική μας ανασκόπηση. Τρανό παράδειγμα είναι η γυναίκα 12 η οποία γνωρίζοντας 6 γλώσσες δεν έκανε κανένα λάθος στην παραγωγή ελληνικών φωνημάτων. Η γυναίκα γνώριζε Αγγλικά, Αραβικά, Κουρδικά, Φαρσί, Ολλανδικά και Γερμανικά. Επομένως έχουμε να κάνουμε με ένα πολύγλωσσο άτομο, το οποίο με βάση μελέτες που έχουν γίνει για τους πολύγλωσσους ανθρώπους, έχει μεγαλύτερες πιθανότητες να επεξεργάζεται τις διάφορες πληροφορίες που λαμβάνει. Ένας εγκέφαλος πολύγλωσσου ατόμου είναι εκπαιδευμένος να ενεργοποιεί ταυτόχρονα πολλές γλώσσες και πολλά λεξιλόγια, διαλέγοντας τι θα αγνοήσει και τι θα χρησιμοποιήσει κάθε φορά που το άτομο πρέπει να παράγει ομιλία. Μέσω αυτής της διαδικασίας ο εγκέφαλος εξασκείται διαρκώς ακόμη και αν δεν το συνειδητοποιεί κανείς. Έτσι η γυναίκα γνωρίζοντας τόσες γλώσσες ενεργοποιεί τους κώδικες των γλωσσών που είναι πιο κοντά στην ελληνική.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης η παραγωγή μόλις 4 λαθών από τον άντρα 11 ο οποίος είχε μόλις 23 μέρες στην Ελλάδα. Ο άντρας γνώριζε 4 γλώσσες και ήταν φιλομαθής και είχε μεγάλη θέληση να μάθει την καινούργια γλώσσα στη χώρα υποδοχής (Ελληνικά). Έτσι λοιπόν η θέληση για την εκμάθηση νέων γλωσσών προτρέπει τα άτομα να έχουν καλύτερα αποτελέσματα και υψηλές επιδόσεις στο ξεκίνημα μιας νέας γλώσσας.

Κλείνοντας με την ερμηνεία των αποτελεσμάτων σχετικά με τους προαναφερθέντες δείκτες, είναι αναγκαίο να αναφέρουμε ότι με βάση το SPSS τα αποτελέσματα που βγήκαν από την συλλογή ερωτηματολογίων δεν σημειώνουν κάποια στατιστικώς σημαντική διαφορά πέρα από την γνώση άλλων γλωσσών. Συμπερασματικά, ο αριθμός και η ποιότητα των λαθών δεν επηρεάζεται από κάποιο άλλο παράγοντα ή δείκτη. Το φύλο, η ηλικία, η μητρική γλώσσα, το μορφωτικό επίπεδο και ο χρόνος παραμονής στην Ελλάδα, ενώ υποθέσαμε ότι θα προξενούσαν διάφορες τιμές λαθών, αντιθέτως με βάση τους συμμετέχοντες της έρευνας, δεν διαδραματίζουν κανένα ρόλο.

Αυτό διαφαίνεται και στον παρακάτω πίνακα που είναι από τα αποτελέσματα του προγράμματος SPSS. Έτσι υπάρχει στατιστική σημαντικότητα ($p=0,041$) στη συσχέτιση μεταξύ του αριθμού λαθών και των ατόμων με γνώση άλλων γλωσσών και η συσχέτιση είναι ελαφριά αρνητική. Όσο πιο μεγάλος είναι ο αριθμός των γλωσσών τόσο πιο λίγα είναι τα λάθη. Όμως δεν υπάρχει στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση μεταξύ λαθών με κανέναν άλλον δείκτη. Στον πίνακα παρουσιάζονται και οι μήνες παραμονής στην Ελλάδα που όπως φαίνεται είναι ένας από τους δείκτες που δεν είχαν στατιστικώς σημαντική διαφορά.

Correlations

		Αριθμός λαθών	Χρόνος παραμονής στην Ελλάδα	Άλλες γλώσσες
Αριθμός λαθών	Correlation Coefficient	1.000	-.027	-.376*
	Sig. (2-tailed)	.	.889	.041
	N	30	30	30
Χρόνος παραμονής στην Ελλάδα	Correlation Coefficient	-.027	1.000	-.074
	Sig. (2-tailed)	.889	.	.698
	N	30	30	30
Άλλες γλώσσες	Correlation Coefficient	-.376*	-.074	1.000
	Sig. (2-tailed)	.041	.698	.
	N	30	30	30

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Πίνακας 7-1. Αποτελέσματα SPSS

7.3 Συμπεράσματα φασματογραφημάτων

Το κεφάλαιο των συμπερασμάτων, κλείνει με την καταγραφή των συμπερασμάτων που βγαίνουν από τα φασματογραφήματα και τις κυματομορφές. Όπως προαναφέραμε, χρησιμοποιήσαμε 5 λέξεις (/ˈdzaci/, /ˈfego/, /ˈɣemi/, /ˈpsari/ και /ˈvazo/, από το σύνολο των λέξεων που χορηγήθηκαν, οι οποίες καλύπτουν το φάσμα των τρόπων και τόπων άρθρωσης της Ελληνικής. Όπως έχουμε αναφέρει ως δείγματα πήραμε τις καλύτερες παραγωγές των συμμετεχόντων (άντρας 3 και άντρας 11 - γυναίκα 6 και γυναίκα 12) και ως τυπικό δείγμα θέσαμε τον άντρα έρευνας και την γυναίκα έρευνας αντίστοιχα. Να σημειωθεί πως κανείς από τους 2 τελευταίους δεν φέρει καμία αρθρωτική δυσκολία, δεν έχει κάποιο ιδίωμα ή ντοπιολαλιά στην ομιλία του και έχει ως μητρική γλώσσα τα Ελληνικά. Πέρα από τον σχολιασμό της μορφής των φασματογραφημάτων, θα πρέπει να συμπληρώσουμε, ότι θέσαμε ως σημαντική διαφορά **α)** τη διάρκεια των φωνημάτων και **β)** τη διάρκεια του χρόνου έναρξης φωνής (ΧΕΦ) ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Θέσαμε την τιμή 0,0200 ms και πάνω, ως διαφορά μεταξύ των ατόμων έρευνας με τους συμμετέχοντες, προκειμένου να μας βοηθήσει στην σύγκριση.

Η τιμή αυτή τέθηκε, καθώς δεν υπάρχουν νόρμες ή σταθερές τιμές κατά την βιβλιογραφία, που να κρίνουν την σωστή ή αποκλίνουσα διαφορά.

Ξεκινώντας, θα συγκρίνουμε τα χαρακτηριστικά που προαναφέραμε, με βάση τις κυματομορφές και τα φασματογραφήματα των αντρών. Όσον αφορά τη λέξη /'dzaci/ τα φωνήματα /dz/ και /c/, είναι ίδια μορφικά στον ΑΕ και στους συμμετέχοντες, καθώς επίσης και η διάρκεια του /dz/, στα ίδια σχεδόν χρονικά πλαίσια. Ωστόσο η διάρκεια των 2 συμμετεχόντων στο φώνημα /c/ ήταν μικρότερη, με διαφορά από τον ΑΕ 0,0379 ms και 0,0301 αντίστοιχα. Περνώντας στον ΧΕΦ του έκκροτου /c/, στον ΑΕ είναι μόλις στα 0,0420 ms, με ελάχιστη διαφορά από τους ΧΕΦ των 2 άλλων αντρών.

Στη λέξη /'fego/, το άηχο τριβόμενο /f/, μορφικά ομοιάζει στον ΑΕ και στον άντρα Α3, εν αντίθεση με τον Α11, του οποίου παρουσιάζεται διαφορετικό. Το ίδιο ισχύει και για την διάρκεια του Α11, η οποία είναι μικρότερη από την τυπική διάρκεια του ΑΕ κατά 0,8111 ms. Το /g/, είναι σωστό μορφικά στους συμμετέχοντες, καθώς παρουσιάζει τον κρότο ο οποίος είναι εμφανής στο φασματογράφημα του ΑΕ, επίσης και ο ΧΕΦ, ο οποίος χρονικά είναι σχεδόν όμοιος με αυτόν του ΑΕ. Η μόνη απόκλιση συναντάται στη διάρκεια του /g/ του Α3, όπου είναι μεγαλύτερη και σημειώνει διαφορά 0,0330 ms.

Προχωρώντας στην λέξη /'jemi/, το φώνημα /j/ και αυτό μορφικά είναι επιτυχημένο. Αν και η διάρκεια και ο ΧΕΦ, των 3 συμμετεχόντων είναι αρκετά κοντά χρονικά, ο Α3 παρουσιάζει μία ελάχιστη διαφορά από τον τυπικό ΧΕΦ του ΑΕ, στα 0,0224 ms. Σχετικά με το έρρινο /m/, αν και η αποτύπωση στο φασματογράφημα είναι όμοια σε όλους, η διάρκεια του Α11 είναι μεγαλύτερη κατά 0,0321 ms.

Αναφορικά με τη λέξη /'psaɹi/, ο δίφθογγος /ps/, ένα φώνημα που δυσκόλεψε ιδιαίτερος τους συμμετέχοντες κατά την παραγωγή του, διαφέρει μορφικά στα φασματογραφήματα των Α3 και Α11, βάση του τυπικού. Εξού και η μεγαλύτερη διαφορά διάρκειας που παρουσιάζουν και οι 2. Ο Α3 σημείωσε κατά πολύ μεγαλύτερη διάρκεια (0,1683 ms) λόγω του τραβηγμένου συρριστικού /s/, όπως φαίνεται και στο φασματογράφημα. Μικρότερη διαφορά χρονικής διάρκειας εντοπίστηκε και μεταξύ του Α11 με τον ΑΕ (0,0285 ms). Από την άλλη το φώνημα /r/, ήταν αυτό που έφερε σχεδόν τελείως επιτυχημένη απόδοση μορφικά και χρονικά μεταξύ των συμμετεχόντων και του ΑΕ.

Τέλος, η παραγωγή της λέξης /'vazo/ από τον Α3 και Α11 δεν έφερε ομοιομορφία στα φασματογραφήματα τους για το φώνημα /v/, δημιουργώντας έτσι μικρές χρονικές διαφορές, ελάχιστα μικρότερη για τον Α3 κατά 0,0237 ms και μεγαλύτερη για τον Α11 κατά 0,0283 ms/ από την χρονική διάρκεια του ΑΕ. Το φώνημα /z/, στο φασματογράφημα του Α3 είναι όμοιο με αυτό του ΑΕ και για τον Α11 δεν διαφαίνεται λόγω των λευκών κενών, παρόλα αυτά, η χρονική διάρκεια και των 3 είναι σε κοντινά χρονικά πλαίσια.

Βλέποντας λοιπόν, συνολικά την απόδοση των αντρών 3 και 11, συμπεραίνουμε πως ανάλογα με το φώνημα κρίνεται και η απόδοση τους. Η εξαιρετική μορφική και χρονική παραγωγή του /r/, πιθανό να οφείλεται, στην παρουσία του μονοπαλλόμενου /r/ της μητρικής τους. Στον αντίποδα, βρίσκεται η παραγωγή του δίφθογγου /ps/, όπου αν στηριχτούμε στο φασματογράφημα του ΑΕ, τότε οι 2 άντρες είχαν λανθασμένη παραγωγή. Παρακάτω οι ΧΕΦ των 3 έκκροτων φωνημάτων /c/, /g/ και /j/, είχαν μια αρκετά καλή απόδοση και ομοιότητα με αυτούς του ΑΕ, με τη μοναδική μικρή απόκλιση του Α3 στο φώνημα /j/ κατά 0,0224 ms. Τα συριστικά φωνήματα /z/ και /dz/, είχαν επίσης μια αρκετά επιτυχημένη παραγωγή από τους συμμετέχοντες, όπως φαίνεται από τα φασματογραφήματα τους και τους χρόνους διάρκειας που σημείωσαν.

Εν συνεχεία, θα αναλύσουμε τα δεδομένα των φασματογραφήματων συγκεκριμένα των γυναικών προκειμένου να καταλήξουμε σε συμπεράσματα. Αρχικά στην λέξη /'dzaci/ στο φώνημα /dz/ παρατηρείται ομοιομορφία και στις τρεις γυναίκες αλλά, η Γ6 έχει μεγαλύτερη

κατά 0,0640 σε σχέση με την ΓΕ όπως και η Γ12 έχει μεγαλύτερη διάρκεια αλλά όχι κατά πολύ. Έπειτα στα φασματογραφήματα ομοίως παρουσιάζεται και το φώνημα /c/ το οποίο η Γ12 το είχε με μεγαλύτερη διάρκεια από την ΓΕ με διαφορά 0,0721 ms. Αναφορικά με τον ΧΕΦ πάλι η Γ12 έχει μεγαλύτερο χρόνο κατά 0,0239 ms.

Παρακάτω στην λέξη /'fego/ διαπιστώνουμε ότι το /f/ στην Γ6 απεικονίζεται πιο αχνό σε σχέση με τις υπόλοιπες. Η Γ12 και η ΓΕ δεν έχουν διαφορά στην διάρκεια, όμως η Γ6 έχει μικρότερη διάρκεια με 0,1066 ms διαφορά. Το φώνημα /g/ από την άλλη φαίνεται ίδιο και στις τρεις και δεν παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές ανάμεσα τους ούτε στον ΧΕΦ πέρα από ότι η Γ12 έχει μεγαλύτερη διάρκεια παραγωγής του φωνήματος σε σχέση με την ΓΕ.

Σειρά έχει τώρα η λέξη /'jemi/, όπου το φώνημα /j/ δεν φέρει καμία διαφορά ανάμεσα στα φασματογραφήματα. Σημαντική όμως διαφορά παρουσιάζει η Γ12, αφού περνάει την ΓΕ κατά 0,0334 ms. Ο ΧΕΦ είναι φανερό ότι κυμαίνεται στις ίδιες τιμές πέρα από την Γ6 η οποία έχει τον μικρότερο χρόνο. Ομοιομορφία διαπιστώνεται και από την παραγωγή του /m/ αλλά υπάρχουν διαφορές ως προς τον χρόνο διάρκειας. Η Γ6 έχει μεγαλύτερη διάρκεια από την ΓΕ ενώ η Γ12 έχει μικρότερη κατά 0,0546 ms.

Έπειτα στην λέξη /'psari/ η Γ6 και η ΓΕ δεν διαφέρουν ως προς την όψη, δεν μπορούμε όμως να πούμε το ίδιο και για την Γ12 καθώς το λευκό κενό που καταγράφηκε δεν μας αφήνει να προβούμε σε ανάλυση. Εδώ μας ενδιαφέρει όμως ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές σε σχέση με τον χρόνο ανάμεσα στις συμμετέχουσες. Η Γ12 έχει πιο μεγάλη διάρκεια από την ΓΕ κατά 0,0200 ms, όπως και η Γ6 η οποία σημείωσε διάρκεια κατά 0,0982 ms πιο μεγάλη από την ΓΕ. Αντιθέτως στο φώνημα /r/ δεν παρουσιάστηκαν σημαντικές διαφορές.

Τέλος η λέξη /'vazo/ θα λέγαμε ότι προξένησε και τις περισσότερες διαφορές σε σχέση με τις υπόλοιπες λέξεις. Το φώνημα /v/ έχει την ίδια μορφή στο φασματογραφήματα της Γ6 και της Γ12 αλλά δεν διαφέρει από αυτό της ΓΕ. Η Γ12 επίσης παρήγαγε το φώνημα με πιο μεγάλη διάρκεια από την ΓΕ με διαφορά 0,047. Στην μορφή έχει ακόμη διαφορά από τα άλλα φασματογραφήματα η Γ6 στην παραγωγή του /z/. Η Γ6 και η Γ12 είχαν μεγαλύτερο χρόνο διάρκειας παραγωγής από την ΓΕ με σημαντική διαφορά της Γ12 που παρουσίασε 0,0852 διαφορά.

Εν κατακλείδι, φανερό είναι ότι η Γ12 σημειώνει μεγαλύτερη διάρκεια σε όλα σχεδόν τα φωνήματα, ενώ η Γ6 δεν απέχει πολύ από τους χρόνους της ΓΕ. Ακόμη σε πολλά φωνήματα παρουσίαζαν όλες το ίδιο φασματογράφημα πέρα από το /f/, /v/, και /z/ που σημαίνει ότι είχαμε επιτυχημένες παραγωγές και δεν απέκλειαν από την τυπική εικόνα της ΓΕ. Τέλος, αναφορικά με τον ΧΕΦ δεν έχουμε μεγάλες αποκλίσεις οι οποίες θα μπορούσαν να μας οδηγήσουν σε κάποια συμπέρασμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8:

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα υπόκειται σε διάφορους μεθοδικούς περιορισμούς, οι οποίοι σχετίζονται με ζητήματα όπως:

A) Μικρό δείγμα γυναικών

Στην έρευνα αυτή το δείγμα γυναικών ήταν μικρό καθώς είχαμε μόλις 12 γυναίκες σε σχέση με τους 18 άντρες. Για πιο έγκυρα και αξιόπιστα αποτελέσματα, θα ήταν καλό να χρησιμοποιηθεί μεγαλύτερο δείγμα για να είναι περισσότερο αντιπροσωπευτικό του γενικού πληθυσμού των γυναικών με μητρική γλώσσα Φαρσί ή Αραβικά.

B) Πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη στο χώρο του κέντρου φιλοξενίας όπου εκεί δεν υπήρχε ειδικά διαμορφωμένος χώρος προκειμένου να αποφύγουμε τους εξωτερικούς θορύβους. Οι εξωτερικοί θόρυβοι όπως είδαμε και στις φωτογραφίες των φασματογραφημάτων προκάλεσαν αλλοιώσεις στην οπτικοποίηση της παραγωγής των φωνημάτων. Αυτές οι αλλοιώσεις δημιουργήθηκαν κατά την διάρκεια της ανάλυσής τους, αφού πολλά φωνήματα δεν απεικονίζονταν πλήρως, εξαιτίας εξωτερικών θορύβων.

Γ) Καταλληλότητα του δείγματος

Περιορισμό επίσης θα πρέπει να θέσουμε και στο ίδιο το δείγμα, καθώς δεν έγινε αξιολόγηση των συμμετεχόντων όσον αφορά την αρθρωτική τους επάρκεια. Κάτι τέτοιο δεν πραγματοποιήθηκε αφού δεν ήταν εφικτό να χορηγήσουμε κάποιο σταθμισμένο αρθρωτικό τεστ στην γλώσσα τους. Με το τεστ άρθρωσης θα μπορούσαμε να γνωρίζουμε αν τα λάθη που παρήγαγαν τα άτομα ήταν λόγω αδυναμίας παραγωγής φωνήματος ή κάποιας διαταραχής άρθρωσης. Διάφορες μυολειτουργικές αδυναμίες θα μπορούσαν να προκαλέσουν διαταραχή άρθρωσης και τα άτομα δεν θα ήταν σε θέση να παράγουν κάποια φωνήματα εκ των πραγμάτων.

Δ) Φωνημικό περιβάλλον

Τέλος, θα θεωρούσαμε πως η έρευνα μας, κατά την απομαγνητοφώνηση των ηχογραφήσεων και την καταγραφή των παραγωγών, θα μπορούσε να φέρει διαφορετικά αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, οι λέξεις που χορηγήθηκαν, όπως αναφέραμε, είχαν επιλεγεί με κριτήριο να περιέχουν όλα τα φωνήματα της Ελληνικής καθώς και τους δίφθογγους και να είναι δύσπλευρες, με απλή φωνοτακτική δομή λέξεως. Ωστόσο, αν το φωνημικό περιβάλλον κάθε φωνήματος ήταν διαφορετικό από το χορηγούμενο, ενδέχεται οι παραγωγές των συμμετεχόντων να ήταν αλλιώς και τα δεδομένα διαφορετικά. Ενδέχεται λοιπόν η απόδοση των συμμετεχόντων σε λέξεις που εμπεριέχουν τα φωνήματα και τους δίφθογγους της Ελληνικής σε διαφορετικό φωνημικό περιβάλλον, να ήταν διαφορετική, είτε με καλύτερα είτε με λιγότερο επιτυχημένα αποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9:

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

Αρχικά κρίνεται επιθυμητό να επαναληφθούν έρευνες με το ίδιο αντικείμενο ώστε να επιβεβαιωθούν τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας. Οι έρευνες στις οποίες αναφερόμαστε, θα ήταν σκόπιμο να υιοθετήσουν τον παραπάνω σχεδιασμό ή κάποιον παρόμοιο προκειμένου τα μελλοντικά αποτελέσματα να υποστούν σύγκριση και να είναι δυνατό να εξαχθούν πιο ασφαλή συμπεράσματα.

Στηριζόμενοι στην παραπάνω μελλοντική πρόταση, θα ήταν αποτελεσματική η διεξαγωγή της ίδιας έρευνας, με διαφορετικό όμως φωνημικό περιβάλλον των φωνημάτων και των δίφθογγων. Η χορήγηση των τελευταίων σε διαφορετική θέση μέσα στη λέξη, μπορεί να σημειώνει διαφορετικά αποτελέσματα.

Καθώς όμως η παρούσα έρευνα σκιαγραφεί τις δυνατότητες των συμμετεχόντων πάνω σε λέξεις, θα θέταμε ως μελλοντική πρόταση τον έλεγχο παραγωγής σε μεμονωμένα φωνήματα. Την χορήγηση δηλαδή και την καταγραφή των φωνημάτων και των δίφθογγων της Ελληνικής μεμονωμένα.

Έπειτα, το ίδιο θα μπορούσε να συμβεί και με συλλαβές, οι οποίες προέχουν των λέξεων. Οι συλλαβές ως μικρότερες μονάδες από τις λέξεις, μπορούν επίσης να ελεγχθούν και να φέρουν πληθώρα αποτελεσμάτων. Συλλαβές αποτελούμενες με ένα από τα φωνήματα σε συνδυασμό με όλα φωνήεντα της Ελληνικής.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον, θα αποτελούσε να εξεταστεί κατά πόσο και σε τι βαθμό μπορούν τα παιδιά να είναι πρωταγωνιστές της έρευνας και να παράγουν αυτά τα ελληνικά φωνήματα. Θα μπορούσαν τα παιδιά λόγω ηλικίας να έχουν καλύτερα αποτελέσματα, ίσως πάλι και όχι.

Επιλογικά, ως αντικείμενο μελέτης μελλοντικών ερευνών θα πρέπει να είναι ήταν η εξέταση και ο έλεγχος γραφής ελληνικών γραμμάτων από Σύριους μετανάστες. Η γραφή όπως γνωρίζουμε είναι ένας τρόπος επικοινωνίας εξίσου σημαντικός και θα ήταν αναγκαίο να δούμε αν και κατά πόσο θα μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στη νέα αυτή γραφή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Arvaniti, A. (1987). *Timing of Consonant Clusters: A Study of Initial Consonant Clusters in Modern Greek*. M. Phil. Dissertation, University of Cambridge.

Auer, P. & Li Wei. (2007). *Handbook of multilingualism and multilingual communication*. New York: Mouton de Gruyter.

Cullen, J. (2017). *Migrants and the language of instruction: Is the EU policy deficit driving new innovations in social inclusion*.

Γεωργοπούλου, Χ. Σταυρούλα. (2013). *Μεθοδολογία Έρευνας και Ανάλυση Δεδομένων στη Λογοπαθολογία: Εφαρμογή στη Τεκμηριωμένη Πρακτική*. Πάτρα.

Fourakis M., Botinis A., Nigrianaki E. (2002). “Χρονικά Χαρακτηριστικά Συμφωνικών Ακολουθιών [ps], [ts] και [ks] στην Ελληνική” [Timing Characteristics of the Consonant Sequences [ps], [ts] and [ks] in Greek]. Proceedings of the 6th International Conference on Greek Linguistics.

Grech, H. (2016). Conceptual Framework for Speech Language Pathologists to Work with Migrants: A Focus on Malta. *Macrothink Institute*, 2(2),141-163.

Joseph, Brian D. & Gina M. Lee. (1988). “Greek ts/dz as Internally Complex Segments: Phonological and Phonetic Evidence”. Annual Meeting of the Linguistic Society of America, New Orleans, December 1998.

Kummer, Anna. W. (2008). *Cleft Palate & Craniofacial Anomalies: Effects on Speech and Resonance*. Delmar, Cengage Learning

Ladefoged, P. (2006). *Εισαγωγή στη Φωνητική*. Boston, Thomson Wadsworth. Μτφρ. Μ. Μπαλατατζάνη. Αθήνα: Πατάκη. 2007

Newman, L. Daniel. (2008). *The phonetic status of Arabic within the world’s languages: the uniqueness of the lu* “At Al-d÷AAd, 65-75.

Norton, B. (2010). Language and identity. In Hornberger, N.H & McKay, L.S (eds.) *Sociolinguistics and Language Education*. Briston: Multilingual Matters, 369-370.

Pöyhönen, S. & Tarnanen, M. (2015) *Integration policies and adult second language learning in Finland*.

Roberts, C. & Cooke, M. (2009). Authenticity in the Adult ESOL Classroom and Beyond. *Tesol Quartetly*, 43,4, 620-641.

Saarién, A. (2011). Non – work migration, employment and welfare in Finland: Three tcn cases and four phases of immigration policies. In Mojca Pajnik & Giovana Campani (eds.) *Precarious migrant labour across Europe*. Ljubljana: Mirovni institute, 145-170.

Τριάρχη - Hermann, B. (2000). *Η Διγλωσσία στην Παιδική Ηλικία: Μια Ψυχολογολογική Προσέγγιση*. Αθήνα. Gutenberg.

Τρίμμης, Ν., Ζιάβρα, Ν. (επιμ.) (2013). *Εισαγωγή στις διαταραχές επικοινωνίας*. Cyprus. Broken Hill Publishers LTD.

Watson, Janet C. E. (2002). *The Phonology and Morphology of Arabic*. Oxford University Press.

Χριστίδης, Α. Φ., (2005). *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας: Αρχαιολογία και Αρχαιολογία στη Μέση Εκπαίδευση I*. (σ. 169).

ΙΣΤΟΤΟΠΟΣ

www.unhcr.gr